
Nederlandstalige T_EX Gebruikersgroep

Aan	:	Leden Nederlandstalige T _E X Gebruikersgroep
Betreft	:	Verslag 4 ^e bijeenkomst Nederlandstalige T _E X Gebruikersgroep
Locatie	:	Katholieke Universiteit Brabant te Tilburg
Datum	:	23 november 1989
Notulist	:	Gerard van Nes (ENR)
Behandeling	:	bij de volgende bijeenkomst (11 mei 1990 te Nijmegen)
Aanwezig	:	A. Al-Dhahir (UT); E. Algera (EGD); D.F.R. van Arkel (RU); A.W.W.M. Biegstraaten (TUD); J. Braams (PTT Research Neher Lab.); G.J. Braas (EGD); J. Bril (KUN); M.A.J.H. Broeren (Océ); H. Brouwer (EGD); R. van de Burg (Decos Soft. Eng.); P.C.M. van Campen (KUN); G.D. Draaijer (MARIN); V. Eijkhout (KUN); E.J. Evers (RUU); E. van Eynde (UR; België) J.B.W. Hoebeek (TUD); W.J. Karman (URC); T. de Klerk (DEC); A.P.J.M. Krijnen (RUU); G.D.C. Kuiken (KUIKEN); C.G. van der Laan (RUG); A. de Leeuw van Weenen (RUL); J.R. Luyten (RUG); H.P.A. Mulders (KUB); G.J.H. van Nes (ENR); S.J. North (Directions); N.A.F.M. Poppelier (T _E Xnique); J.B. Schmeits (Philips Nat. Lab.); L. Steemers (RUG); P. Tutelaers (TUE); R. Veldhuyzen van Zanten (SARA); J.W.E. Vos (Intern. Stat. Inst.); A. van Woerkom (RUU); E.B.J. van der Zalm (RUU);

Agenda:	1.	Opening	3
	2.	Verslag bijeenkomst 11 mei 1989	3
	3.	Ingekomen stukken en Mededelingen	3
	4.	Verslag/discussie werkgroepen	4
	5.	Verenigingszaken	8
	6.	Rondvraag	9
	7.	Sluiting	9

Bijlagen:	A	Besluitenlijst	10
	B	T _E X kalender	10
	C	Werkgroepen Nederlandstalige T _E X Gebruikersgroep	11
	D	Begroting NTG 1990	13
	E	Ontvangen local guides en andere T _E X documenten	15
	F	T _E X-NL subscription	16
	G	NTG fileserver faciliteiten	19
	H	Vragen van gebruikers	23
	I1	NTG Software Distributie Service	27
	I2	NTG DOS-diskette Distributie Service	29
	J	Announcement T _E X90 Conference	31
	K1	Announcement SGML & T _E X Conference	33
	K2	Courses SGML & T _E X Conference	35
	L	TeX-NL discussies	43
	M	Werkgroep 1: Education; State of affairs	47
	N	Werkgroep 7: PC-zaken	52
	O	Werkgroep 10: SGML-T _E X	53
	P	Werkgroep 13: 'Neerlandica'	55
	Q	Werkgroep 14: Communicatie	57
	R	The Development of National L ^A T _E X styles	61
	S	Unusual paragraph shapes	67
	T	Ingekomen brief	71
	U	EuroT _E X 89	73
	V	Teaching T _E X: Critics & L ^A T _E Xproposal	77
	W	Wat is T _E X	83

De NTG vereniging

Voorzitter:	C.G. van der Laan, Rijksuniversiteit Groningen. Internet: cgl@rug.nl
Secretaris:	G.J.H. van Nes, ENR/ECN Rekencentrum, Petten. Internet: vannes@ecn.nl
Penningmeester:	J. Braams, PTT Dr Neher Laboratorium, Leidschendam. Internet: jl_braams@pttrnl.nl
Bestuursleden:	H.P.A. Mulders, KUB, Tilburg. T. de Klerk, DEC, Utrecht.
Postadres:	Nederlandstalige T _E X Gebruikersgroep, Postbus 394, 1740 AJ Schagen.
Postgiro:	1306238, t.n.v. Penningmeester NTG, Waddinxveen.
Internet:	ntg@hearn

De Nederlandstalige T_EX Gebruikersgroep (NTG) is een vereniging die tot doel heeft het bevorderen van de kennis en het gebruik van T_EX.

De NTG tracht dat te bereiken door het uitwisselen van informatie, het organiseren van congressen, symposia en tentoonstellingen m.b.t. T_EX en 'T_EX-producten', en door het onderzoeken en vergelijken van T_EX met soortgelijke/aanverwante producten, b.v. SGML.

De NTG biedt haar leden ondermeer het volgende:

- Tweemaal per jaar een NTG-bijeenkomst.
- Eenmaal per jaar worden open 'NTG-dagen' georganiseerd, waar naast lezingen ook cursussen, tegen (gereduceerde) betaling, worden gegeven.
- De fileservers T_EX-NL waarop algemeen te gebruiken 'T_EX-producten' staan. De meeste van deze T_EX-producten zijn, tegen geringe vergoeding, ook op floppy verkrijgbaar.
- De discussielijst T_EX-NL waarop vragen gesteld worden. Ook worden er via deze listserver ervaringen uitgewisseld.
- Activiteiten in werkgroepen.
- Eens per jaar wordt een uitdraai van het ledenbestand ter beschikking gesteld.

Lid worden kan door overmaking aan de penningmeester van het verschuldigde contributie bedrag. Daarnaast dient een informatieformulier te worden ingevuld, welke laatste via het secretariaat te verkrijgen is.

De contributie voor een persoonlijk lidmaatschap bedraagt *f* 75,-, de contributie voor een instituutslidmaatschap bedraagt *f* 200,-. Een instituutslidmaatschap geeft het recht om drie personen aan te wijzen die informatie welke aan de leden wordt verstuurd, ontvangen. Van die drie personen dient één persoon te worden aangewezen als rechtsgeldige vertegenwoordiger van het bedrijf/instituut, een ander als vervangend vertegenwoordiger.

Indien meer leden per bedrijf/instituut lid willen worden, geldt als additioneel tarief *f* 50,- per persoon. Voor studenten geldt eveneens een tarief van *f* 50,- (geen stemrecht). Voor afwijkende regelingen dient contact met het bestuur opgenomen te worden.

De statuten van de Nederlandse T_EX-Gebruikersgroep zijn via het secretariaat te verkrijgen.

1 Opening

Voorzitter Kees van der Laan (RUG) opent om 10:50 uur de bijeenkomst. De vergadering was vertraagd mede vanwege de hernieuwde kennismaking van de leden en de daarbij behorende informatie uitwisselingen.

De agenda zoals deze is gepresenteerd, wordt goedgekeurd.

2 Verslag bijeenkomst 11 mei 1989

Betreffende de instituutslidmaatschap (blz 4, 3e alinea) wordt medegedeeld dat geen drie doch slechts één persoon daarbij stemrecht heeft.

Afgezien van een correctie in naamgeving waren er verder geen opmerkingen over het verslag van de derde NTG vergadering.

Wel wordt opgemerkt, dat volgens de statuten van de vereniging het verslag voor goedkeuring feitelijk ondertekend moet worden door voorzitter en secretaris.

De verspreiding van het verslag één maand voor de vergadering, vond men te laat. Getracht zal worden om dit in de toekomst te verbeteren.

3 Ingekomen stukken en Mededelingen

De volgende stukken zijn ingekomen:

- Gelukwens van Barbara Beeton voor deze vergadering. Zij ziet gaarne een verslag van de belangrijkste punten in de komende TUGboat.

De volgende mededelingen worden gedaan:

- **Verenigingszaken**

NTG is nu een officiële vereniging, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. Ook de UK- \TeX gebruikersgroep is sinds kort officieel (voorzitter: Malcolm Clark; secretaris: Chris Rowley).

Tussen de voorzitters van de Europese gebruikersgroepen is het automatische wederzijdse lidmaatschap ter sprake gebracht.

De voorzitter deelt mede dat bij deze bijeenkomst voor het eerst ook de Belgische TUG leden expliciet zijn uitgenodigd.

- **Karlsruhe bijeenkomst**

Voorzitter en penningmeester zijn, samen met twee andere NTG leden, naar de \TeX bijeenkomst in Karlsruhe geweest. Een verslag ervan is als *bijlage U* opgenomen.

- **Deelname vergadering door niet NTG leden**

Naar aanleiding van een vraag over deelname door niet NTG leden aan de NTG vergadering wordt medegedeeld dat hiervoor contact opgenomen moet worden met het bestuur. Uitgangspunt is dat de NTG open is voor iedereen, doch i.v.m. organisatie, stemrecht, algemene kosten, en rechten van de leden, voorafgaande toestemming van het bestuur vereist is. Vermeld wordt dat tot op heden nog niemand geweigerd is.

- **Activiteiten NTG leden**

Melding wordt gemaakt van de software distributieservice voor UNIX systemen door van Campen (KUN), voor DEC systemen door de Klerk (DEC), de TeXHaX distributie door P. van Oostrum (RUU), de ATARI floppen door Eijkhout (KUN) en de DOS floppen door van Nes (ENR). *Zie ook bijlagen I1 en I2.*

- **TeX-NL**

De belangstelling voor de TeX-NL listserver (80 abonnee's) is nog steeds groeiend. Ook de fileservers wordt steeds meer ontdekt. *Zie ook bijlagen F en G.*

- **Japanese krant met \TeX gezet**

Van der Laan (RUG) had een exemplaar van een met \TeX gemaakte Japanse krant ter inzage

gelegd. Deze krant had hij verkregen via contacten bij de Stanford conferentie.

Poppelier (RUU) vond het spijtig dat zijn brief betreffende zijn komende activiteiten, niet als ingekomen stuk wordt genoemd. Geantwoord wordt hierop dat het de bedoeling is de brief integraal bij het komende verslag op te nemen (*zie bijlage T*).

Van der Laan (RUG) meldde het ontbreken van de schaafonts werkzaamheden (Tutelaers; TUE) in zijn artikel 'One year NTG'. Afgesproken werd om in de volgende versie deze bijdrage op te nemen. Hij zei dat dit in de hand gewerkt wordt als het bestuur niet goed geïnformeerd wordt.

4 Verslag/discussie werkgroepen

Verslag wordt gedaan van de activiteiten binnen enkele NTG werkgroepen. De lijst met deelnemers van de werkgroepen is te vinden in *bijlage C*.

Gedurende de discussies van de werkgroepen wordt benadrukt dat het zeer belangrijk is, dat ook informatie naar de werkgroepen wordt gestuurd door niet werkgroepleden. Hierdoor kan er een bundeling van know-how ontstaan. Ook moet het mogelijk zijn dat werkgroepleden bij afwezigheid van een coördinator, zelf acties ondernemen.

Werkgroep 1: Cursusmateriaal

Van der Laan (RUG) deelt mede dat voor $\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ en $\text{L}\text{A}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ al reeds enig cursusmateriaal aanwezig is. Voor $\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ is er het document van Michael Doob 'A Gentle Introduction to $\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ ' beschikbaar (zie ook de $\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ -NL server), terwijl voor wat betreft $\text{L}\text{A}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ reeds een tweede druk van de CWI syllabus verschenen is.

Een discussie is gestart bij de laatste Duitse $\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ gebruikersbijeenkomst in Karlsruhe en daarna in het blad TUGboat opgenomen, betreffende het opzetten van internationale en door TUG ondersteunde $\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ en $\text{L}\text{A}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ cursussen. Het materiaal voor deze cursussen zou als basis moeten dienen voor de nationale cursussen (vertaalslag). Er ligt momenteel een verzoek van Bart Childs voor constructieve bijdragen. De werkgroep onderwijs heeft inmiddels erop gereageerd (*zie bijlage V*).

Poppelier ($\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ nique) vult hierop aan dat hij reeds materiaal voor een $\text{L}\text{A}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ cursus heeft ingediend. Hij wil hierover wel met de onderwijsgroep van gedachten wisselen doch, vanwege zijn bedrijfsmatige activiteiten, hierin niet expliciet deelnemen. Hij vermeldt dat TUG mogelijk het cursusmateriaal wil sponsoren en vrij wil geven aan een ieder die het wil gebruiken.

Spreker benadrukt de benadering van cursussen t.b.v. de diverse doelgroepen. Daarnaast dienen echter ook eisen aan docenten gesteld te worden.

Van der Laan (RUG) voelt wel voor cursusontwikkeling in een eigen taal waarna vervolgens een vertaalslag plaatsvindt. Het officiële karakter en een duidelijke waardering voor een cursus kan benadrukt worden door een reële prijsstelling.

N.a.v. de afgelopen NTG dagen, deelt de spreker mede dat de cursusleiders een volledige vergoeding zouden moeten ontvangen. Mocht een docent daarvan afzien, dan zal dit dan als donatie worden beschouwd.

Benadrukt werd het verschijnen van het Self-study materiaal van Michael Doobs en de cursus van Tutelaers (TUE), waarvoor transparanten in ontwikkeling zijn.

Ten behoeve van cursussen hebben van der Laan en Luyten (RUG) een rapport m.b.t. brief- en artikel sjabloon gepubliceerd (*zie bijlage E*).

Poppelier ($\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ nique) deelt mede dat hij een documentstyle handout in ontwikkeling heeft.

Betreffende de documenten die het NTG bestuur m.b.t. dit onderwerp ontvangen, wordt medegedeeld dat de taak van de NTG beperkt blijft tot het doorgeven van de informatie. Verzoeken om exemplaren van de documenten dienen geregeld te worden tegen de locale condities.

Werkgroep 2: Richtlijnen voor publicaties/conferenties proceedings etc.

Ondanks het feit dat de groep nog niet bij elkaar is geweest, bleken er wel activiteiten te melden te zijn. Poppelier (T_EXnique) deelt mede dat er bij Elsevier druk wordt gewerkt aan wetenschappelijk uitgaven waarbij L^AT_EX het enige input medium is. Eén en ander is nog in ontwikkeling, doch hij hoopt binnenkort met nieuws naar buiten te komen. Ook bij andere uitgeverijen zijn er activiteiten m.b.t. T_EX/L^AT_EX als ingang.

Van der Laan (RUG) maakt melding van de activiteiten die door Steemers (RUG) en hem worden uitgevoerd. Een stijl file is gemaakt voor Kluwer Academic Publishers, waarbij werd uitgegaan van de artikel1 stijl van Victor Eijkhout. De betreffende file is tevens gebruikt voor een sterrenkundig tijdschrift. Een rapport over de activiteiten is beschikbaar ('Journal Style Guidelines'; zie bijlage E).

De aandacht wordt gevestigd op de mogelijke conflicten bij de activiteiten van de werkgroep i.v.m. commerciële en/of prive belangen. De voorzitter stelt echter voor om op de huidige voet door te gaan. Rapportage van wat wel naar buiten kan is reeds zeer welkom. De aanwezigheid van een centrum voor know-how is eveneens belangrijk. De groep hoeft daarbij niet direct actief te zijn. De voorzitter zal contact opnemen met de coördinator van de werkgroep voor het activeren van een bijeenkomst.

Werkgroep 3: Evaluatie produkten

De werkgroep had niets te melden. De voorzitter maakt duidelijk dat deze groep, vanwege zijn uitgebreide karakter, zich moet toeleggen op de vergaartak: een coördinatiecentrum voor alle kleine evaluaties die lokaal bij de diverse gebruikers plaatsvinden. Men wordt daarom ook verzocht om eventueel aanwezige informatie betreffende evaluaties, ook indien dit minimaal is, naar de coördinator Braams (PTT Neher Lab.) te sturen.

Werkgroep 4: Fonts

Tutelaers (TUE) deelt mede dat de werkgroep wel reeds op individuele basis bezig is geweest. Zelf heeft hij een set schaafonts gegenereerd. Problemen vanwege de verschillen in de zwart en wit schrijvende laserprinters maken het schrijven van fonts mede moeilijk. Daarnaast moeten de fonts gebruikt worden op zowel de locale PC, VAX/VMS als UNIX systemen. C-programmatuur wordt samengesteld, op basis van de door Don Hosek in TUGboat onlangs gepubliceerde richtlijnen, om fonts te genereren. Mogelijk zal dit in de toekomst beschikbaar worden gesteld.

Van der Laan (RUG) reageert hierop dat de contacten met Don Hosek (de Fonts coördinator van TUG) in deze, zeer belangrijk zijn. Hij deelt verder mede dat pogingen worden ondernomen om een ervaren METAFONT docent uit te nodigen voor de eerst volgende NTG cursusdagen. Het maken van bijvoorbeeld een logo zal een mogelijk item zijn bij de cursus. Dat er wel degelijk belangstelling bestaat voor het maken van logo's blijkt uit een reactie van Vos (Int. Stat. Inst.).

Op de vraag van Al-Dhahir (UT) of er reeds symbolen bestaan voor de weergave van (complexe) talstelsel antwoordt Vos (Int. Stat. Inst.) dat hij een aantal ervan reeds gemaakt heeft. Titulaers (TUE) kent iemand bij Philips die er mee bezig is geweest. Geïnformeerd zal worden naar de beschikbaarheid. Laatste drie genoemde personen zullen gezamenlijk trachten een goede set te verzamelen en deze voor geïntereerden te distribueren (coördinator is Al-Dhahir).

Op de vraag of ook buiten METAFONT fonts gegenereerd kunnen worden, wordt door Braams (PTT Neher Lab) geantwoord dat voor Postscript een hulpmiddel aanwezig is voor de aanmaak van de noodzakelijk .tfm files. Met behulp van het PTI-fontware interface kunnen de BITSTREAM fonts voor T_EX beschikbaar gemaakt worden.

Al-Dhahir (UT) deelt mede dat voor HP er het PD HP2T_EX programma is welke .pxl files kan genereren.

Eijkhout (KUN) heeft onlangs een font verzameling van elders gekregen. Belangstelling wordt ervoor getoond door Titulaers (TUE) en Poppelier (T_EXnique).

Werkgroep 5: Drivers, previewers, printers, postscript

Ook hier geldt dat de werkgroep nog niet bij elkaar is geweest.

Een verzoek op het netwerk van een Elsevier medewerker betreffende de .TIF driver heeft nog niets opgeleverd.

Braams (PTT Neher Lab.) deelt mede dat hij een DVItOVDU driver (een VMS previewer voor Regis/VT220/Tektronix/etc.) uit Aston heeft overgehaald.

Onderhoud van drivers i.h.a. wordt centraal gecoördineerd door Nelson Beebe. Tutelaers (TUE) zal namens de NTG groep contact met hem onderhouden. Medegedeeld wordt tevens dat Nelson Beebe een eigen verzendlijst heeft betreffende driver problematieken.

Werkgroep 6: Lijst en link met fotozetters

Er was niets te melden.

Werkgroep 7: PC-zaken

Medegedeeld wordt dat de Jong (Erasmus Univ.) zich heeft teruggetrokken uit de PC werkgroep vanwege andere tekstverwerking standaards bij zijn werkgever.

In Duitsland houdt men zich uitgebreid bezig met PC implementaties. Genoemd wordt de PD versie Public T_EX van Klaus Thull, beschreven in TUGboat en beschikbaar via de server in Heidelberg. Ook blijkt T_EX zelfs op sommige middelbare scholen in Duitsland gebruikt te worden.

Braams (PTT Neher Lab) heeft Public T_EX reeds van de server gehaald. Als belangstellenden voor nadere onderzoek van deze implementatie melden zich Brouwer (EGD), Luyten (RUG), van Nes (ENR) en Veldhuyzen van Zanten (SARA).

Formalisatie van het distributiekanaal van PD PC software kwam ter sprake. Eijkhout (KUN) meldt dat hij nog steeds een aantal dozen met diskettes van een werkende Atari PD T_EX versie in zijn bezit heeft van zijn oud collega Moritz. Voor inventarisatie heeft hij nog geen tijd gehad.

Braas (EGD) kan aan een (Engelse) PD versie komen van T_EX voor de Archimedes. Hij zal deze uittesten en de bevindingen aan de vergadering mededelen.

Er melden zich een aantal nieuwe leden aan voor de PC werkgroep (*zie bijlage C*) voor de systemen IBM-PC, Atari, MacIntosh, Amiga en Archimedes.

Tutelaers (TUE) heeft een PD versie voor de Amiga. Implementatie nam echter zeer veel tijd en energie in beslag. Voor de MacIntosh systemen wordt door hem een TUGboat publicatie van een PD implementatie vermeld.

Van Eynde (UR; België) vraagt naar T_EX ervaring op PC netwerken. Van der Laan (RUG) antwoordt hierop dat de RUG μ -T_EX kennis heeft. Probleem is echter de prijs. Verder wordt er gekeken naar de bruikbaarheid van PD versies: SB-T_EX en PubT_EX.

Werkgroep 8: Nederlandse T_EX gebruikersdag

Krijnen (RUU) deed verslag van de succesvolle NTG-T_EX bijeenkomst op 29 en 30 juni j.l. te Utrecht. De dagen hebben financieel een positief saldo opgeleverd. Een impressie van deze jaarlijkse bijeenkomst van de hand van de auteurs Eijkhout en Poppelier was als bijlage O opgenomen in het verslag van de NTG vergadering van 11 mei 1989.

De voorzitter deelt mede dat de NTG-T_EX bijeenkomst in 1990 mogelijk samen met de SGML gebruikersbijeenkomst wordt gehouden bij de Rijksuniversiteit te Groningen. Daarbij zal dezelfde opzet als de 1989 bijeenkomst worden aangehouden: één dag bijeenkomst met ervoor en/of erna één of meerdaagse cursussen. In het organisatiecommittee zitten twee leden van de SGML en twee leden van de NTG gebruikersgroep (van der Laan en Jurriens (RUG)).

De datum van deze jaarlijkse bijeenkomst zal vóór 25 december worden bekendgemaakt doch zal i.v.m. beschikbare universitaire faciliteiten, rond de zomervakantie komen te liggen. Eén en ander zal afhankelijk zijn van hetgeen ook de SGML groep van plan is. Mocht de samenwerking met de SGML groep niet

lukken, dan zal de NTG- \TeX bijeenkomst voor 1990 geheel zelf georganiseerd worden (*zie ook bijlagen K1 en K2!*).

N.a.v. een vraag uit de zaal werd een korte uiteenzetting gegeven over SGML (*zie ook één van de bijlagen van het vorige verslag*).

Werkgroep 9: Integratie beelden en \TeX

Gewezen wordt op het overzichtsverhaal betreffende integratie van plaatjes, in de proceedings van de Stanford conferentie.

Tutelaers (TUE) is zelf bezig met dit onderwerp. Hij vermeldt dat de DVIPS driver op het gebied van plaatjes invoeren beter is dan de driver DVI2PS.

Mulders (KUB) deelt mede dat de 'Beebe' werkgroep bezig is om het \backslash special commando te standaardiseren.

Er worden meerdere drivers genoemd die goed plaatjes in teksten kunnen integreren. Dikwijls is dit één van de zwaartepunten bij commerciële pakketten.

Genoemd wordt de ISO standaard op het gebied van het opslaan en transporteren van plaatjes: de Computer Graphics Metafile (CGM). Gebruik van CGM zou tot een andere (doch algemenere) structuur van beeld- \TeX integratie kunnen leiden.

Uitwisseling van ervaringen is op dit punt zeker van belang. Tutelaers (TUE) zal proberen zijn ervaringen op papier te zetten. Ook Karman (URC), Kuiken (Kuiken VAS cons.) Brouwer (EGD) en van Nes (ENR) zullen proberen de nodige acties te ondernemen.

Werkgroep 10: SGML- \TeX relatie

Van der Laan (RUG) vermeldt dat er reeds een rapportje is verschenen over de SGML- \TeX relatie bij mathematische formules. Men is nu bezig met het onderwerp: tabellen. Het belang van de SGML- \TeX relatie wordt door beide groeperingen ingezien.

Verwezen wordt naar de bijlage bij het vorige verslag.

Kuiken (Kuiken VAS cons.) vraagt of er reeds programma's zijn die SGML code omzetten in \TeX . Grootenhuis (CIRCE) schijnt zelf al iets gemaakt te hebben, doch het is nog niet volledig. Elsevier heeft ook programmatuur, doch deze is intern. Volgens Elsevier zou de SGML- \TeX link van ArborText slecht zijn. Ook SARA heeft conversie tools van SGML naar meerdere soorten tekstverwerkingspakketten, Eijkhout (KUN) deelt mede dat hij een SGML DTD in \TeX heeft geprogrammeerd. In het kort werd vervolgens de problematiek van de conversie programmatuur onderdelen, de parser en de formatter, uiteengezet.

De voorzitter vermeldt tenslotte dat zijn SGML cursusmateriaal nog wat afronding behoeft. Verder is er binnen de SGML Holland groep een overzicht van SGML cursussen.

Werkgroep 12: Beheerdershandleiding/documentatie

Evers (RUU) deelt mede dat er niets te melden was.

Werkgroep 13: Nederlandstalige \TeX

Eijkhout (KUN) gaf een uitgebreide uiteenzetting van de werkzaamheid van deze werkgroep. De betreffende *bijlage P* bij dit verslag toont een overzicht van de stand van zaken. Ook zal een publicatie van de werkgroep in TeXH α X en TUGboat plaatsvinden. Beschikbaar zijn nu de stijlen artikel1, artikel2, artikel3, rapport1, rapport3, boek en brief. Mogelijk komen er nog meer artikel stijlen. Gewerkt werd naar een soort Europese de facto stijlfile, dit in samenwerking met Hubert Partl.

Gediscussieerd werd over de flexibiliteit van de stijlen van WG13. Mogelijkheden zouden aanwezig

moeten zijn dat gebruikers, op een eenvoudige wijze, moeten kunnen afwijken van de ter beschikking gestelde 'standaard' stijlfiles, een zgn. generieke file.

Een uiteenzetting van de door de werkgroep gemaakte briefstijl vond plaats. Een uitgebreid rapport is opgenomen als BRIEF.TEX file op de T_EX-NL fileserver.

Generieke stijlen zullen mogelijk in L^AT_EX versie 3.0 worden opgenomen. Verwezen werd daarbij naar de bijdragen in de vorige TUGboat's.

Van Eynde (UR, België) deelt mede dat de macro's van WG13 moeilijk leesbaar zijn. Hij ziet gaarne ook de beschikbaarheid van de corresponderende .DOC files.

Gediscussieerd werd over de locale aanpassingen van de WG13 stijl files. Een mogelijkheid is dit te doen via een \input. Bij veel correcties zou men beter de stijlfile zelf kunnen updaten.

Benadrukt wordt de terugkoppeling met secretariaatsafdelingen om zodoende ook van deze gebruikersgroep informatie te verkrijgen.

Werkgroep 14: Communicatie

Gewezen wordt op het artikel 'Network sources of T_EX ware (servers); how to get public domain and shareable software for the T_EX typesetting system' van de auteur Peter Flynn in TeXHaX nummer 95 van 1989. Hierin ontbrak echter de TeX-NL server in Nijmegen.

Gediscussieerd wordt vervolgens over de manier waarmee code op de server gezet moet worden. Gekozen wordt uiteindelijk voor ZOO (C code algemeen beschikbaar) als compressie gereedschap en UUENCODE/UUDECODE voor standaard codering (niet alleen voor executables, doch ook voor grote samengestelde bestanden). Sourcecode van genoemde programma's zijn beschikbaar.

Braams (PTT Neher Lab) heeft de laatste versie van L^AT_EX (juni 1989; versie 2.09) via de Karlsruhe bijeenkomst bemachtigd. Hij zal zorgen dat de bestanden op de T_EX-NL fileserver geplaatst worden.

Gesproken wordt over enkele problemen met files die in de afgelopen maanden van de Nederlandse en Duitse fileserver werden gehaald.

Benadrukt wordt het belang van een goede handleiding m.b.t. de toegankelijkheid van de belangrijkste fileservers inclusief de nodige voorbeelden. De werkgroep zal trachten bij het komende verslag een bijlage over dit onderwerp op te nemen.

Het 'luisteren' naar de diverse lijsten wordt als probleem naar voren gebracht. Naast de T_EX-NL zijn er T_EX-lijsten van ondermeer de Duitse, Franse en Engelse gebruikersgroep. Ook USENET is een medium waarop belangrijke informatie geplaatst kan zijn. Daarnaast is er een DEC- en een Europese T_EX lijst bekend.

Het verdelen van het luisterwerk zal een actie van WG14 zijn. Ook wordt een ieder aangeraden om nieuws van één van de lijsten die ook voor derden van belang kan zijn, verder te distribueren.

5 Verenigingszaken

De voorzitter maakt melding van het feit dat de NTG nu een officiële vereniging is. De statuten zijn via het secretariaat verkrijgbaar.

Indien er vragen zijn over de statuten zal hiervoor op een volgende vergadering tijd worden vrijgemaakt. Er is nog geen huishoudelijk reglement. Als er leden zijn die daaraan willen meewerken, worden zij verzocht contact op te nemen met het bestuur.

Lidmaatschapskosten zijn vastgesteld op f 75,- voor personen, en f 200,- voor bedrijven (3 leden; 1 stemgerechtigde). Indien meer leden per bedrijf/instituut lid willen worden, geldt als additioneel tarief f 50,- per persoon.

De begroting zal als bijlage bij het verslag worden opgenomen (*zie bijlage D*). Een gironummer zal zeer binnenkort beschikbaar komen, waarna de acceptgiro's voor de contributie verstuurd worden. Het systeem van passieve opzegging zal worden gehanteerd: opzegging vindt plaats bij niet betaling van de

contributie.

Verslag plus bijlagen van de NTG vergaderingen zullen alleen nog maar toegestuurd worden aan degenen die aan hun contributieverplichtingen hebben voldaan.

Als leden voor de kascommissie stellen zich beschikbaar: Biegstraaten (TUD) en Evers (RUU).

6 Rondvraag

Biegstraaten (TUD) deelt mede dat hij zich bij de SGML werkgroep wil aansluiten.

Eijkhout (KUN) vermeldt dat hij als gastheer wil optreden voor de 5^e NTG vergadering. De kosten zullen mogelijk door de Universiteit worden gedragen. Er moet nog naar ruimten worden gezocht. Als gastheer voor de 6e NTG bijeenkomst wordt Digital (de Klerk) genoemd.

Eijkhout deelt tevens mede dat hij in 1990 mogelijk op de commerciële T_EX toer gaat. Hij is bezig met het ontwikkelen van een gebruikersvriendelijke formatter. Op één van de volgende bijeenkomsten hoopt hij er nader op in te gaan.

J. Vos (Intern. Stat. Inst.) informeert naar de hoogte van het contributiebedrag. Persoonlijk vindt hij het vrij hoog.

De voorzitter antwoordt hierop dat de contributie ondermeer zal worden gebruikt voor de kosten van zaalhuur bij NTG vergaderingen, fileserverskosten, verzend- en drukkosten van bijvoorbeeld de verslagen en bijlagen, vergaderkosten, representatiekosten etc.. Een begroting zal bij het verslag van deze vergadering worden opgenomen. Wat de werkelijke uitgaven bedragen, zal pas over ongeveer een jaar bekend zijn. Mochten de kosten laag uitvallen, dan kan ook gedacht worden aan een uitbreiding van activiteiten bij een gelijkblijvende contributie.

Opgemerkt wordt door één van de NTG leden het feit, dat in veel situaties niet het bedrijf doch de persoon zelf de contributiekosten voor de verenigingen moet betalen. Vooral bij sommige Universiteiten schijnt dit voor te komen. De voorzitter antwoordt hierop dat bij voorkomende situaties men direct contact moet opnemen met het bestuur.

Een discussie vindt vervolgens plaats over het al dan niet betalen van contributie over het afgelopen 1989 jaar. Diverse oorzaken zijn aan te wijzen waarom tot heden nog geen acceptgiro's zijn verstuurd.

Mede vanwege het feit dat in 1989 de meeste kosten door een aantal bedrijven zijn betaald (zaalhuur, drukkosten, vergaderkosten etc.) en het i.h.a. moeilijk is voor de deelnemers/werkgevers om contributie met terugwerkende kracht te betalen, wordt besloten om pas in 1990 met de contributieheffing te beginnen.

7 Sluiting

De datum voor de volgende vergadering is op:

vrijdag 11 mei 1990

bij de Katholieke Universiteit Nijmegen; gastheer Victor Eijkhout (de datum is gewijzigd t.o.v. die welke op de bijeenkomst van 23 november is genoemd).

Mulders en de Katholieke Universiteit te Tilburg worden bedankt voor de genoten gastvrijheid. De aanwezigen worden bedankt voor hun bijdragen in de discussie.

De bijeenkomst wordt om 16:40 uur gesloten.

Getekend:

Voorzitter:

Secretaris:

BIJLAGE A**Besluitenlijst**

De volgende besluiten zijn van kracht:

- 4.1 Leden van zuster (TUG)verenigingen betalen voor de NTG-dagen dezelfde toegangsprijs als NTG leden.
Per buitenlandse vereniging wordt één bestuurslid uitgenodigd (betaalt daarbij geen deelnemerskosten).
- 4.2 In de kascommissie voor 1990 hebben zitting Biegstraaten (TUD) en Evers (RUU).

BIJLAGE B**T_EX kalender**

11	mei	5 ^e NTG bijeenkomst	Nijmegen, NL
15-17	mei	GUTenberg bijeenkomst	Toulouse, Frankrijk
18-21	jun	11 ^e TUG bijeenkomst	Texas, USA
28-30	aug	NTG cursussen	Groningen, NL
31	aug	NTG conferentie	Groningen, NL
3-6	sep	NTG cursussen	Groningen, NL
10-12	sep	1 ^e Europese TUG bijeenkomst	Cork, Ierland
20-21	sep	Deutsche T _E X	Göttingen, Duitsland
20-22	sep	Deutsche T _E X	Wien, Oostenrijk

BIJLAGE C**Werkgroepen Nederlandstalige T_EX Gebruikersgroep**

1. **Cursusmateriaal (algemeen)**
 A.W.W.M. Biegstraaten (TUD)
 G. Haayer (Styx Publications)
C.G. van der Laan (RUG) (coördinator)
 J.R. Luyten (RUG)
 P. Tutelaers (TUE)
2. **Richtlijnen voor publicaties/conferentie proceedings etc.**
T.A. Jurriens (RUG; Sterrenkunde) (coördinator)
 N.A.F.M. Poppelier (T_EXnique)
 J. Röling (Styx Publications)
 R. Smedinga (RUG; Informatica)
 J. Soutberg (Elsevier Science Publisher)
 L. Steemers (RUG)
3. **Evaluatie produkten (Ned. L^AT_EX incl sty. files en afbreekregels; andere macrocollecties AMST_EX; converters K-talk; T_EX naar ASCII; index programmatuur; dBase-T_EX koppeling; adreslabels; verkrijgbaarheid etcetc.)**
J. Braams (PTT Research Neher Lab) (coördinator)
 M.A.J.H. Broeren (Océ Nederland B.V.)
 G. Haayer (Styx Publications)
 J.R. Luyten (RUG)
 H.P.A. Mulders (KUB)
4. **Fonts (gebruik van Metafont)**
 H. Brouwer (EGD)
G. Haayer (Styx Publications) (coördinator)
 A.J. de Meyer (RUU; Wiskunde)
 J. Röling (Styx Publications)
 P. Tutelaers (TUE)
 F.J. Velthuis (RUG; Rekencentrum)
5. **Drivers, previewers, printers, postscript**
 J. Braams (PTT Research Neher Lab)
H. Brouwer (EGD)
 P. Tutelaers (TUE)
6. **Lijst en link met fotozetters**
 G. Haayer (Styx Publications)
 M. Helmig (Philips)
 T.A. Jurriens (RUG; Sterrenkunde)
F.J. Velthuis (RUG; Rekencentrum) (coördinator)
7. **PC-perikelen; campusicentie etc.**
 E. Algera (EGD; Amiga)
 G.J. Braas (EGD; Archimedes)
 J.R. Luyten (RUG; DOS)
 P. Tutelaers (TUE)
 E.B.J. van der Zalm (RUU; Atari)
 R. Veldhuyzen van Zanten (SARA; McIntosh)

8. **Nederlandse T_EX gebruikersdag (zomer 1990)**
C.G. van der Laan (RUG) (coördinator)
 T.A. Jurriens (RUG; Sterrenkunde)
9. **Integratie beelden en T_EX**
 H. Brouwer (EGD)
 G.D. Draaijer (MARIN)
 M. Helmig (Philips)
T.A. Jurriens (RUG; Sterrenkunde) (coördinator)
10. **SGML-T_EX relatie**
 A.W.W.M. Biegstraaten (TUD)
C.G. van der Laan (RUG) (coördinator)
 J. Grootenhuis (CIRCE)
 J. Bleeker (Elsevier Science Publisher)
 D.C. Coleman (Elsevier Science Publisher)
11. (werkgroep is vervallen)
12. **Beheerders handleiding/documentatie**
 J. Braams (PTT Research Neher Lab)
E.J. Evers (RUU; Geneeskunde) (coördinator)
 G.J. Stemerding (LUW; Rekencentrum)
13. **Nederlandstalige T_EX**
 J. Braams (PTT Research Neher Lab)
 G.D.D. Draaijer (MARIN)
V. Eijkhout (KUN) (coördinator)
 N.A.F.M. Poppelier(T_EXnique)
14. **Communicatie**
J. Braams (PTT Research Neher Lab) (coördinator)
 V. Eijkhout (KUN)
 E.J. Evers (RUU; Geneeskunde)
 P. van Oostrum (RUU)

BIJLAGE D

Begroting Nederlandstalige T_EX Gebruikersgroep voor het jaar 1990 (Concept)

Hieronder vindt U de begroting voor 1990 van de Nederlandstalig T_EX Gebruikersgroep. Een toelichting volgt na de tabel.

Een paar posten die strikt genomen thuishoren in een overzicht voor 1989 zijn in deze begroting opgenomen. De reden hiervoor is dat de feitelijke transacties daadwerkelijk in 1990 hebben plaatsgevonden.

Inkomsten	Uitgaven
Contributie f 4750,00	Administratie f 800,00
Sponsoring " 700,00	Kamer van Koophandel " 76,75
Saldo NTG-dag '89 " 4168,10	Notaris " 450,00
Saldo NTG-SGML dag '90 " 1500,00	Bijeenkomsten " 1000,00
Saldo NTG-SGML cursussen " 2000,00	Bestuurskosten " 1200,00
Rente " 50,00	Computerfaciliteiten P M
	Nieuwsbrief/Verslagen " 2000,00
	Reis bijdragen " 3000,00
	Representatie " 1000,00
	Diversen " 300,00
	Reservering " 3341,35
f16168,10	f16168,10

Toelichting

- Inkomsten

1. Contributie

De post contributie is gebaseerd op een geschat aantal *betalende* individuele leden van 50, met daarnaast een vijftal instituutslidmaatschappen à f 200,-.

2. Sponsoring

De telefonische bestuursvergaderingen worden door de Universiteit Groningen betaald. Dit betreft 4 à 5 vergaderingen per jaar.

3. Saldo NTG-dag '89

Dit is gerealiseerd.

4. Saldo NTG-SGML dag '90

Volgens een schatting van het organiserend comité

5. Saldo NTG-SGML cursussen

Volgens een schatting van het organiserend comité

6. Rente

Dit is een conservatieve schatting, omdat geenszins bekend is hoeveel geld de vereniging gedurende het jaar in kas zal hebben.

- Uitgaven

1. Administratie

Dit is bedoeld voor materiaal voor de secretaris en penningmeester. Deze post is in dit eerste jaar waarschijnlijk hoger als in de toekomst. Ook portokosten van rond te sturen brieven worden hieruit bestreden.

2. Kamer van Koophandel

Dit bestaat uit een jaarlijks terugkerende inschrijving van f 61,- en een éénmalige uitgave ten behoeve van een uittreksel.

Reeds gerealiseerd.

3. Notaris

Eénmalige kosten voor het notariëel vastleggen van de statuten.

Reeds gerealiseerd.

4. Bestuurskosten

Hieronder vallen kosten als telefonische vergaderingen (f 700,-), vergoeding reiskosten voor een eventuele fysieke bijeenkomst etc.

5. Computerfaciliteiten

We maken gebruik van fileserver faciliteiten. Die worden op dit moment niet in rekening gebracht, maar dit kan in de toekomst wel eens veranderen. Vandaar dat dit als PM-post wordt opgevoerd.

6. Nieuwsbrief/Verslagen

Het kopiëren en verspreiden van de verslagen van de bijeenkomsten. Die verslagen zouden zo langzamerhand ook wel als nieuwsbrief gezien kunnen worden.

7. Reisbijdragen

Het is de bedoeling dat de vereniging bijdraagt in de kosten van het bijwonen van buitenlandse bijeenkomsten die met T_EX te maken hebben. Dit kan zowel zijn een afvaardiging van het bestuur als ook een gewoon lid dat graag eens zo'n bijeenkomst wil bijwonen.

Als tegenprestatie wordt een verslag van de bijeenkomst verwacht, ter publicatie binnen de vereniging.

8. Representatie

Als bestuursleden van zusterverenigingen bij onze bijeenkomst uitgenodigd worden wordt een tegemoetkoming in de kosten gegeven.

9. Diversen

Spreekt voor zich.

10. Reservering

Dit is het geld dat we aan het eind van het jaar hopen over te houden. Voor de goede orde: dit bedrag is grotendeels opgebouwd uit de inkomsten van de eerste NTG-dag in 1989.

BIJLAGE E**Ontvangen Local Guides en andere T_EX documenten**

nr.	Bedrijf	Auteur	Uitgave	pag	Titel
1.	TRW	Michael Urban	feb-86	56	An Introduction to L ^A T _E X
2.	TUE	Michael Urban	feb-86	49	An Introduction to L ^A T _E X (Nederlandstalige versie)
3.	TRW	Michael Urban	aug-87	33	A Guide to T _E X for the Troff User
4.	TUE	Richard Furuta	sep-87	12	Using L ^A T _E X on Berkeley
5.	RUG	R. de Bruin, e.a. ¹	jan-88	188	Publiceren met L ^A T _E X
6.	KUB	Rekencentrum	feb-88	27	L ^A T _E X-handleiding
7.	MARIN	G.D. Draaijer	aug-88	4	Handleiding SliT _E X
8.	RUG	C.G. van der Laan e.a. ²	sep-88	50	Evaluation of K-Talk
9.	TUD	Hulsen en vd Zanden	dec-88	22	Gebruik van L ^A T _E X in de Vakgroep Stromingsleer
10.	TUE	Piet Tutelaers	feb-89	9	Het installeren van PC T _E X
11.	DIGITAL	Theo de Klerk	mar-89	40	Using L ^A T _E X at SWAS IJSAPL system
12.	RUG	Bert Vunderink	mar-89	36	Local guide to T _E X and L ^A T _E X on the VAX8650
13.	KUB	Huub Mulders	mar-89	31	KUB/T _E X-handleidingen (styles, drivers en previewers)
14.	ACCU	Ad Emmen e.a. ³	mei-89	39	Tekstproductie met L ^A T _E X
15.	RUG	J.B. Hemel e.a. ⁴	jun-89	39	Het maken van transparanten voor overhead-projectie
16.	RUG	C.G. van der Laan e.a. ⁵	jun-89	31	SGML-L ^A T _E X (1. Wiskundige formules)
17.	TUE	Piet Tutelaers	okt-89	87	Sheets van de L ^A T _E X cursus
18.	RUG	L. Steemers e.a. ⁶	nov-89	54	Journal Style Guidelines
19.	RUG	C.G. van der Laan e.a. ⁷	nov-89	50	L ^A T _E X Templates; Letter and Article
20.	MARIN	G.D. Draaijer	nov-89	9	Local Guide L ^A T _E X en SliT _E X
21.	Manitoba	Michael Doob	jan-90	90	A Gentle Introduction to T _E X; a manual for Self-study

Niet vermelde T_EX/L^AT_EX documenten worden met belangstelling door het bestuur tegemoet gezien.

Aanvragen van NTG leden voor bovengenoemde documentatie dient in eerste instantie rechtstreeks via de auteur c.q. instelling plaats te vinden.

¹R. de Bruin, C.G. van der Laan, J.R. Luyten, H.F. Vogt

²C.G. van der Laan, J.R. Luyten (RC-rapport 22)

³Ad Emmen, Evert Jan Evers, Ton Krijnen, André de Meijer, Henk Penning, Nico Poppelier, Hetty Zweerus

⁴J.B. Hemel, C.G. van der Laan, R.C.G.M. Lauwerier (RC-rapport 23)

⁵C.G. van der Laan, D.C. Coleman, J.R. Luyten (RC-rapport 24)

⁶L. Steemers, C.G. van der Laan (RC-rapport 26)

⁷C.G. van der Laan, J.R. Luyten (RC-rapport 27)

BIJLAGE F**TeX-NL subscription**

18 maart 1990

TeX-NL is de Nederlandstalige TeX-informatie distributielijst (ook wel discussielijst genoemd). Het adres is:

TEX-NL@HEARN

Men kan zich op deze TeX-NL discussielijst abonneren (TEX-NL mails ontvangen en versturen) via de volgende VAX/VMS commando's (of analoge commando's voor andere computer systemen):

```
$
$ SEND LISTSERV@HEARN
  > SUBSCRIBE TEX-NL  your_name
$
```

Een lijst van deelnemers is te verkrijgen via de commando's:

```
$
$ SEND LISTSERV@HEARN
  > REVIEW TEX-NL
$
```

Met als resultaat:

```
*
*  TEX-NL
*
*  Review=      Public
*  Subscription= Open
*  Send=        Public
*  Notify=      Yes
*  Reply-to=    List,Ignore
*  Files=       Yes
*  Validate=    All commands
*  Errors-To=   Owners
*  X-Tags=      Comment
*  Stats=       None,Private
*  Confidential= No
*
*  owner=  U070007@HNYKUN11  (Nico Cox)
*
*
STOKHOF@ALF.LET.UVA.NL      Martin Stokhof
KROPVELD@AMC.UVA.NL        Daniel Kropveld
Z3000PA@AWITUW01           Hubert Partl
GEOMETRY@BGERUG51         FRANK DE CLERCK
LAAAA18@BLEKUL11          Erik van Eynde
GPARTOS@DGIHRZ01          G. Partosch, HRZ Univ. Giessen, F.R.G.
GPTEX@DGIHRZ01            TeX-Install., HRZ Univ. Giessen, F.R.G.
DANTE@DHDURZ1             DANTE e.V.
abi@DUTIAA.TUDELFT.NL     Ton Biegstraaten
wiorst5@DUTIWS.TUDELFT.NL Bert van Zomeren
wbtrvos@DUTREX.TUDELFT.NL Ron v. Ostayen
rcpt@EUTRC3.UUCP         Piet Tutelaers
A410SAKE@HASARA11        Sake J. Hogeveen
A471HANS@HASARA11        hans van der meer
SOND0016@HASARA11        R Veldhuyzen van Zanten
```


EMMEN@HASARA5	Ad Emmen
STOKHOF%UVAALF.SURFNET@HASARA5	Martin Stokhof
SEODP@HDEDH1	Dick P. Dee
BREEDERO@HDETN051	"Niek van Breederode"
TNEOCMS@HDETUD1	Folbert Pijper
WBAHHUL@HDETUD1	Martien Hulsen
WBAHKUI@HDETUD1	Gerard Kuiken
WBAHVDZ@HDETUD1	jaap van der zanden
WIORA03@HDETUD1	Netty Zuidervaart
DENHAAN@HDETUD5	Jack den Haan
WBWEAHA@HDETUD51	J.B.W. HOEBEEK
RCRONH@HEITUE5	Ron Helwig
RCSTRH@HEITUE5	Rob Houtepen
ALDHAHIR@HENUT5	Alaaddin Al-Dhahir
GRAGERTP@HENUT5	Peter Gragert
TWPOLDER@HENUT5	Jan Willem Polderman
CGL@HGRRUG5	CG VAN DER LAAN
EGDNT01H@HGRRUG5	Henk Brouwer
TAJ@HGRRUG5	Theo Jurriens
VELTHUIS@HGRRUG5	FRANS VELTHUIS
VENS@HGRRUG5	Erik Jan Vens
SPORREL@HGRRUG51	Frans Sporrel
KANABY@HHEOUH51	Abdy Jooya
KANTGS@HHEOUH51	AD GERARDS
PUXHHO@HHEOUH51	Bert Houben
KANTGS@HHEOUH52	Ad Gerards
LETTVA@HLERUL2	Andrea de Leeuw van Weenen
METAFONT@HLERUL51	"Erik Deul"
FTHKOPER@HLERUL52	GER KOPER
BORSBOOM@HLERUL53	G.J.J.M. Borsboom
HARTEVEL@HLERUL53	JAN VANHARTEVELT
DAVID@HLERUL59	David van Leeuwen
BRAAMS@HLSDDL5	Johannes Braams
KOUIJZER@HLSDDL5	Guus Kouijzer
HVMYOPEB@HMARL5	PETER BOVENDEERD
MFAGKCHR@HMARL5	CHRIS EVELO
U070007@HNYKUN11	NIEK COX
U070070@HNYKUN11	WILLEM JAN KARMAN
U253002@HNYKUN11	Constant Cuypers
U257004@HNYKUN11	Jeroen de Jong
U279102@HNYKUN11	Theo van den Heuvel
U439019@HNYKUN11	Ton de Haan
U605008@HNYKUN11	Rik Fleuren
U632005@HNYKUN11	frank botterweck
U641000@HNYKUN11	Victor Eijkhout
U641001@HNYKUN11	Victor Eijkhout
U641012@HNYKUN11	Rini van Doorn
BISON@HNYKUN53	"Pieter Bison"
SYLVIA@HNYMPI51	"Sylvia Aal"
GAVIN@HNYMPI52	"Gavin Burnage"
ESU0115@HPEENR51	Rob Wervelman
ESU0201@HPEENR51	Huijsmans R.H.M.
ESU0203@HPEENR51	Gerard D. Draaijer
ESU0507@HPEENR51	Jos Winnink
VANNES@HPEENR51	Gerard van Nes
BART@HROEUR5	bart de vries
VDENDE@HROEUR5	"Jan van der Ende"
GENT@HTIKUB5	"Joop van Gent"
SURF114@HTIKUB5	Frank Poppe
S172HMUL@HTIKUB5	Huub Mulders
BOOGAARD@HUTRUU51	Martin J van den Boogaard
VDBILT@HUTRUU51	A. van der Bilt
EVERS@HUTRUU53	evert jan evers
POPPELIE@HUTRUU53	"Nico Poppelier"

HAAN@IRIMCF.TUDELFT.NL	Henk de Haan
wsineel@LSO.WIN.TUE.NL	Eelco Vriezokolk
demeijer@MATH.RUU.NL	Andre de Meijer
mwood!attcc!hpn@OCCRS.H.ATT.COM	Huy Nguyen
MBR@OCE.NL	Marius Broeren
TTTUG@OWUCOMCN	Ohio Wesleyan TUG
hd@PHILTIS.CFT.PHILIPS.NL	Henk Davids
piet@PRAXIS.CS.RUU.NL	Piet van Oostrum
M_Kooij@PTTRNL.NL	Martin Kooy @ PTT Research Neher Laboratories
QZDMGN@RUIPC1E	'Reinhard Wonneberger'
nspit@RUUNSA.FYS.RUU.NL	"Werenfried Spit"
RWBEST@SARA.NL	Robert W. Best
jaap@SCI.KUN.NL	Jaap Brill
petervc@SCI.KUN.NL	Peter van Campen
BNB@SEED.AMS.COM	Barbara Beeton
*	
* Total number of users subscribed to the list:	94
* Total number of local node users on the list:	0
*	

Opmerkingen:

- Verzocht wordt om de TEX-NL listserver niet te gebruiken voor het versturen van grote bestanden (programma's) indien van het alternatief: **de TEX-NL fileserver** (*zie bijlage G*), gebruik gemaakt kan worden.
- Daar ook enkele buitenlanders meeluisteren, wordt men verzocht de 'subject' van de mail in het Engels op te geven.
- De TEX-NL listserver is bij uitstek geschikt voor een verzoek voor ondersteuning bij een \TeX/L\TeX /driver probleem, voor vragen over beschikbaarheid van bepaalde software modules, voor aankondigingen van bijeenkomsten en/of cursussen, voor het attenderen op bepaalde publicaties, voor het attenderen op bepaalde producten, voor een mededeling die ook voor een grotere groep interessant is, etcetc..

BIJLAGE G**NTG fileserver faciliteiten**

18 maart 1990

Sinds mei 1989 heeft NTG de TEX-NL fileserver. Voor leden interessante files worden daarbij centraal beschikbaar gesteld.

Men kan files van deze fileserver betrekken via de volgende VAX/VMS commando's (of analoge commando's voor andere computer systemen):

```
$
$ SEND LISTSERV@HEARN
  > GET filename filetype
$
```

Waarbij de mogelijke *filenames* en *filetypes* in de hieronder getoonde listing zijn opgenomen.

De lijst van alle aanwezige files is te verkrijgen via de commando's:

```
$
$ SEND LISTSERV@HEARN
  > GET TEX-NL FILELIST
$
```

Met als resultaat:

```
*  TEX-NL FILELIST for LISTSERV@HEARN.
*
*  TeX-NL Filelist
*
*  Contains
*    -- general TeX stuff (implementations for micros, graphical
*    shells, printer drivers)
*    -- specifically Dutch stuff (styles and options, hyphenation
*    patterns)
*    -- Dutch TeX Users Group (NTG) stuff
*
*  *****
*
*  This file lists the programs that are stored on LISTSERV and can be
*  retrieved by network users.
*
*  If an entry shows nrecs=0 the file is not available.
*
*  This filelist may be sorted in columns 47 to 63 to get a list of
*  files in the order of their updates. Sorting in descending order
*  shows the most recently updated files at the top.
*
*  ::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::
*
*  The GET/PUT authorization codes shown with each file entry describe
*  who is authorized to GET or PUT the file:
*
*    ALL = Everybody
*    N/A = Not Applicable
*    LCL = Local users, as defined at installation time
*    PRV = Private, ie list members
*    OWN = List owners
*    NAD = Node Administrators, ie official BITNET/EARN contacts
*    CTL = LISTSERV Controllers (Also called "Postmasters")
*
*  NTG = 'BRAAMS@HLSDDL5', /* Johannes Braams */
*  'U641000@HNYKUN11', /* Victor Eijkhout */
*  'EVERS@HUTRUU53' /* Evert Jan Evers */
*
*  ::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::::
*
*  *****
*
```

```

* Dutch hyphenation patterns.
* Hyphen1.TeX: short but satisfactory. (author: Peter Vanroose)
* Hyphen1.doc: some notes by Peter Vanroose.
* Hyphen2.TeX: long and powerful. (author: Celex, Nijmegen)
*           note that this requires stretching the 'triesize'
*           of both TeX and IniTeX!
*
*****
*
*           rec                last - change
* filename filetype  GET PUT -fm lrecl nrecl  date      time      File description
* -----
* HYPHEN1  TEX        ALL NTG V      73   335 89/05/19 20:19:19
* HYPHEN1  DOC        ALL NTG V      78    34 89/06/26 12:26:25
* HYPHEN2  TEX        ALL NTG V      72  7949 89/05/19 20:21:37
*
*****
*
* Options for Dutch.
* A4.STY:  A4-paper width and height.
*         by Nico Poppelier and Johannes Braams (historical order).
*         Note that this is not the A4 option of John Pavel.
* A4.TeX and A4.Doc : accompanying documentation for A4.sty
* Dutch.STY: Redefines captions and does other useful things for
*           all standard document styles. (author: Johannes Braams)
*           this is really an international option.
* German.STY: The style on which 'Dutch' was based. The two are
*            compatible. (author: Hubert Partl)
* Sober.STY: Reduces section headings and white spaces a bit;
*           this is only repair for the standard styles. The official
*           NTG styles (below) can do without.
*           (author: Nico Poppelier)
*
*****
*
*           rec                last - change
* filename filetype  GET PUT -fm lrecl nrecl  date      time      File description
* -----
* A4        STY        ALL NTG V      71   111 90/03/12 15:44:51 V0.2
* A4        DOC        ALL NTG V      75   501 90/03/12 15:45:31
* A4        TEX        ALL NTG V      73    19 90/03/12 15:46:01
* DUTCH     STY        ALL NTG V      80   397 89/05/27 17:30:55 V1.09
* GERMAN    STY        ALL NTG V      76   364 89/06/24 16:08:38
* SOBER     STY        ALL NTG V      77   147 89/06/24 16:06:16
*
*****
*
* Dutch styles.
* (author: Victor Eijkhout)
* Completely compatible to 'article' and 'report', but improved layout;
* these styles have as default language English,
* for Dutch or German add corresponding style options.
* Artikel1.STY : Article-compatible. Tight look.
* Artikel2.STY : Article-compatible. Heavily indented. Quite something else.
* Artikel3.STY : Article-compatible. Zero parindent, positive parskip,
*           otherwise similar to Artikel1.
* Rapport1.STY : Report-compatible. Looks like Artikel1.
* Rapport2.STY : will probably not come into being.
* Rapport3.STY : Report-compatible. Looks like Artikel3.
* Boek.STY     : Book-compatible. Artikel1 layout
*
* Options for the Dutch styles.
* Ntg10.STY    : 10point option for all styles.
* Ntg11.STY    : 11point option for all styles.
* Ntg12.STY    : 12point option for all styles.
* Voorwerk.STY : Replaces Titlepage.sty for report styles.
*
* NTGstyle.uue : all in one buy; uuencoded ZOO archive (see below
*           for ZOO)
*****
*
*           rec                last - change
* filename filetype  GET PUT -fm lrecl nrecl  date      time      File description
* -----
* ARTIKEL1  STY        ALL NTG V      77   603 90/02/06 13:30:41
* ARTIKEL2  STY        ALL NTG V      77   528 90/02/06 13:31:04
* ARTIKEL3  STY        ALL NTG V      77   603 90/02/06 13:31:21

```

```

RAPPORT1 STY      ALL NTG V      80   623 90/02/06 13:32:30
RAPPORT2 STY      ALL NTG .        .     0 .....
RAPPORT3 STY      ALL NTG V      80   616 90/02/08 14:41:10
BOEK          STY      ALL NTG V      80   658 90/02/06 13:35:10
NTG10         STY      ALL NTG V      78    59 89/08/03 10:46:18
NTG11         STY      ALL NTG V      76    60 89/08/03 10:46:46
NTG12         STY      ALL NTG V      75    58 89/08/03 10:47:10
VOORWERK     STY      ALL NTG V      69    57 90/01/23 10:56:04
NTGSTYLE     UUE      ALL NTG V      62  2083 90/01/23 10:54:52
*
*****
* The letter style according to Dutch NEN norms (by Victor Eijkhout)
*   BRIEF      STY      the style file
*   BRIEF      TEX      an example letter
*   BRIEFDOC   TEX      explanation of the options of the letter style
*
*****
*
*          rec          last - change
* filename filetype  GET PUT -fm lrecl nrecl  date      time      File description
* -----
* BRIEF      STY      ALL NTG V      79   644 90/02/07 12:24:57
* BRIEF      TEX      ALL NTG V      72   198 89/10/24 16:48:49
* BRIEFDOC   TEX      ALL NTG V      69   278 89/11/20 09:34:53
*
*****
* The latest in TeXnology.
* LATEXSRC   UUE      Latest versions of all LaTeX materials.
*              UEncoded Zoo archive.
* ASCII      TEX      Ascii table. (author: Victor Eijkhout)
* TUGBOAT    COM      Common commands for tugboat styles
* TUGBOAT    STY      Plain TeX style for Tugboat article
* LTUGBOAT   STY      LaTeX style for Tugboat articles
*****
*
*          rec          last - change
* filename filetype  GET PUT -fm lrecl nrecl  date      time      File description
* -----
* LATEXSRC   UUE      ALL NTG V      62 10513 90/01/04 10:44:38
* ASCII      TEX      ALL NTG V      82   194 89/10/20 20:06:20
* TUGBOAT    COM      ALL NTG V      79   718 90/03/09 14:51:39
* TUGBOAT    STY      ALL NTG V      79  2094 90/03/09 14:52:14
* LTUGBOAT   STY      ALL NTG V      79   431 90/03/09 14:52:45
*
*****
*
* Pleasant reading material about TeX and its uses.
* Ntgstyle   TEX      Manual for the Dutch LaTeX styles
* Layout     TEX      Article about documentstyle development in LaTeX.
*              Intended as supplement to chapter 5 LaTeX book.
* Layout2    TEX      Goes with previous. In German. (Hubert Partl)
* Refman     STY      Needed for previous two.
* Bridge     TEX      About setting bridge games in LaTeX (Kees van der Laan)
* Artdoc     TEX      The history of the 'Artikel' styles. Almost a
*              manual for document style development. In Dutch.
* Rapdoc     TEX      The same for the 'Rapport' styles. (Victor Eijkhout)
* Gentle     TEX      A Gentle Introduction to TeX (Michael Doob).
*
*****
*
*          rec          last - change
* filename filetype  GET PUT -fm lrecl nrecl  date      time      File description
* -----
* NTGSTYLE   TEX      ALL NTG V      72   122 89/09/04 12:20:21
* LAYOUT     TEX      ALL NTG V      79  1090 89/06/26 12:12:34
* LAYOUT2    TEX      ALL NTG V      80  1011 89/06/26 12:03:15
* REFMAN     STY      ALL NTG V      79   492 89/06/26 12:04:28
* BRIDGE     TEX      ALL NTG V      75   415 89/06/26 11:54:36
* ARTDOC     TEX      ALL NTG V      71   708 89/09/04 12:21:36
* RAPDOC     TEX      ALL NTG V      75   735 89/09/04 12:22:13
* GENTLE     TEX      ALL NTG V      79  5341 90/01/09 13:56:01
*
*****
*
* Nederlandse TeX Gebruikersgroep
* Notuul1    TeX      Vergadering 23 juni 1988
* Notuul2    TeX      Vergadering 24 november 1988

```

```

*   Notuul3   TeX   Vergadering 11 mei 1989 (3 bestanden: notuul3a,b,c)
*   TeXdag89  TeX   Verslag eerste Nederlandse TeXdagen 29/30 juni 1989
*
*****
*
*           rec                      last - change
* filename filetype  GET PUT -fm lrecl nrecl  date      time      File description
* -----
NOTUUL1  TEX          ALL NTG V          80  1043 89/06/26 11:50:54
NOTUUL2  TEX          ALL NTG V          80  1457 89/06/26 11:52:06
NOTUUL3A TEX          ALL NTG V          80   108 89/10/30 10:12:47
NOTUUL3B TEX          ALL NTG V          80  1941 89/10/30 10:13:27
NOTUUL3C TEX          ALL NTG V          80  2634 89/10/30 10:14:05
TEXDAG89 TEX          ALL NTG V          73   274 89/12/08 13:04:52
*
*****
*
*   TeX for micros.
*
*   STZOO.uue      : uuencoded ARC archive with ZOO for the Atari ST
*   MSZOO.UUE      : zoo.exe voor ms-dos, UUencoded
*   MSFIZ.UUE      : fiz.exe voor ms-dos, UUencoded
*   MSSUP201.UUE   : MS-dos support voor zoo, zoo-archieff, UUencoded
*   Z201SRC1.UUE   : Sources van zoo, deel 1, zoo-archieff, UUencoded
*   Z201SRC2.UUE   : sources van zoo, deel 2, zoo-archieff, UUencoded
*   TEXSHELL.uue   : TeX environment for the Atari ST. ZOOed.
*   WP2LATEX.uue   : Word Perfect to LaTeX translator. ZOOed.
*
*****
*
*           rec                      last - change
* filename filetype  GET PUT -fm lrecl nrecl  date      time      File description
* -----
STZOO    UUE          ALL NTG F          61  2181 89/12/14 12:33:31
MSZOO    UUE          ALL NTG V          61   946 90/03/18 20:53:06
MSFIZ    UUE          ALL NTG V          61   297 90/03/18 20:54:11
MSSUP201 UUE          ALL NTG V          61   621 90/03/18 20:55:29
Z201SRC1 UUE          ALL NTG V          61  1975 90/03/18 20:58:36
Z201SRC2 UUE          ALL NTG V          61  2046 90/03/18 20:59:21
TEXSHELL UUE          ALL NTG V          62   594 90/01/03 16:12:11
WP2LATEX UUE          ALL NTG V          80  1229 90/03/12 15:58:03

```

Het adres van de Duitse fileserver (Heidelberg) is:

LISTSERV@DHDURZ1

Voor NTG leden die niet op een netwerk zijn aangesloten, kunnen de meeste files via diskettes verkregen worden. Nadere informatie hierover bij het secretariaat.

BIJLAGE H**Vragen van gebruikers**

Deze bijlage bevat de 'vragen van de gebruikers' die gesteld zijn ten tijde van de NTG vergadering van november 1989.

```
*****
*****
```

```
Date:      Mon, 13 Nov 89 21:51:00 GMT
From:      "Gerard van Nes, ENR-Petten" <VANNES@ECN.NL>
Subject:   NTG ==> questions from outside TeX-NL users community <==
Sender:    TEX-NL <TEX-NL@HEARN.BITNET>
```

Vragen van niet-netwerk (TeX-NL) gebruikers

```
=====
Wil graag geïnformeerd worden over het gebruik van Grieks (Klassiek)
en Hebreeuws op:
-> PC-AT + PCTeX en
-> Atari-1040STF + Tools-TeX
```

J.C. de Moor
Theologische Universiteit
Kampen

```
=====
Onlangs heb ik een afstudeerverslag uit Erlangen gekregen. In het
verslag (die met TeX is geproduceerd) staan de grafieken (fractalen
onder andere) volledig geïntegreerd. Na enige correspondenties, kreeg ik
uit Erlangen de commando's waarop de grafieken in TeX uitgevoerd zijn
(zie onder).
Op de vergadering hoop ik meer informatie te hebben over de plotroutine
zelf.
Weet er iemand over deze methode?
Wie weet er überhaupt meer over toevoegen van grafieken aan TeX
document?
```

Alaaddin Al-Dhahir
Universiteit Twente
Enschede

```
%%      insertplot.tex
%%      Thomas Sauer 1988
%%      Inserting graphics into TeX-files
```

```
\def\leftpic#1#2#3#4#5{%
  \setbox0=\vbox to #3{\hbox to #4{%
    \special{hp: plotfile #1}}%
  \vfil}%
  \setbox1=\vbox to #3{%
    \advance\hsize by -#4
    \advance\hsize by -#2
    #5 \vfil}%
  \par \hbox to \hsize{%
    \hskip #2
    \vtop{\hrule height 0pt
      \box0}%
```

```

\top{\hrule height 0pt
      \boxl}%
\hfil}%
}%

\def\rightpic#1#2#3#4#5{%
\setbox0=\vbox to #3{\hbox to #4{%
  \special{hp: plotfile #1}}%
  \vfil}%
\setbox1=\vbox to #3{%
  \advance\hsize by -#4
  \advance\hsize by -#2
  #5 \vfil}%
\par \hbox to \hsize{%
  \top{\hrule height 0pt
        \boxl}%
  \hfil
  \top{\hrule height 0pt
        \box0}%
  \hskip#2}%
}%

\def

\def\insertplot#1#2#3{\par
  \hbox{%
    \hskip #3
    \vbox to #2{
      \special{hp: plotfile #1}
      \vfil
    }%
  }}

```

=====
Hoe kun je een tekst (in ons geval een auteurs-index) in drie kolommen
afdrukken, waarbij aan de volgende voorwaarden voldaan moet zijn:

1. Op de eerste bladzijde wordt de drie-kolommentekst voorafgegaan door
een andere (inleidende) tekst die over de volle breedte moet worden
afgedrukt.
2. Op de laatste bladzijde (als die niet vol is) krijgen de drie
kolommen een gelijke hoogte.
3. Eventueel moet de drie-kolommentekst op de laatste bladzijde nog
gevolgd worden door een stukje afsluitende tekst over de volle
breedte.

In Appendix I van het TeX-boek is dit probleem opgelost voor
twee-kolommendruk. Ik ben bekend met Exercise 23.4 in het TeX-boek.

J.W.E. Vos
International Statistical Institute
Voorschoten

=====
Is er een Nederlandse BRIEF.STY?

Jan Grootenhuis
CIRCE
Amsterdam

=====


```
*****
*****
Date: Thu, 16 Nov 89 13:39:00 MET
From: "Nico (Poppelier@Hutruu51.Bitnet)" <POPPELIER@HUTRUU51.BITNET>
Subject: Vragen van buiten de TeX-NL gemeenschap
Sender: TEX-NL <TEX-NL@HEARN.BITNET>
```

/

1. Gebruik van klassiek Grieks en Hebreeuws met PC-TeX en ST-TeX. Allereerst: TeX en METAFONT hebben NIETS te maken met de machine die een gebruiker pleegt te bezitten.

Klassiek Grieks is verkrijgbaar bij de maker van de beste set tot nu toe: Silvio Levy. Informatie in de twee TUGboat-nummers met de complete lijst van beschikbare fonts. Ik heb Silvio's set ook, maar kan hem niet bouwen, omdat ST-METAFONT te krap bemeten is.

Hebreeuws is verkrijgbaar bij Walter Jaffe -- zie verslag NTG-dagen 1989 -- en Jacques Goldberg in Isra\el. Voor dat laatste zie bovengenoemd font-overzicht.

In alle gevallen geldt: je moet een werkende METAFONT hebben. En al heb je die voor de Commodore 64 ...

2. Even goed de Tex-file lezen, Alaaddin! En dan alle TeX-instructies naslaan in Donald Knuth's moeilijk leesbare, maar redelijk volledige boek over TeX. Het probleem schuilt hem in de \special-opdracht.

Die is niet standaard in TeX -- zie boek -- en het hangt maar net van je printer-driver af of de \special-opdracht wordt ondersteund en zo ja: met welke eigenschappen.

3. Sla ik over. Ik heb de vragensteller enige tijd geleden geantwoord dat deze opgave voor een TeXpert, die tevens kijkt naar opgave 23.4, niet al te moeilijk is. Welke TeXpert doet dit even?

4. Je bedoelt natuurlijk, Jan, is er een Nederlandse briefstijl? Het antwoord is ja: er zijn diverse mogelijkheden. Als je hecht aan de Amerikaanse briefindeling, een van de twee indelingen die secretaresses in hun opleiding schijnen te leren, dan kun je gebruiken

```
\documentstyle[dutch]{letter}
```

Doe ik ook wel eens: is niet slecht, maar je moet van de Amerikaanse indeling gebruik willen maken. Op bovenstaande manier zijn in ieder geval alle kreten Nederlands, sorry: Nederlandstalig!

De Hollandse briefindeling, de tweede die secretaresses in hun opleiding krijgen (of kregen), is niet als documentstijl beschikbaar.

WG 13 -- ik ga nu even reclame maken voor WG 13 en in het bijzonder voor Victor Eijhout -- biedt aan: BRIEF.STY, een op de fileservers van Nijmegen verkrijgbare LaTeX-documentstijl voor brieven volgens de NEN-normen. Prachtige brieven maak je daarmee, zonder gekheid! En NEN-norm h'e, niet te vergeten: dus goedgekeurd door de Nederlandse Vereniging van Normen en Waarden enzo!

Als altijd, nou ja: soms, uw helpende hand op TeX en LaTeX-gebied,

Nico Poppelier

```
*****
*****
```


BIJLAGE I1**NTG Software Distributie Service**

Deze bijlage bevat een aantal distributie-services die belangeloos door enkele NTG leden worden uitgevoerd.

1 T_EX/L_AT_EX distributie VAX/VMS software

Date: Wed, 29 Nov 89 15:37:24 -0800
 From: klerk@ijsapl.enet.dec.com
 Subject: Distributie

Gerard,

Je kunt mijn naam en adres (p/a Digital Equipment bv, Europalaan 44, 3526 KS Utrecht) doorgeven als distributie centrum voor TeX op VMS. Evenwel heb ik geen laatste versie en doe ook geen pogingen steeds een nieuwe frutsel erbij te krijgen. De meest recente versie is degene van Johannes Braams (DECUS tape 1988) die inmiddels meen ik ook al weer enigszins is achterhaald.

Om een distributie te krijgen moet men mij een 2400' band sturen voor 6250 bpi (anders 2 banden) of een TK50 cassette. Hierop komen de RUNTIME.BCK en SOURCES.BCK tapes, alsmede de uitbreiding voor Nederlandse afbreekpatronen. Ik zal proberen ook Victor's Nederlandse artikel/report stijlen daarbij op te nemen nadat ik die van mijn Atari heb overgestuurd naar Digital's VAX.

TeX wordt door DEC steeds minder gebruikt (VAX DOCUMENT is ook voor mij de enig "zinvolle" versie ervan) en anders dan distribueren kan ik ook niet. Veel vragen m.b.t. installatie e.d. kan ik niet beantwoorden.

Theo de Klerk

2 T_EX/L_AT_EX distributie UNIX software

Date: Tue, 31 Oct 89 18:19:56 +0000
 From: Peter van Campen <petervc@SCI.KUN.NL>
 Subject: Unix TeX tape distributie
 Sender: TEX-NL <TEX-NL@HEARN.BITNET>

Vanaf nu distribueer ik Unix TeX tapes in Nederland. Het zijn copieen van een tape van Karl Kleine uit Duitsland, die ze weer uit van Pierre MacKay uit de USA krijgt. Het zijn directe copieen zonder toevoegingen of weglatingen.

Ik hoop steeds als Karl Kleine een nieuwe versie krijgt, zo snel mogelijk die nieuwe versie in Nederland te kunnen verspreiden.

Het gaat nu om TeX 2.99, LaTeX 2.09, METAFONT 1.7 op een tape in Unix tar-formaat als 1 file.

De regels zijn redelijk simpel:

1. Stuur mij een goede, ongemerkte tape (de volgorde is mijn voorkeur):
 - 1/2", 600 of 2400 ft reel (1600 bpi dan wel 6250 bpi)
 - 1/4" cartridge (QIC-11 of QIC-24)
 - tk50/tk70 cartridge

met een sticker waarop het retour-adres staat, liefst in een herbruikbare verpakking.

Hoe lager op de voorkeur-lijst, des te langer kan het versturen duren.

2. Je krijgt dan binnen ongeveer 2 weken een (in principe andere) tape terug waarop het staat. Als het in het begin erg druk wordt, kan het wat langer duren.

Peter van Campen
 petervc@sci.kun.nl
 Computer en Communicatie Zaken
 B-Faculteiten
 Katholieke Universiteit Nijmegen
 Tournooiveld 1
 6525 ED Nijmegen

3 TeXHaX herdistributie

Date: Mon, 20 Nov 89 16:35:57 -0100
 From: Piet van Oostrum <piet@CS.RUU.NL>
 Subject: texhax archief
 Sender: TEX-NL <TEX-NL@HEARN.BITNET>

Wij hebben texhaxen vanaf dec 1986 gearchiveerd. Op experimentele basis zijn deze op te vragen via een mail-server en via FTP.

Mail-server: stuur een boodschap naar 'mail-server@cs.ruu.nl' met in de body bijv. het volgende:

```
send texhax/1989/090
end
```

Altijd 3 cijfers voor het nummer gebruiken.

De eerste keer kan het nuttig zijn om ook het commando 'help' op te nemen. Geloof evenwel nog niet alles wat er teruggestuurd wordt. De 'end' is alleen nodig als er troep achter kan komen.

FTP (anonymous): praxis.cs.ruu.nl (131.211.80.6), directory TEX/texhax

Problemen s.v.p. even melden per e-mail.

Het is de bedoeling dat er meer spullen komen te staan (style files, e.d), verzoeknummers worden in overweging genomen. Disk ruimte is voorlopig geen probleem.

Piet van Oostrum,
 Dept of Computer Science,
 University of Utrecht
 Padualaan 14,
 P.O. Box 80.089,
 3508 TB Utrecht.
 Telephone: +31-30-531806
 Telefax: +31-30-513791
 Uucp: uunet!mcsun!hp4nl!ruuinf!piet
 Internet: piet@cs.ruu.nl

BIJLAGE I2**NTG DOS-diskette Distributie Service**

Distributie medium : 5.25 inch, 360 kB floppy voor IBM-PC (DOS)
 Kosten : f. 5,- per diskette
 Verspreiding : op NTG bijeenkomsten (bij 5 of meer ook per post)
 Contactpersoon : Gerard van Nes
 Versie : 19 maart 1990

NGT001	312.320 bytes	:	TEXNL SOURCE	TEX-NL communicatie BRIDGE.TEX SJABLOON.TEX CHESS.SHA	dec 88 t/m apr 89 Programma C.G. van der Laan (03 feb 89) Idem (08 feb 89) Schaakfonts P. Tutelaers (03 apr 89)
			NTG	VERSL88.01 VERSL88.02 VRAGEN.TEX QUEST.TEX	NTG verslag 23 juni 1988 NTG verslag 24 november 1988 Vragen lijstje NTG 2e NTG bijeenkomst Questionnaire NTG
NTG002	343.040 bytes	:	TeXMaG		2.1 2.4 t/m 2.6 3.1 t/m 3.2
NTG003	338.944 bytes	:	TeXHaX		100.88 t/m 110.88
NTG004	338.944 bytes	:	TeXHaX		111.88 + 001.89 t/m 011.89
NTG005	349.184 bytes	:	TeXHaX		012.89 t/m 024.89
NTG006C	346.112 bytes	:	HYPPAT	VANROOSE.NOT VANROOSE.HYP CELEX.NOT CELEX.HYP	Informatie + Nederlandse Hyphenation file van Peter Vanroose (2760 bytes) Informatie + Noord-Vlaams Hyphenation pattern CELEX/RUU (59758 bytes)
			STY	A4.STY A4.TEX DUTCH.STY SOBER.STY ARTIKEL1.STY ARTIKEL2.STY ARTIKEL3.STY RAPPORT1.STY RAPPORT3.STY NTG10.STY NTG11.STY NTG12.STY VOORWERK.STY	A4 style file N. Poppelier en J. Braams (12.03.90) versie 0.3 Bijbehorende documentatie; zie ook diskette NTG014 voor A4.DOC Document style file (J. Braams; versie 1.09; 27.05.89) Document style file (N. Poppelier; versie 24.06.89) Zie TEX-NL filelist (versie 06.02.90) Zie TEX-NL filelist (versie 06.02.90) Zie TEX-NL filelist (versie 06.02.90) Zie TEX-nl filelist (versie 06.02.90) Zie TEX-NL filelist (versie 08.02.90) Zie TEX-NL filelist (versie 03.08.89) Zie TEX-NL filelist (versie 03.08.89) Zie TEX-NL filelist (versie 03.08.89) Zie TEX-NL filelist (versie 23.01.90) Zie TEX-NL filelist (versie 04.09.89)
			TEX LAYOUT	NTGSTYLE.TEX LAYOUT.TEX LAYOUT2.TEX GERMAN.STY REFMAN.STY	Artikel "Layout-Anderungen mit LaTeX" van Hubert Partl bijbehorende file idem idem
NTG007	359.424 bytes	:	TeXHaX		025.89 t/m 037.89
NTG008	359.424 bytes	:	TeXHaX		038.89 t/m 051.89
NTG009	344.064 bytes	:	TeXHaX		052.89 t/m 067.89
NTG010	358.400 bytes	:	TeXHaX		068.89 t/m 084.89

NTG011	342.016 bytes	:	TeXHaX		085.89 t/m 100.89
NTG012B	355.328 bytes	:	TeXMaG		2.2+3.3+3.4
			TeXHaX		101.89 t/m 102.89
			TeXHaX	TEXHAX.89	Inhoudsopgave TeXHaX 1989 (89.001-89.102)
NTG013	360.448 bytes	:	TeXNL	TEX-NL communicatie	mei 89 t/m nov 89
NTG014B	353.280 bytes	:		INTRO.TEX	A gentle introduction to TeX; a manual for self-study (M. Doob; jan 1990)
				BRIEF.STY	Zie TeX-NL filelist (versie 07.02.90)
				BRIEF.TEX	Zie TeX-NL filelist (versie 24.10.89)
				BRIEFDIC.TEX	Zie TeX-NL filelist (versie 20.11.89)
				ASCII.TEX	Zie TeX-NL filelist (versie 20.10.89)
				ARTDOC.TEX	Zie TeX-NL filelist (versie 04.09.89)
				RAPDOC.TEX	Zie TeX-NL filelist (versie 04.09.89)
				BOEK.STY	Boek style versie (06.02.90)
				A4.DOC	Documentatie A4.STY; zie diskette NTG006
NTG015	352.256 bytes	:	TeXHaX		103.90 t/m 116.90
					001.90 t/m 003.90
NTG016	357.376 bytes	:	TeXHaX		004.90 t/m 020.90
NTG017		:	TeXHaX		021.90 t/m ...90
NTG018		:	TeXNL	TEX-NL communicatie	nov89 t/m feb90
NTG019	188.416 bytes	:	NTG	NOTUUL3A/B/C	3 ^e NTG vergadering (11 mei 1989)
NTG020	261.120 bytes	:	NTG	NOTUUL4/A/B/C	4 ^e NTG vergadering (23 november 1989)
NTG021	117.760 bytes	:	STY	TUGBOAT.COM	Common commandos voor Tugboat styles
				TUGBOAT.STY	Plain TeX style voor Tugboat artikelen
				LTUGBOAT.STY	LaTeX style voor Tugboat artikelen
				SUPERTAB.STY	Tabular style van Jurriens/Kruljac
				SUPERTAB.TeX	Bijbehorende documentatie

Enkele diskettes zijn updates (A, B, . . . nummering) van eerdere versies Degenen die in het bezit zijn van een oude versie kunnen deze op de NTG bijeenkomsten zonder kosten omruilen.

De kosten van NTG001, NTG019 en NTG020 (Verslagen/bijlagen NTG vergaderingen) bedragen f. 3.00 per diskette.

Distributie van de diskettes alleen voor NTG leden.

BIJLAGE J**T_EX90****5th European T_EX Conference 1990
1st T_EX Users' Group Meeting in Europe****Cork, Ireland 10–13 September 1990****Preliminary Announcement**

The 1990 T_EX meeting in Europe is the fifth such conference organised since 1985. It also breaks new ground as the first to be a T_EX Users Group (TUG) meeting outside North America. The T_EX computer typesetting program is now widely established as the *de facto* standard in scientific, educational and commercial use for the setting of documents requiring very high standards of typographic control, particularly technical documents, and for applications where high quality, portability and device-independence are of importance.

If you are interested in attending the conference, please contact the Conference Office in Cork at the address given below for a brochure and booking form (North American users can contact the TUG office at PO Box 9506, Providence RI 02940).

Some of the presentations:

- SGML & T_EX in Scientific Publishing
- Towards L^AT_EX 3.0
- Improving the Æsthetics of Mixed Font Documents
- The Document Designer as a Separate Entity
- An International Phonetic Alphabet
- ArchiT_EX as an International Page Pattern Maker
- T_EX & Hypertext: The Future of Electronic Publishing?
- Experiments with T_EX and Hyperactivity
- A Graphical Driver to Interface Statistical Software S and P_CT_EX
- QuickDraw, PostScript, T_EX
- An approach to Drawing Circuit Diagrams for Text Books
- *metafont* ing Graphics
- Practical Halftoning
- Getting T_EXnical: Insights into T_EX Macro Writing Techniques
- An Integrated, Documented, Public Domain T_EX system for VAX/VMS
- Documenting a T_EX Archive or Helping the T_EXie

Conference location:

The conference will take place in University College, Cork from Monday 10th September to Thursday 13th September 1990. A wide variety of accommodation is available in hotels, guest houses and student hostels and can be booked direct with the tourist office (Bórd Fáilte) or with the conference office.

The City of Cork is located half-way along the south coast of Ireland at the head of Cork Harbour. Access is easy, with regular flights from Dublin, London and continental Europe, and direct ferry services to Swansea in the UK and Roscoff and Le Havre in France.

Nearby is Blarney Castle with the famous Stone of Eloquence; Fota House and Estate with its Wildlife Park; and a wide range of sporting facilities, including fishing, riding, sailing, surfing, swimming and golf. The city has a good variety of entertainment: cinemas, theatres, its own Ballet Company and Symphony Orchestra, and Irish Traditional Music in many venues.

Addresses:

Conference Office:

TeX90 Office
Computer Centre
University College
Cork, Ireland

Telephone: +353 21 276871 x2609

Fax: +353 21 277194

Email: tex90@vax1.ucc.ie

Programme Coordinators:

∞ Peter Flynn (*Local Coordinator, Programme Co-Chairman*) University College Cork (cbts8001@vax1.ucc.ie)

∞ Dean Guenther (*Programme Co-Chairman*) Washington State University (guenther@wsuvml.bitnet)

Organising Committee:

∞ Ray Goucher, TeX Users Group (reg@seed.ams.com)

∞ Dean Guenther, Washington State University

∞ Peter Flynn, University College Cork

∞ Cees v. d. Laan, Rijksuniversiteit Groningen (cgl@rug.nl)

National User Groups:

<i>DAnTe, Germany</i>	Joachim Lammarsch	Heidelberg University	(rz92@dhdurz1)
<i>Nordic TeX UG</i>	Roswitha Graham	KTH Stockholm	(roswitha@duvan.nada.kth.se)
<i>NTG, Holland</i>	Johannes Braams	DNL Leidschendam	(jl_braams@pttrnl.nl)
<i>GUTenberg, France</i>	Bernard Gaulle	CIRCE Orsay	(ucir001@frors31)
<i>UKTeX</i>	Malcolm Clark	Imperial College London	(fps@vaxa.cc.imperial.ac.uk)

BIJLAGE K1

Organizing Committee:
NTG: C.G. van der Laan
T.A. Jurriens
SGML: J. Maasdam
J. Bleeker

Announcement¹
SGML & T_EX Conference
Groningen, 31 Aug. 1990

This conference, devoted to SGML, T_EX, and their symbiosis, is organized by the NTG (Nederlandstalige T_EX Gebruikersgroep, i.e., Dutch T_EX Users Group) and the SGML Holland Users Group. The conference will be held at the University of Groningen.

After some coffee, welcome etc., the day will start with a survey (invited speaker) about the relationship between SGML and T_EX, now and in the future. During the day we have two parallel streams of presentations (1/2 and 3/4 hour talks) and for those wandering around there will be a vendor booth, a book stand, a selling point for T_EX 'gadgets', and copying facilities for PD (T_EX) programs, and of course an information booth. The closing session (invited speaker) will be about Electronic Publishing in the future with a wink to SGML and T_EX.

To celebrate the joint happening we will end with a nice cocktail party offered by Elsevier and Samson Publishers.

The conference language is Dutch but speakers will be urged to have their transparencies in English (non-natives are supposed to speak English). The abstracts will be in English.

T_EX, L^AT_EX, Metafont (TUG-like) courses as well as SGML courses are held before the conference and in the week after.

Members of any SGML or T_EX Users Group are charged for *f* 75,—, students for *f* 25,—, and non-members for *f* 150,—.

Further information: C.G. van der Laan (cgl@rug.nl)
RekenCentrum RijksUniversiteit Groningen
Landleven 1, 9700 AV, 050-633374
Groningen, The Netherlands

Conference phone number: 050-638080

¹Version 1.2

Conference Booking Form

SGML & T_EX conference

Groningen, 31 Aug. 1990

Name: _____

Organization: _____

Address: _____

Telephone: _____ Email: _____

I wish to present a paper Yes/No

Title paper* _____

* An abstract must be sent separately, to cgl@rug.nl before 1st of May. Please supply: Title talk, full name, (e-mail) address, followed by the abstract (in English), preferably in L^AT_EX's article style, (12pt, 1 page at most). Notice of acceptance will be given in June. Submission final abstract 1st of July.

Fee: f 25,— Student (Card must be shown at registration)

f 75,— Member NTG/SGML/any SGML or T_EX Users Group

f 150,— Non-member

Payment: check/giro enclosed

Signature: _____

Date: _____

Payment and Registration Address Please send this completed form, together with your payment, (and membership NTG/SGML appliance as appropriate), to NTG-SGML conference treasurer:

Koen Mulder: SGML Holland Users Group

Postbus 1148, 6801 MK, Arnhem, The Netherlands

Giro: 2905269

Note: How to come there etc. will be sent in July. Hotel information: VVV (i.e. Tourist office), Naberpassage 3, 9712 JV, Groningen, phone +31 50 139700, fax +31 50 136358.

BIJLAGE K2

Organizing Committee:

NTG: C.G. van der Laan

T.A. Jurriens

SGML: J. Maasdam

J. Bleeker

Courses¹ SGML & T_EX Conference

Groningen, 31 Aug. 1990

General

SGML, L^AT_EX, T_EX, and Metafont courses are offered.²

All courses have transparencies in English. Dutch is spoken. Non-native teachers speak English. Every participant should bring along his or her copy of the L^AT_EX, T_EX, or Metafont book for the appropriate course. The university standard editor, ESE, will be provided, with a summary of the (handful) needed commands. ESE is local on the PC's and on the central VAX8650. (ESE stands for 'Eenvoudige Scherm Editor', i.e., simple screen editor (with built-in programmable line-editor Edin). Participants are, of course, allowed to use the (MS-DOS) editor they are familiar with.

Prices cover also lunch, coffee/tea and hand-outs.

Further information: C.G. van der Laan (cgl@rug.nl)
RekenCentrum RijksUniversiteit Groningen
Landleven 1, 9700 AV, 050-633374
Groningen, The Netherlands

Conference phone number: 050-638080

¹Version 1.2

²SGML and T_EX are standards, ISO respectively de facto. Courses therefore can be organized internationally, once agreed upon the modules and their relation. TUG started the discussion about T_EX course modules, see TUGboat 10#2 and #3. The advantages are sharing teachers and courseware, so we can hope for better and stable quality. Moreover, participants can better plan their education, e.g., take a T_EX intermediate course here and the advanced one at Cork90, to name but two places.

Description SGML Courses³

SGML introduction (?)

During the day participants will acquire a growing, nodding knowledge of SGML. The course will treat: syntaxis, entities, elements, attributes and finally Document Type Definitions.

SGML hands-on (?)

In this three day course participants will get an active knowledge of SGML. SGML documents will be coded and parsed. After this course reading SGML coded documents and modifying DTD's should be no problem for you.

Pre-requirements: experience in working on PC's with an editor.

Description T_EX Courses

Intermediate T_EX (Amy Hendrickson)

Day 1: Understanding boxes, glue, and modes and how they interact. Making tables, seeing how boxes, glue, and modes determine the way the table works.

Day 2: Macro writing. Delimited and undelimited macros, macros inside other macros, two-part macros for catcode changes, registers and counters, conditionals.

Day 3: Font families and introduction to output routines.

Advanced T_EX (Victor Eijkhout)

The course aims to provide ambitious T_EX users, in particular developers of formats or L^AT_EX document styles with detailed knowledge of certain crucial parts of T_EX. Focussing more on the 'define' than on the 'use' aspect of T_EX, mechanisms of lexical scanning and expansion, and basic constructs like boxes and modes will be considered in detail. Worked out examples will be directed towards the development of tools for macro packages.

Contents: a selection from the following topics will be covered; prospective participants are invited to indicate a preference for topics mentioned, or other topics of their own choice. T_EX's mouth: all about `\par`, spaces, line ends; definition and explanation of internal states and category codes and how they interact.

- Expansion: lots of info about `\csname`, `\edef`, `\expandafter`, `\futurelet`, `\noexpand`, conditionals, and the use of token lists.
- Boxes and modes: what box in what mode, or what mode in what box? Differences between internal and external modes; use of box registers; size and positioning of boxes.
- Paragraphs: what happens at the start and end of a paragraph, featuring `\leavevmode`, `\everypar`, and `\par`; explanation of `<horizontal command>s` and `<vertical command>s`.
- Output routines: marks, headlines and footlines, multi column output.
- Characters: fonts in formulas, `\chardef`, and the equivalence of characters and numbers.
- Tracing the workings of T_EX: `\tracingoutput`, `\tracingmacros`, and many more.

Pre-requisite: anyone who has followed the Intermediate T_EX course is fully prepared for this course. A test-in-a-nutshell: the ideal participant should have used the following constructs, or understand what they mean:

- `\newbox\MyBox`
- `\def\MyMacro\#1\par{...}`
- `... % this comment prevents a space`
- `\ifnum\MyCounter>0 ...`

³Still not settled.

Description L^AT_EX Courses

L^AT_EX introduction (Kees van der Laan)

During the first day the basics of L^AT_EX are explained and some elementary document forms — a letter and article — are dealt with, starting from templates. On the second day typesetting tables and/or mathematics via L^AT_EX are exercised. The last day is devoted to including elementary graphics in an article as well as providing running heads, footers, creating tables of contents, an index and the like. The problem of including program listings in the document will be treated. The mechanism of symbolic referencing will also be given. Other styles than letter and article will be mentioned. The availability of macros and styles on file servers, along with procedures how to get them, will be discussed. The future of L^AT_EX will be dealt with at the end of the third day.

Note: L^AT_EX *as is*, will be treated; no modification of styles!

Courseware: Publiceren met L^AT_EX, CWI-syllabus 19, and some hand-outs.

Pre-requisite: experience in working on PC's with an editor.

L^AT_EX document style design (Nico Poppelier)

In the two-day course 'L^AT_EX document style design' I will explain the function of document styles in the L^AT_EX system. The first day will be devoted to a study of one of L^AT_EX's standard document styles. I will discuss the various parts of a document style and explain how a document style can be adapted to obtain certain results. The second day will be devoted to creating a new document style for a layout that is different from the layout of the standard styles.

Both days will consist of a theoretical and a practical session. In the practical sessions the participants can practice with creating document style options and document styles.

Pre-requisites for this course are:

- (i) ample experience with L^AT_EX,
- (ii) knowledge of T_EX, at least enough to grasp the meaning of T_EX commands that are used in `latex.tex` and in the document styles; among these are commands for register arithmetic, changing catcodes, macro definitions and if constructions.

Every student should bring his or her own copies of the L^AT_EX book and the T_EX book.

Description Metafont Course

Logo design via Metafont (Doug Henderson)

Day 1: MF BASICS

- The Coordinate System
- Screen Coordinate System
- MF coordinate system
- Control points and how to define them
- Pens
- Curves
- Paths
- Pictures
- Exploring strokes of the pens with curves
- Exploring paths and their connectors
- a few problems to be assigned relating to day 1 material.
- (students are not required to do these but they should at least look at them!)

Day 1, 2: COMPUTER MODERN ORGANIZATION

CM Organization

Looking at various file types - what is CM?

Files, file types in computer modern

base files

driver files

parameter files

program files

Walk through the creation of CMR10

Creating CM fonts

exploring more MF commands

command line mechanics

dissection of a command line

modes

magnification

screenchars/screenstrokes

Manipulation of existing CM fonts

parameter changes, results

MF Utility Exploration

GFtype

GFtoPK

GFtoDVI

the above class may lapse into day 3 a little bit (or be started from day 1 if there isn't enough material in day 1)

Day 3: LOGO CREATION BASICS

Walk Through A Logo Creation

eyeing the graphic image (artwork)

mapping it out on graph paper

choosing control points

refining your choice of control points

connecting everything up

making a character out of this creation

At the end of day 3, we then look at some more complicated MF commands, which help with creation of character forms such as penpos, and some transformation commands to manipulate picture variables (this material is optional and students may wish to begin working on their logos at this time).

Day 4: APPLYING WHAT WE'VE LEARNED

Students will create a simple logo in class of their own

(or their companies) design. This 'on paper' design can then be tested out, debugged and refined with the help of the instructor. Previous days knowledge will be directly applied while working in class or finished back home at the work place.

Courseware: class notes to accompany the lecture (monologue).

The students should bring

- (a) A willingness to learn the basics of MF.
- (b) A desire to learn MF knowledge and use same to create a logo.
- (c) Familiarity with editing on a PC (or willingness to learn the basics of one rapidly), preferably bringing their own or one they are comfortable with.
- (d) A very basic understanding of T_EX with respect to boxes — know what width, height, and depth mean in a T_EX box. Students are encouraged to pursue this knowledge (before class starts) if unknown.

- (e) A simple (!) graphic that they wish to make with MF. We will be devoting most all of day 3 to creating the student's own graphics image with help from instructor. Exploring strokes of the pens with curves.

The Teachers

Victor Eijkhout (u641000@hnykun11)

Victor is a numerical mathematician currently finishing his ph.d. research in iterative methods. He has programming experience in languages ranging from Fortran, via Apl, to Lisp, and has used T_EX intensively for the last 3 years. Although primarily a user of Plain T_EX, he has programmed for the Dutch T_EX users group L^AT_EX styles to replace the standard ones. Currently his prime occupation in T_EX is his 'lollipop' macro package. He has published about T_EX in Tugboat vol 10#3 and vol 11#1. When not T_EXing, handling T_EX-NL queries, or doing mathematics, Victor plays church organ and bass guitar.

Doug Henderson (dlatex@ucbmsa)

I became involved with T_EX and Metafont at the University of California's division of library automation. I have developed P_CMF, a version of Metafont for the IBM PC, serve as Metafont coordinator for TUG, and teach Metafont classes. At the moment I'm 'typist' within Blue Sky Research in Portland, Oregon.

Amy Hendrickson (amyh@ai.mit.edu)

I've worked as a full time T_EX consultant for the last 6 years, writing macros for book production for many publishers and a number of software companies. My macros have been distributed to a number of authors by the MIT Press and Addison-Wesley publishing companies. In addition, I am the author of MacroT_EX, a large T_EX macro package that I have distributed internationally through my company, T_EXnology Inc. and also through Personal T_EX and TUG. I have taught beginning, intermediate and advanced T_EX courses for TUG as well as for a number of companies and recently, the MIT Information Services.

And I still think macro-writing is fun— especially if someone comes up with a nice hard problem. Currently I'm interested in writing code that uses both T_EX and PostScript commands. My background is in music composition.

Kees van der Laan (cgl@rug.nl)

I'm involved in T_EX and SGML because of my personal interest in computer typography and electronic publishing in general, and because the University of Groningen offers document preparation services to the (academic) community. With respect to the latter, I have worked on L^AT_EX courseware — Publiceren met L^AT_EX, CWI Syllabus 19 — and prepared an SGML course. I'm also practising L^AT_EX/T_EX, among others in relation to SGML, and have published some articles and reports in this area. Typesetting bridge has my private interest.

For the time being I'm chairperson of the NTG (Dutch T_EX Users Group), and member of the board of the SGML Holland Users Group, as well as member of a few working groups. My first function entails the membership of the board of directors of TUG, since Stanford 89. My current position is head of the applications division of the computer centre of the University of Groningen. I'm on the examination committee HP1 (AMBI module Program correctness) of EXIN (Ministry of finance examination institute for non-regular computer science education) and corrector of T5 (AMBI Pascal module). AMBI88 comprises a set of computer science examinations at the higher professional education level aimed at structuring non-regular education. My background is

- numerical mathematics (Published with N.M. Temme: Calculation of special functions . . . , CWI Tract 10.), and

- software engineering (Written a lot of programs for the CWI NUMAL library and C6 chapter of NAG Algol68. Activities with respect to integrating software: using FORTRAN libraries from Algol, Pascal, ADA; coupling SGML to (La)T_EX.)

I like to play flute, bridge and do some gardening.

Nico Poppelier (poppelier@hutruu53)

About five years ago I first saw a short demonstration of L^AT_EX, and after this first encounter I was convinced of the strength and possibilities of this document preparation system. I am still convinced that the basic idea behind L^AT_EX is very valuable, and that it is a very powerful and flexible system.

For several years now I have been a member of the T_EX Users Group (TUG) and the Dutch T_EX Users Group (NTG). I try to invest as much time as I can in the work of the NTG working group 13, which is responsible for creating document styles suitable for Dutch and possibly even European usage.

As a direct consequence of my activities with L^AT_EX I was invited to participate in a research project of *Elsevier Science Publishers* (Amsterdam) in the spring of 1989. In January 1990, after finishing my Ph.D. research, I obtained a permanent job at *Elsevier Science Publishers*.

In the fall of 1989 I started my own bureau for L^AT_EX training and document style design. In early spring 1990 I taught beginners' and intermediate L^AT_EX at the University of Utrecht.

In the near future I will try to assist in the development of the new L^AT_EX version, and will continue with writing a Dutch L^AT_EX book, together with another member of the NTG.

Courses

SGML⁴

SGML introduction (Teacher: ?; 30 aug, no hands-on)

SGML advanced (Teacher: ?; 28, 29, 30 aug, hands-on)

T_EX — conform TUG modules⁵ —

L^AT_EX basis (Kees van der Laan, 3, 4, 5 sept)

L^AT_EX styles (Nico Poppelier, 29, 30 aug)

T_EX intermediate (Amy Hendrickson, 28, 29, 30 aug)

T_EX advanced (Victor Eijkhout, 3, 4, 5 sept)

Metafont logo design (Doug Henderson, 3, 4, 5, 6 sept)

Survey

Course	Aug			Sept				Logistics
	28	29	30	3*	4	5	6	
SGML introduction			*					≤ 30 participants.
SGML 'hands-on'	*	*	*					PC's with Sobemap parser on PC server. 16 à 20 PC's.
L ^A T _E X basis				*	*	*		16 à 20 PC's.**
L ^A T _E X styles		*	*					16 à 20 PC's.**
T _E X intermediate	*	*	*					16 à 20 PC's.**
T _E X advanced				*	*	*		16 à 20 PC's.**
Metafont Logos				*	*	*	*	Macintosh PC's ór 16 à 20 MS-DOS PC's with Metafont on server.**

* Monday morning 3 sept no hands-on

** VAX8650 access

⁴Eventually course about document design will be offered. More on that soon.

⁵see TUGboat 10, 2 & 3.

Course Booking Form

SGML & T_EX conference, Groningen, Aug. 1990

Name: _____

Organization: _____

Address: _____

Telephone: _____

Email: _____

SGML intro (1 day) f 250,—* f 400,—**SGML hands-on (3 days) f 750,— f 1250,—L^AT_EX intro (3 days) f 750,— f 1250,—L^AT_EX styles (2 days) f 500,— f 800,—T_EX intermediate (3 days) f 750,— f 1250,—T_EX advanced (3 days) f 750,— f 1250,—Metafont Logos*** (4 days) f 750,— f 1250,— +

Total amount:

Membership any SGML/T_EX Users Group discount: 20% —

Amount due: _____

*nonprofit c.q. ** profit organizations *** 4-day course for price of 3!

Payment: check/giro enclosed

Signature: _____

Date: _____

Payment and Registration Address Please send this completed form, together with your payment, (and membership NTG/SGML appliance as appropriate), to the NTG-SGML conference treasurer:

Koen Mulder: SGML Holland Users Group, Giro: 2905269

Postbus 1148, 6801 MK, Arnhem, The Netherlands

Notes Hotel information: VVV (i.e. Tourist office), Naberspasje 3, 9712 JV, Groningen, phone: +31 50 139700, fax: +31 50 136358; participants are supposed to make hotel reservations themselves. How to come there will be sent in July. Courses will be cancelled in case of insufficient number of participants, to be decided in June; participants will be informed and paid fee will be refunded.

Individual cancellations: 50% of the course fee is refundable if notification of cancellation is received or postmarked before 1st of July. 20% is refundable if notification of cancellation is received or postmarked two weeks prior to the starting date.

BIJLAGE L

De volgende discussie m.b.t. fotenotes zonder nummer' vond eind 1989 plaats op TeX-NL. Op verzoek van enkele NTG leden is hieronder alle betreffende e-mails weergegeven.

Tijdens de komende vergadering zal deze discussie ter sprake worden gebracht.

Date: Tue, 19 Dec 89 10:12:00 GMT
From: "Gerard van Nes, ENR-Petten" <VANNES@ECN.NL>
Subject: Question about footnotes in LaTeX
Sender: TEX-NL <TEX-NL@HEARN.BITNET>

Een collega van mij wil in zijn document footnotes plaatsen
ZONDER een referentienummer.
\footnotetext{tekst} geeft behalve de tekst ook een referentie-
nummer "0".
Wie kan mij DE tip geven?

Tot e-mail,

Gerard van Nes

Date: Tue, 19 Dec 89 10:15:00 MET
From: "Nico (Poppelier@Hutruu51.Bitnet)" <POPPELIER@HUTRUU51.BITNET>
Subject: RE: Question about footnotes in LaTeX
Sender: TEX-NL <TEX-NL@HEARN.BITNET>

... even uit het blote hoofd, ik heb zo gauw geen TeX-machine bij de hand:

```
\renewcommand{\thefootnote}{\null}
```

Ik garandeer niet dat dit DE tip is!

Nico

Date: Tue, 19 Dec 89 10:24:00 MET
From: "Nico (Poppelier@Hutruu51.Bitnet)" <POPPELIER@HUTRUU51.BITNET>
Subject: RE: Question about footnotes in LaTeX
Sender: TEX-NL <TEX-NL@HEARN.BITNET>

De NTG kent weinig en waarschijnlijk zelfs geen experts op het gebied van vormgeving en typografie. Toch menen veel TeX-gebruikers nog steeds dat alles MAG omdat in TeX nu eenmaal alles KAN. Even de moeite nemen om een door een deskundige geschreven boek te raadplegen is er doorgaans niet bij! Voetnoten zonder referentie ... hoe haalt iemand het toch in zijn hoofd? Wat een fantastische dingen bedenken we hier toch met z'n allen! Kunnen we met TeX of LaTeX niet gewoon tekst produceren zoals dat bij uitgeverij en drukkers gebeurt, gewoon GOED DRJKWERK? Al dat gefr"obel!

Nico

Date: Tue, 19 Dec 89 12:44:35 MET
 From: Victor Eijkhout <U641000@HNYKUN11.BITNET>
 Subject: Re: Question about footnotes in LaTeX
 Sender: TEX-NL <TEX-NL@HEARN.BITNET>

On Tue, 19 Dec 89 10:12:00 GMT Gerard van Nes, ENR-Petten said:

>

>

>Een collega van mij wil in zijn document footnotes plaatsen
 >ZONDER een referentienummer.

Voetnoten zonder nummer? Hoe weet je dan bij welke passage in
 de tekst de noot hoort. Bedoelt je collega niet gewoon
 \begin{figure}[b]?

Victor Eijkhout "Far out in the uncharted backwaters of the unfash- ionable end of the western spiral arm of the galaxy"	Department of Mathematics University of Nijmegen Toernooiveld 5 6525 ED Nijmegen, the Netherlands +31 80 61 3169 (switchboard: 61 1111) u641000@HNYKUN11.BITNET
---	---

Date: Wed, 20 Dec 89 13:55:12 SET
 From: "Dick P. Dee" <SEODP@HDEDH1.BITNET>
 Subject: Re: Question about footnotes in LaTeX
 Sender: TEX-NL <TEX-NL@HEARN.BITNET>

Nou kan ik het toch niet laten. Wat zijn sommige mensen toch arrogant (of
 gewoon kortzichtig?) die denken dat ze precies weten wat wel en wat niet
 mag! Weten jullie precies wat voor een document de vraagsteller (over de
 footnotes zonder referentienummer) aan het samenstellen is? Hou eens op
 met dat gezeik alsjeblieft, en beantwoord gewoon de vraag.

Date: Wed, 20 Dec 89 14:21:16 MET
 From: Victor Eijkhout <U641000@HNYKUN11.BITNET>
 Subject: Re: Question about footnotes in LaTeX
 Sender: TEX-NL <TEX-NL@HEARN.BITNET>

>Nou kan ik het toch niet laten. Wat zijn sommige mensen toch arrogant (of
 >gewoon kortzichtig?) die denken dat ze precies weten wat wel en wat niet
 >mag! Weten jullie precies wat voor een document de vraagsteller (over de
 >footnotes zonder referentienummer) aan het samenstellen is? Hou eens op
 >met dat gezeik alsjeblieft, en beantwoord gewoon de vraag.

O.k. Hoewel ik geen voorstander ben van openlijke scheldpartijen,
 volgt hier openlijk mijn antwoord.

1/ Zowel Nico als ik HEBBEN de vraag beantwoord.

We hebben in eerste instantie gewoon aangegeven hoe het zou kunnen.

2/ Wij beiden matigen ons niet aan te weten wat er mag, we vragen alleen of mensen eens willen nadenken:

- met LaTeX kan vrijwel alles wat voor een normale tekst nodig is
- als het niet kan wat ik wil, ligt dat dan aan LaTeX, of aan mij?

In de typografie zijn geen wetten, slechts gebruiken, en de meeste daarvan hebben zeker zin. De gevraagde constructie, een voetnoot zonder nummer lijkt mij (<- let op: persoonlijk oordeel, ik schrijf niets voor) ONzinnig. Het lijkt mij (<- idem idem) dat de vraagsteller iets anders bedoelde: hij wilde gewoon een stuk tekst onderaan een zekere, door hem uitgezochte bladzijde hebben (zoiets werd mij door GvN verteld). Dit kan bv. met de door mij gesuggereerde constructie.

Nogmaals over typografie: ik weet inderdaad niet wat voor document de vragensteller aan het produceren was, maar ik wil wedden om een koffiemuntje dat het niet een geheel nieuw type, nog nooit eerder vertoond, was. Derhalve zullen er waarschijnlijk al wel richtlijnen en gebruiken voor zijn. Ik sluit me dus aan bij Nico zijn opmerking, en dit is het meest aanmatigende wat ik me hierover ga permitteren:

Het kan geen kwaad af en toe eens een boek over typografie na te slaan. Gebruiken die zich in 500 jaar ontwikkeld hebben openbaren zich niet spontaan aan je op het moment dat je met TeX begint te werken. Het kost jaren je een getraind oog en een verantwoord typografisch oordeel aan te kweken.

Zo dan?

Victor Eijkhout

Department of Mathematics
University of Nijmegen
Toernooiveld 5
6525 ED Nijmegen, the Netherlands

+31 80 61 3169
(switchboard: 61 1111)

u641000@HNYKUN11.BITNET

"Far out in the uncharted
backwaters of the unfash-
ionable end of the
western spiral arm
of the galaxy"

Date: Wed, 20 Dec 89 19:07:00 MET
From: "Nico (Poppelier@Hutruu51.Bitnet)" <POPPELIER@HUTRUU51.BITNET>
Subject: Re: Question about footnotes in LaTeX
Sender: TEX-NL <TEX-NL@HEARN.BITNET>

Ik wist niet dat scheld-kanonnades op Bitnet toegestaan waren. Om mijn antwoord even te beargumenteren gebruik ik -- zoals gewoonlijk -- het boek 'Tekstwijzer' van Karel Treebus. Daarin wordt uitgelegd wat voetnoten en eindnoten zijn, en hoe die in een publicatie zouden moeten worden vormgegeven. Ik gebruik dit boek graag als naslagwerk voor zake op het terrein van typografie en vormgeving; omdat ik qua opleiding theoretisch natuurkundige ben, moet ik wel want ik weet van vormgeving en typografie niets af. Een standaardwerk als de 'Tekstwijzer' zal iedereen kunnen uitleggen dat een voetnoot altijd is voorzien van een referentiemarkering, hetzij een letter, een cijfer of een symbooltje. Ik denk dat de vragensteller iets wil wat geen voetnoot is en daarvoor \footnote gebruikt.

Nico

Date: Sun, 31 Dec 89 21:53:29 MET
 From: "Gerard van Nes, ENR-Petten" <VANNES@ECN.NL>
 Subject: RE FINAL: Question about footnotes in LaTeX
 Sender: TEX-NL <TEX-NL@HEARN.BITNET>

Beste TeX-NLers,

Mijn vraag over footnotes in LaTeX, welke ik op 19 december j.l. op het net plaatste was aanleiding tot heel wat discussie. Ik heb al de reacties afgewacht alvorens met mijn slotcommentaar te komen.

De vraag was: kan ik een footnote plaatsen zonder referentienummer.

Om te beginnen Nico bedankt voor je snelle antwoord:

```
{\renewcommand{\thefootnote}{\null}
\footnotetext[0]{\bf XXX}, XXX is a trademark of ...}
\footnotetext[0]{\bf YYY}, YYY is a trademark of ...}
\footnotetext[0]{\bf ZZZ}, ZZZ is a trademark of ...}
}
```

Deze plaatselijk gedefinieerde \renewcommand (let op de grouping) werkt en mijn collega is er blij mee. Hij had de footnote nodig op de eerste bladzijde van zijn artikel/rapport om onder aan de blz een tekst te plaatsen als:

```
-> "This paper was supported by a contact of ...."
-> "VAX, VMS, XXX are trademarks of ...."
-> "Editors note: ...."
```

Ik heb zelf de voorbeelden uitgebreid, daar op het net werd geopperd dat een footnote zonder referentie nooit voorkomt cq nooit voor mag komen (kan zijn dat het officieel dan anders heet). Overigens een blik in uw TUGboat leert dat ondergetekende niet de enige is die footnotes zonder referentie gebruikt!

Het heeft mij lichtelijk bevreed dat een discussie op het net ontstond over de vraag of men iets wel of niet MAG doen in een bepaalde tekst. Opmerkingen als "Voetnoten zonder referentie ... hoe haalt iemand het toch in zijn hoofd" ,horen m.i. niet thuis op een net, welke laatste in eerste instantie bedoeld is om anderen te helpen! Dick, je krachtige terechtwijzing is volkomen terecht: zonder de achtergrond van een vraag kan alleen op een vraag zelf geantwoord worden. Ook jij bedankt voor je snelle reactie.

Om het kort te houden zou ik het volgende willen voorstellen:

- Geef antwoord op de vraag die op het netwerk wordt gezet, zonder opmerkingen over de al dan niet terechtheid van een vraag.
- Vermijdt weinig zeggende mails (zie ook bijvoorbeeld de antwoorden op de "TeX-SGML meeting" mail van begin deze maand)!
- Laat dit de laatste reply zijn op de "footnote question". Overigens kunnen we WEL op de volgende NTG vergadering op bovenstaande terugkomen!

Overigens een heel goed 1990 voor iedereen!

Gerard van Nes

BIJLAGE M**Working Group 1: Education****State of affairs**

Groningen

December, 1989

Abstract

An impression of what has been done by members of the WG, and others, is given.

Members: C.G. van der Laan (coord.), T. Biegstraaten, G. Haayer, J.R. Luyten, P. Tutelaers.

Known — through december 1989 — courseware and T_EX-related (Dutch) courses are mentioned in appendices.

1 Just what happened

The WG started with an inheritance of L^AT_EX courseware, [1]. From there the idea was to work on T_EX courseware along the same lines. Members of the WG could not agree upon this approach. Soon Niek Cox left the group because he could not invest sufficient time on the issue. A little later Abdy Jooya also left the group because of a change of the Open University's policy with respect to Electronic Publishing. Piet Tutelaers decided to develop a set of transparencies for the L^AT_EX beginners course, [13]. In the mean time Geert Haaijer, Jan Luyten, and Kees van der Laan did some work on the (ambitious) goal: 'Macrowriting in T_EX or L^AT_EX understood'. The work was intervened by postponed dates and other activities.

In December a 'meeting' by phone was organized (Kees, Ton and Piet participated). We considered it useful to continue the L^AT_EX transparencies work by Piet and his colleague Ron, and to continue adapting tools (SLI_T_EX by Ton and TRSPAR by Kees) for making and maintaining more easily course transparencies. At that 'meeting' we also discussed the critics upon the *Teaching T_EX* proposal from Bart Childs, and agreed on main issues. We decided to wait for Bart's comment. We felt it appropriate to postpone developing courseware because of Bart's guarded discussion and because of the changes of T_EX (these are mainly inside ones; upwards compatability) and of L^AT_EX. With respect to L^AT_EX we even don't know the precise plans (To be unfolded in TUGboat 11 # ?).

We also discussed the T_EX-related courses to be organized along the 'NTG-days'. We thought it wise to stay as close to Childs' proposal as possible, because of the possibility to 'borrow' teachers from elsewhere and because of the possibility to take over, or use, elsewhere developed courseware. A side effect of adopting the international module approach is that one can take a course 'here' — NTG-days — and continue with the next module 'there' — TUGmeeting (T_EXas, Cork, . . .), or any 'national' meeting (GUTenberg, DANTE, . . .).

Furthermore, we considered it useful to maintain a list of available courses and courseware.

1.1 Intervening activities

One such activity was developing an SGML course on 'request' of TUG, [8].

Another activity was preparing a one-day hands-on introduction to L^AT_EX, for the NTG days. From these courses, held along the first NTG days, two results appeared: [11]¹, and by Nico Popplier, [12].

¹ Similar work has been done by Hope Hamilton for T_EX, [4].

Yet another needed activity was to answer the question of how to choose from the available tools when preparing transparencies, i.e., when is what tool appropriate, see [5]. This work entailed with respect to \LaTeX the development of `TRSPAR.STY`, [9]. A prerelease has been sent to the TeX-NL network for comments. The prerelease earned some critics, especially the question why `SLiTeX` was not used. Although possibly not suited for this report it is of general interest to comment on that, because, indeed, it is estimated that reinventing the wheel in rewriting programs is the rule rather than the exception, 90% or so! As explained in the mini-documentation in the first comment lines of `TRSPAR.STY` important design issues were:

- the form of the input must be independent of the style used,
- background and context information should have to be typed only once and appear outside of the transparency contents, in a generalized header and footer (Van Oostrum's `fancyheader` does something like this, as does Hendrickson's `macroTeX`. Independently Ton modified `SLiTeX` with this in mind.)
- a set of a few hundred transparencies is the issue with automatically generated toc etc., which also have to be *maintained* for a period of 5 to 10 years, by different persons!

Separately, Ton adapted `SLiTeX` so that it is possible to supply background information. In literature, e.g., in *Einführung in \TeX* by N. Schwarz, similar tools are treated ('Vorlesungsscript', in (plain) \TeX).

2 The world outside

2.1 Gentle introduction . . .

From the outside world we became aware of Michael Doob's Gentle introduction to \TeX , [3], which has also been made available in hardcopy form. (The source can be obtained from members of the WG, from the TeX-ED list (*tell listserv at uicvm get gentle introtex*, should give the file), or, of course, directly from Michael: MDOOB@UOFMCC.)

2.2 Teaching for personnel

Of yet no special attention has been paid to teaching personnel. Interesting activities are, [6] and [7]. T. Jurriens, astronomy department RUG, organized some training camps for personnel of mathematics and astronomy departments. In Utrecht and Nijmegen personnel do use \TeX in production, supported by respectively Piet van Oostrum and Victor Eijkhout.

2.3 TUGboat.sty

An interesting collection especially for teaching about \TeX etc. are the sty-files for TUGboat. They have a fancy facility to include a file verbatim and also to write to it; data-integrity! There is also `LTUGboat.sty`, which uses as much as possible from a common file. Making of simple lists is also supported with simple facilities, tags, for numbering and the like. See [14].

2.4 Childs' Teaching \TeX discussion

Bart Childs entamated a discussion in TUGboat, [2], and lively during the Euro \TeX 89 meeting, about the total of \TeX related courses and the relationship of the various modules. Kees pondered about it and also, on instigation of Bart, joined the discussion, in order to strive after European, or even Worldwide TUG courses. The idea is that the contents of the courses have to be agreed upon. What to do next is not clear. Of course, we can express our ideas. So there you go. Should we consider developing courseware by an (international) team? What about the English language for the 'mother' courseware? (Translations can be made by national/language-oriented user groups. This is an order of magnitude less laboursome than developing courseware yourself!) This discussion definitely postponed the development of \TeX

courseware by the WG. Kees prepared a contribution to the discussion, especially with non- \TeX nicities in mind, see [10]. The reaction is received by Bart and he promised to come back to it soon.

2.5 \TeX -ED list

We became aware of the list \TeX -ED@UICVM.bitnet. As a result of the subscription we received an enquiry form. Because of the possibly general interest the form was redistributed on \TeX -NL. Yin Kan has informed us of the availability of 'Essential \LaTeX Documents' written by John Warbrick. (There exists at the server the \TeX -ED README file with instructions for getting files from listserv and ftp (Not yet tried out).

Conclusion

Although we are a WG much activity has been done on a personal basis. A set of transparencies for the \LaTeX beginners course is in development. Adapted tools to create and maintain such a collection are underway. We joined the international activity — direct contact with Bart Childs (TUG 'coordinator' courses) — and decided to adhere to the TUG courses scheme, although still in discussion. We discussed to cooperate internationally, not in the least with respect to developing courseware.

A WG1 members

C.G. van der Laan (coordinator),
T. Biegstraaten,
G. Haayer,
J.R. Luyten,
P. Tutelaers.

B Courses

Of course there are the (TUG) Exeter courses by Malcolm and Cathy. No survey is available though. Neither do we have a survey of the German courses. However, we know of \LaTeX courses by Joachim Lammarsch and Rainer Rupprecht, as well as the advanced \TeX course of Joachim Schrod. Besides that, we think that the authors Von Bechtolsheim, Appelt, and Schwarz, and the \LaTeX nicians, Rainer Schöpf and Frank Mittelbach teach, or could do so.

In \TeX HaX the USA TUG \TeX course are regularly mentioned; e.g., the March 1990 schedule is published in \TeX HaX 90#1. We expect the list of courses will be heavily influenced by the results of Childs' discussion.

Furthermore, we have this year the set-up of courses along the SGML- \TeX meeting in August at Groningen. We estimate that these courses will have a function in creating more teachers.

L^AT_EX

Site	Teacher	Title	Course length	When
RC-RUG	J.R. Luyten	Publiceren met L ^A T _E X	4 days	spring and autumn
RC-RUG	J.R. Luyten	Introductie L ^A T _E X	1 day	on demand
KUN	V. Eijkhout	L ^A T _E X documentstijl	?days	on demand
	J. van Gent	L ^A T _E X	3 afternoons	jan 90
ESP	N.A.F.M. Pop- pelier	L ^A T _E X sty files	2 days*	NTG days
TUE	R. Helwig	L ^A T _E X introduction	4 ($\frac{1}{2}$)days	jan 90

* Possibly restricted because of needed ESP permission.

T_EX

Site	Teacher	Title	Course length	When
KUN	V Eijkhout	Intermediate T _E X	? days	on demand
KUN	V Eijkhout	Advanced T _E X	? days	on demand
KUN	V Eijkhout	Expert T _E X	? days	on demand

Metafont

Site	Teacher	Title	Course length	When

3 Courseware

We expect this list to grow as a result of Anita Hoover's enquiry and Child's discussion. Especially of interest will be the (standard) TUG courseware, yet to come.

T_EX: [3] L^AT_EX: [1], [11], [12], [13]

References

- [1] Bruin, R. de, C.G. van der Laan, J.R. Luyten, H.F. Vogt(1988): Publiceren met L^AT_EX. CWI-syllabus 19. Centrum voor wiskunde en informatica. Amsterdam.
- [2] Childs, B. (1989): Teaching T_EX. TUGboat, 10#2, 156–163.
- [3] Doob, M. (1989): A gentle introduction to T_EX. A manual for selfstudy.
- [4] Hamilton, H. (1989): Mastering T_EX with templates. Proceedings TUG89 conference.
- [5] Hemel, J.B., R.C.G.M. Lauwerier, C.G. van der Laan (1989): Het maken van transparanten voor overhead-projectie. RC-RUG rapport 23.
- [6] Hoover, A. (1989): Using Wordperfect 5.0 to create T_EX and L^AT_EX documents. Proceedings TUG89 conference.

- [7] Kubek, R. L. (1989): $\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ for the Word Processor Operator. Proceedings TUG89 conference.
- [8] Laan, C.G. van der (in prep.): Introduction to SGML. RC-RUG rapport.
- [9] Laan, C.G. van der (in prep.): Preparing transparencies via $\text{L}_{\text{A}}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$. RC-RUG rapport.
- [10] Laan, C.G. van der (1989): Teaching $\text{T}_{\text{E}}\text{X}$: Critics and $\text{L}_{\text{A}}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ proposal. Appendix Karlsruhe trip report.
- [11] Laan, C.G. van der, J.R. Luyten (1989): Letter and article templates. RC-RUG rapport 27.
- [12] Poppelier, N. (1989): Documentstijlontwikkeling. $\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ nique. Utrecht.
- [13] Tutelaers, P., R. Helwig (in prep.): $\text{L}_{\text{A}}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ transparanten. TUE.
- [14] Whitney, R., B.N. Beeton (1990): TUGboat authors' guide. TUGboat, 10#3, 378–384.

BIJLAGE N**Werkgroep 7: PC-zaken****Evaluatie Sb_TE_X en DOST_EX****Sb_TE_X**

Eigenschappen:

- geen fouten kunnen constateren,
- snelle versie van T_EX,
- te weinig ruimte voor L^AT_EX of AMST_EX
- aantal fonts beperkt, kan andere .t_fm--files toevoegen,
- geen ‘C-fonts/A-fonts’ problemen (fonts met hetzij A-namen of C-namen),
- preview:
 - . snel,
 - . beperkt aantal fonts, toevoegen niet mogelijk,
 - . niet gehele bladzijde te zien,
- geen driver voor printer.

DOST_EX

Eigenschappen:

- T_EX en L^AT_EX werken goed maar langzaam, snelheid circa 3/4 van ‘Addison Wesley’ T_EX,
- AMST_EX kan er niet bij,
- verwerken van ‘nultekst’ duurt 20 sec.,
- veel fonts aanwezig, in principe ook uit te breiden,
- geen ‘C-fonts/A-fonts’ problemen,
- Epsondriver zeer langzaam (.dvi to .eps: orde 5 min per bladzijde),
- programma blijft om niet duidelijke redenen nu en dan steken,
- preview maar voor één soort display handler (CGA-kaart).

J.R. Luyten
Feb. 1990

BIJLAGE O**Working Group 10: SGML–T_EX****State of affairs**

Groningen

Januari, 1990

Abstract

An impression of what has been done by members of the WG is given.

Members: C.G. van der Laan (coord.), T. Biegstraaten, J. Bleeker, D.C. Coleman, J. Grootenhuis.

Prospects: Publishing houses strongly believe in the ‘marriage’ of SGML and T_EX.

Introduction

The WG consists of members of the NTG and SGML Holland Users Group.

First some experience was gained with typesetting bridge. Furthermore, we restricted ourselves, to start with, to mathematics and tabular matter, because these issues are important and possibly set the pace.

1 Just what happened

For the first NTG–days Jos Warmer was invited to talk about ‘Van SGML naar T_EX en omgekeerd.’

One report emerged where some mathematical examples have been treated, [4]. The first version contains: a mini-enquiry; identification of classes of examples; selected examples from these classes (independent of formatter); L^AT_EX as well as SGML sources of the examples; SGML (adapted AAP) DTD’s. In the next version the linking process will be dealt with, and parsed SGML code as well as generated L^AT_EX code will be included.

A second report about tabular matter is in preparation.

2 Introduction material

Another activity is the introduction paper of Kees about SGML and T_EX. This paper has been presented at the second SGML Holland seminar, 1989, and will be presented at Cork90 and GUT90. At the latter conference Nico Poppelier will talk about: SGML and T_EX in scientific publishing.

3 WG10 members

C.G. van der Laan (coord.),

T. Biegstraaten,

J. Bleeker,

D.C. Coleman,

J. Grootenhuis.

References

- [1] Laan, C.G. van der (1989): \TeX and SGML. Presented at 2nd SGML Holland Users Group Seminar.
- [2] Laan, C.G. van der (in prep.): Introduction to SGML. RC-RUG rapport (Course given at \TeX 89, Stanford, on behalf of the TUG. Contains copy of transparencies).
- [3] Laan, C.G. van der, D.C. Coleman, J.R. Luyten (1989): SGML- \LaTeX 1. Mathematical formulas. RC-RUG rapport 24.
- [4] Laan, C.G. van der, D.C. Coleman, e.a. (in prep.): SGML- \LaTeX 2. Tabular matter. RC-RUG rapport.

BIJLAGE P**Werkgroep 13: 'Neerlandica'****Vergadering 9 november 1989****Leidschendam****1 Inleiding**

Op de valreep, twee weken voor de halfjaarlijkse vergadering van de NTG, besloot werkgroep 13 bij elkaar te komen om weer eens de stand van zaken te overzien, en tot overeenstemming te komen over toekomstige acties. De lijst met te ondernemen acties van de vorige vergadering fungeerde hierbij als leidraad.

WG13 – de *de facto* standaard in Nederlandse T_EX-verwerking – lijkt momenteel nog uit slechts drie personen te bestaan: Johannes Braams (PTT Leidschendam), Victor Eijkhout (K.U. Nijmegen; coördinator), en Nico Poppelier (Algemene Hogeschool Amsterdam). Gerard van Nes heeft ondertussen zijn lidmaatschap opgezegd, en Gerard Draaijer lijkt dat impliciet ook te hebben gedaan.

2 Wat is er gebeurd; wat gaat er gebeuren

Enkele van de punten die op de vorige vergadering genoemd werden zijn ondertussen naar voldoening afgewerkt; andere zijn nog in ontwikkeling.

2.1 De A4 stijloptie

De A4 stijloptie die nu op de listserver staat voldoet redelijk. Eén ding was nog niet in orde: Johannes heeft ervoor gezorgd dat nu bij tweezijdig afdrukken de marges gelijk zijn. Nico (de oorspronkelijke auteur van deze optie) heeft de verandering goedgekeurd, en Johannes heeft de nieuwe versie op de server gezet.

Johannes zal een stukje schrijven voor T_EXhax dat deze optie bestaat, en zal proberen deze tot de standaard A4-optie verheven te krijgen, bij voorbeeld door hem op `sun.soe.clarkson` geplaatst te krijgen.

2.2 Afbreekpatronen

Dit gaat buiten de werkgroep om. Victor zal op T_EX-nl de tip geven om in het Celexbestand alle patronen met een 5 erin te slopen zodat het bestand een redelijker afmeting krijgt.

2.3 Taalopties

De taaloptie 'Dutch' (geschreven door Johannes) voldoet prima. Het is echter wenselijk in internationaal verband te komen tot een uniforme aanpak voor dit probleem. Johannes heeft contact gelegd met Hubert Partl, die voor het Duits reeds werk hieraan verricht heeft. Hubert is geïnteresseerd.

Het probleem van taalafhankelijkheden valt als volgt op te splitsen:

- parametrisatie van talige uitvoer,
- het zetten van parameterwaarden,
- taaltypografische zaken als aanhalingstekens, en tenslotte

- taalmorfologische zaken als trema's.

Johannes heeft voor de eerste twee punten een aanpak ontworpen met een 'Babel' stijl die de geparametriseerde herdefinities doet, en nationale stijlen, bij voorbeeld 'Dutch', die de parameters zetten. De werkgroep ziet deze aanpak wel zitten (Victor heeft wat kritiek op de implementatie), de reactie van Hubert wordt afgewacht.

Er is voornamelijk gediscussieerd over de laatste punten. Uiteindelijk is besloten dat zelfs zaken als aanhalingstekens niet in 'Babel' thuis horen. Argument: terwijl Duits en Nederlands dezelfde dubbele lage aanhalingstekens open hebben – aan te roepen in German met " ` – worden ze verschillend afgesloten. Toch willen wij het commando dat de Duitsers voor sluiten hebben – " ' – ook gebruiken.

In een nieuwe versie van 'Dutch' zullen nu de volgende zaken geregeld worden:

- twee soorten aanhalingstekens, Anglo-saksische stijl en ouderwets Nederlands (dubbel laag, dubbel hoog),
- de trema als actief karakter met bij voorbeeld


```
"a -> \discretionary{-}{a}{\"a}
en, zeer belangrijk
"i -> \discretionary{-}{i}{\"i}
```
- de mogelijkheid om woorden met een koppelteken af te kunnen breken.

Als zich geen tegenargumenten voordoen, zullen we net als de Duitser de 'dubbel quote' als actief karakter daarvoor gaan gebruiken. Nico zal zich op deze punten gaan werpen.

Een klein puntje: de 'German' stijl is zo gemaakt dat hij ook in Plain T_EX gebruikt kan worden. Omdat 'Dutch' echter specifieke L^AT_EX stukken bevat, zal er getest moeten worden vanuit welk format de optie geladen wordt.

3 Besluit

Heel in het kort is er nog even over de NTG-stijlen gesproken. Die lijken over het algemeen naar voldoening te functioneren. De briefstijl is nog in ontwikkeling, maar in het gros van de gevallen lijkt die ook in orde te zijn.

De ontwikkelingen in het afgelopen half jaar zijn minder spectaculair geweest dan in de eerste maanden van het bestaan van WG13. Toen is er namelijk een gigantische hoeveelheid materiaal vanuit het niets gecreëerd. Toch zit er zeker nog schot in de zaak, en als de bovengenoemde punten, de 'Babel' stijl en de behandeling van accenten et cetera, afgewerkt zijn is er, niet alleen in Nederlands, maar ook in internationaal verband, een belangrijk stuk werk verzet.

BIJLAGE Q**Werkgroep 14: Communicatie**

Vergadering oktober 1989

Utrecht

1 Inleiding

In oktober vorig jaar, niet te lang voor de NTG bijeenkomst in Tilburg, is werkgroep 14 bij elkaar gekomen om de gedachten te laten gaan over het gebruik van de fileserver(s). In deze bijdrage aan de NTG-nieuwsbrief vindt U wat resultaten van die bijeenkomst. Sinds die tijd echter is het een en ander gebeurd dat het vermelden waard is, dit is dus niet alleen een verslag van de WG14-bijeenkomst.

2 Eisen aan software**2.1 Uitgangspunten**

De werkgroep heeft gediscussieerd over de vraag waar software aan moet voldoen willen wij het op de server plaatsen. Bij die discussie hadden wij ondermeer als uitgangspunt dat het de werkgroep niet te veel tijd moet gaan kosten om software via de server beschikbaar te maken.

Een ander uitgangspunt is dat naar ons idee het hoofddoel van de TeX-NL-fileserver is, het beschikbaar stellen van specifiek Nederlandse TeX-zaken en aan TeX gerelateerde sources die niet via andere fileservers verkrijgbaar zijn. Daarnaast lijkt het ons zinvol een file te maken die verwijzingen bevat naar die fileservers. Wij hopen in de toekomst dan ook zo'n file beschikbaar te hebben.

2.2 Hoe te handelen

In principe kan iedereen spullen op de TeX-NL fileserver (laten) zetten. Door o.a. de beperkte diskruimte is tussenkomst van een van de filelist-beheerders noodzakelijk. Zij bekommeren zich niet om de functionele inhoud van het gebodene maar zien er wel op toe dat de sources minstens de volgende documentatie bevatten:

- titel (en eventueel versienummer) van de source;
- de functie van de software;
- naam en adressen van de afzender;
- L^AT_EX-, S^LT_EX-, etc., T_EX- en T_EX-versie's, of andere relevante programmatuur, waarvoor de source geschikt (en getest) is;
- indien van toepassing voor welke machine en operating system;
- restricties en speciale eigenschappen;
- eventueel referenties aan andere sources;
- change history.

Indien uw, voor de TeX-wereld bestemde, sources bovenstaande bevatten staat niets u in de weg om ze op te sturen naar een van de beheerders genoemd in LISTSERV FILELIST (met NTG auth.code).

3 Hoe opslaan?

Een tweede onderwerp van discussie is geweest de vraag hoe de beschikbaar te stellen software moet worden opgeslagen. Vanwege de beperkte ruimte kwam al snel het gebruik van een compressie-programma

ter sprake. Het nadeel van een dergelijk programma is dat de gecomprimeerde file als een binaire file behandeld moet worden. De ervaring heeft geleerd dat de IBM-mainframes in het EARN-netwerk wel eens vervelende dingen doen met binaire files. Dit nadeel is echter op te lossen door het gebruik van een codeer-programma dat ervoor zorgt dat de gecomprimeerde file zodanig wordt gecodeerd dat een text-file ontstaat.

Bij dit alles moest rekening gehouden worden met het feit dat iedereen de op deze manier samengestelde pakketten ook weer moet kunnen uitpakken.

Uiteindelijk is ervoor gekozen om, in gevallen waarvoor dat nuttig kan zijn, gebruik te maken van het programma `zoo` voor het comprimeren van de data, gevolgd door een codering met behulp van het `UUencode`-algorithme. De reden dat voor deze oplossing is gekozen is dat van beide programma's de bron-teksten public domain beschikbaar zijn (`zoo` kan verkregen worden via `TRICKLE@TREARN`, alwaar ook `UUencode` en `UUdecode` verkrijgbaar zijn). `Zoo` is geschreven in de taal `C`, op een zodanig wijze dat het pakket met zeer veel verschillende `C`-compilers vertaald kan worden. Het `UUencode`-algorithme is tamelijk eenvoudig en de programma's zijn voor diverse programmeertalen beschikbaar.

WG14 zal dan ook software-pakketten die haar worden aangeboden ter publicatie via de server op de hier beschreven wijze inpakken. Als het gaat om een enkele file heeft dat uiteraard geen zin, maar als het gaat om meerdere files (zie de file `latexsrc.uue` op de server) of om een pakket waar ondermeer binaire files bij horen (zie de file `WP2LaTeX.uue` op de server) is dit inpakken wél zinvol.

4 Nieuwe ontwikkelingen

In de periode sinds de laatste bijeenkomst heeft Piet van Oostrum zijn fileserver aangekondigd (zie de mededelingen die op `TeX-NL` zijn verschenen). WG14 heeft contact opgenomen met Piet en hem bereid gevonden zitting te nemen in de werkgroep. We hopen dan ook tot een zekere afstemming te komen over welke software waar beschikbaar wordt gesteld. Het lijkt zinvol om zoveel mogelijk te proberen doublures te voorkomen.

5 Hoe moeten de servers worden aangesproken?

5.1 `TeX-NL@HEARN`

Dit is de discussielijst `TeX-NL`. Het is mogelijk hierop een abonnement te nemen. Dit kan op twee manieren. De eenvoudigste is een interactief bericht sturen naar `LISTSERV@HEARN`. De syntaxis hiervoor is voor `VMS`:

```
$
$ SEND LISTSERV@HEARN subscribe TeX-NL Uw_Persoonlijke_Naam
$
```

De tweede manier om een abonnement op `TeX-NL` te krijgen is middels een mail-bericht. Dit is vooral van belang voor al diegenen die niet rechtstreeks van `EARN` gebruik kunnen maken. Dit mail-bericht moet gericht worden aan hetzelfde adres, `LISTSERV@HEARN`. De text van het bericht bevat het commando voor `LISTSERV` dus (wederom `VMS` syntaxis, maar de idee is duidelijk):

```
$
$ MAIL
MAIL> SEND
To: IN%"LISTSERV@HEARN"
Subject:
subscribe TeX-NL Uw_Persoonlijke_Naam
MAIL> EXIT
$
$
```

Opmerking:

Het opzeggen of wijzigen van uw abonnement moet wederom geschieden middels een bericht naar LISTSERV@HEARN, *niet* middels een bericht naar TeX-NL@HEARN.

5.2 LISTSERV@HEARN

Dit is het adres van de server programmatuur. Dit adres moet U gebruiken als U files wilt hebben die door WG14 beschikbaar zijn gesteld. Een overzicht van de beschikbare files kunt u krijgen middels het commando:

```
SEND TeX-NL FILELIST
```

Dit commando kunt U weer zowel interactief versturen alsook via een mail-bericht. Als U bijvoorbeeld de files wilt hebben waaruit het artikel over de pagina-opmaak voor A4-papier voor de standaard L^AT_EX-documentstijlen bestaat, dan moet U de volgende serie commando's gebruiken:

```
SEND A4 TeX TeX-NL
SEND A4 DOC TeX-NL
SEND A4 STY TeX-NL
```

Als U meer wilt weten over LISTSERV en het gebruik ervan kunt U het commando HELP sturen naar LISTSERV@HEARN

5.3 mail-server@cs.ruu.nl

Dit is de mail-server van Piet van Oostrum. De software die hier beschikbaar wordt gesteld is verkrijgbaar op twee manieren. Eén manier is FTP, alleen mogelijk voor mensen die het 'geluk' hebben FTP te kunnen gebruiken buiten hun eigen instituut. De tweede manier wordt al aangeduid in de naam van de server, namelijk via mail. Stuur een mail naar het bovenstaande adres met daarin het commando HELP en de mail-server reageert door U een file toe te sturen met een overzicht van de beschikbare commando's. Een overzicht van de beschikbare gebieden verkrijgt U middels het commando INDEX. Wilt U een overzicht hebben van welke files beschikbaar zijn in een bepaalde subdirectory, dan kunt U bijvoorbeeld het commando:

```
send TEX\latexstyle
```

gebruiken. Het resultaat van dit specifieke commando zal zijn dat U een lijst krijgt met alle files die Piet uit Amerika van de server in Clarkson (archive-server@sun.soe.clarkson.edu) heeft overgehaald.

5.4 TEXserver@TeX.aston.AC.UK

Dit is ook een op mail gebaseerde server. Hij bevindt zich in Engeland, bij de Aston University. De beheerder is Peter Flynn. Helaas is de bereikbaarheid van deze server niet gegarandeerd. Het systeem accepteert VMS commando's om overzichten van beschikbare files te maken. Eén van de problemen is dat U in Uw mail-bericht het adres moet opgeven waarnaar de server zijn files moet versturen. Voor mij werkt het volgende mail bericht:

```
---
BRAAMS%HLSDNL5.BITNET@EARN-RELAY
DIR [TEX-ARCHIVE...]
```

Een voorbeeld van een aanvraag van files van de texserver@TeX.aston.AC.UK:

```
BRAAMS%HLSDNL5@EARN-RELAY
FILES
[TEX-ARCHIVE.DRIVERS.DVITOVDU.VMS]00FILES.TXT
```

Een voorbeeld van aanvraag van een binaire file van dezelfde server:

```
BRAAMS%HLSDNL5@EARN-RELAY
FILES\ENCODE
[TEX-ARCHIVE.DRIVERS.DVITOVDU.VMS]DVITOVDU.EXE
```

Het resultaat van deze opdracht zal zijn dat de server de file opstuurt, gecodeerd middels het AtoB/BtoA-algoritme. (net zoiets als UUencode, maar dan anders.) Deze programmaatjes zijn ook in Aston te verkrijgen.

Wanneer U files uit Engeland weet te krijgen moet U er rekening mee houden dat de gateway naar het Engelse netwerk JANET, een IBM-machine is met corrupte ASCII-EBCDIC tabellen. Dit heeft het volgende tot gevolg:

- de accolade openen wordt door Rutherford (locatie van EARN-RELAY) vervangen door de Angstrom;
- de accolade sluiten is een hoofdletter I met accent ' geworden;
- de tilde is een carret (of uparrow ^) geworden;
- de carret is vervangen door dubbele guillemets sluiten (>>).

Dit kan zelfs gevolgen hebben voor files die met de optie UUencode hebt laten versturen.

BIJLAGE R**The Development of National L^AT_EX styles**

Johannes Braams, Victor Eijkhout, and Nico Poppelier

revision 4 August 1989

Abstract

In its autumn 1988 meeting, the Dutch T_EX users group (NTG) established a working group (number 13) that was to concentrate on the problems involved in the use of T_EX for Dutch texts. Since then the working group, which includes the authors, has created a number of style options for L^AT_EX that remedy some common problems with the non-English use of L^AT_EX, and is on its way developing document styles that are compatible with the standard styles, but have a layout that is more palatable for Dutch users. In this article we treat implementation aspects of the styles and style options, and we discuss some matters of layout.

1 The need for national T_EX

On several occasions it is stressed in both the T_EX book [1] and the L^AT_EX book [2] that non-English users of T_EX may have to take steps in order to adapt T_EX to their native language. For several languages such steps have indeed been taken, for instance for the German language [3]. It was only natural that the Dutch T_EX users group (NTG) would also initiate an effort in this direction. Thus the active life of working group 13 began somewhere about the beginning of 1989.

As the use of L^AT_EX is quite wide-spread in the Netherlands, and because most matters of national standardization can be conveniently handled in the context of document styles – and also because the Dutch language does not have the problems of national characters that are prominent for T_EX users to the North, South and East of this country – it was decided to focus mainly on the development of national styles and style options for L^AT_EX. This article treats some of the problems encountered and the way they were solved.

2 The ‘chapter’ problem

One of the first problems non-English users of L^AT_EX run into, is that of English terms (‘Abstract’, ‘Contents’) contained in the document styles. The resourceful user, or the T_EXnician consulted, will probably take out a text editor and hunt through the style file for the offending string, replacing it by its equivalent in his/her native language. This process will most likely result in new styles, called (for Dutch) ‘artikel’, ‘rapport’ and so on.

At this point it may occur to the conscientious user that Leslie Lamport must have foreseen this situation, and probably have made provisions for it, so why not see if there is a suggested approach for this. A cursory perusal of the table of contents of the L^AT_EX book will then lead our user to section 5.1.4 ‘Customizing the document style’. There Lamport takes half a page to explain how the word ‘Chapter’ is really just the value of a control sequence `\@chapapp`. This implies that changing this text to ‘Hoofdstuk’ does not require editing of document styles at all, it merely needs a one-line option file. Charming, one would say. However, immediately after that there is a strange sentence ‘You may also want to redefine the `\appendix` command, replacing `Appendix [...]`’. Curiouser and curiouser! Can’t I just redefine some control sequence that yields the word ‘Appendix’? Well, as it turns out, ‘Chapter’ is the *only* text that has been parametrized, the rest is hard-wired into the document styles.

And such is the situation in which working group 13 found itself: we could think of at least three ways of solving the ‘Chapter’ problem.

- We could make exact copies of the standard styles and all point size options (‘art10.sty’ and such), replacing all English text by Dutch text. The disadvantages of this are that (1) supposing a certain installation of T_EX will be used for three languages, then every style file has to be present three times, and (2) if Lamport then finds a bug or decides to issue upgrades of the standard styles this would require a multitude of changes.
- We might also rewrite the standard styles, parametrizing them, and add option files for the different languages that only contain parameter settings. This solution is only subject to the second objection above.
- In fact there exists an even better solution (due to Piet van Oostrum): if an option file would be able to find out what style is being used, it can replace and parametrize just those commands that contain text, and afterwards set the parameter values to some appropriate language. This approach is probably the most economical one: the original styles are still used, and, if the option file contains parameter settings for a number of languages, this single option file suffices.

The option file ‘dutch’, created by one of the authors (JB), implements the third possibility above. It uses for parameter names those suggested by Hubert Partl [3] in the ‘german’ style. Note however, that ‘german’ – an implementation of the second possibility above – does not do the actual redefinitions but merely sets the parameters. Thus it will only function correctly with edited standard styles.

As an example of parametrization of commands consider the following definition, taken from `article.sty`¹

```
\def\abstract{\if@twocolumn
\section*{Abstract}
\else \small
\begin{center}
{\bf Abstract\vspace{-.5em}}
\end{center}
\quotation
\fi}
```

This definition is overridden in `dutch.sty` by

```
\def\abstract{\if@twocolumn
\section*{\abstractname}
\else \small
\begin{center}
{\bf \abstractname\vspace{-0.5em}}
\end{center}
\quotation
\fi}
```

to which is added a command initializing the language-dependent parameters:

```
\def\captionsdutch{
\def\abstractname{Samenvatting}
.
.
}
```

Some comments about this approach are in order. First of all, the option file `dutch.sty` really consists of two disparate parts, the redefinitions and the initializations. The redefinitions are only to make up for

¹The macros presented here have been simplified to convey the essence of what we are telling. They are not usable in this form.

what we see as a deficiency in the distribution style files. The parameter initializations are then the truly language-dependent part.

Secondly, the option ‘dutch’ obviously works with the standard document styles, but will collide with some other styles, for instance with new styles to be developed – as we found out to our chagrin. The reason for this is that the same mechanism that repairs the ‘article’ style, will attempt to repair any style that looks like it. Thus, if a Dutch ‘artikel’ style has its own ideas about how an abstract should look, it must have a way of protecting itself against ‘dutch’s zeal. Such a possibility exists, and it has been incorporated in the new Dutch styles that will be discussed below. Other non-standard styles may need to be edited before they can be used with the ‘dutch’ option, however.

3 Making the layout less ‘loud’

To Dutch – and probably some other – eyes, the L^AT_EX styles are a bit ‘loud’. Therefore two style options have been developed by one of the authors (NP), that work together with the standard styles, and that make the general layout a bit more compact. A first option is `a4.sty` which sets various parameters in order to accommodate European standard A4 paper. This option started out as a bare union of the ‘a4’ style option of John Pavel and the ‘a4wide’ style option of Jean-François Lamy, but the current version has undergone fine tuning. The second option is called ‘sober’: it reduces the sizes of fonts in section headings, and it eliminates the white spaces surrounding section headings and items in list structures.

4 Compatible replacement styles for Dutch

Without asserting that there exists such a thing as ‘a typically Dutch layout’, we can still state that certain aspects of the L^AT_EX styles are less desirable for Dutch documents. Therefore the working group at its first meeting already declared it a goal to develop styles with a Dutch look. With the guidance of a graphical designer [4], and using some books on the subject [5, 6, 7] – including one by a Dutch typographer – two styles have since then reached completion, implemented by one of the authors (VE). One style is compatible with ‘article’, and one with ‘report’. By compatibility we mean here that the new style implements the same commands as one of the original styles. Both styles are based on the same graphical design. It is our intention to have further compatible styles available in the near future based on different layouts.

4.1 The flexibility of L^AT_EX

Probably the easiest way to develop a new document style is to start out with an already existing one, and to modify it gradually. In this process one discovers that L^AT_EX has a lot of possibilities for modification built into it. For instance, whether or not the fifth parameter of `\@startsection` – the generic command used in document styles to define section headings – is positive controls the placement of the section heading above or embedded in the text. The absolute value of this parameter is then either

- the vertical distance between section heading and the first line of the text when it is positive, or
- when negative it is the horizontal distance between the run-in heading and the first word of the text.

On the other hand a number of design decisions have been hard-wired into the sectioning commands, and cannot be easily changed, for instance, by means of the parameters of `\@startsection`. Consider as an example the distance between the section number and the heading. This turns out to be exactly ‘1 em’ in the font of the section heading, as can be seen from the following definition – again, this is a rather simplified form of the definition actually appearing in `latex.tex`.

```
\def\@sect#1#2#3#4#5#6[#7]#8{
  \refstepcounter{#1}
  % #1 is 'subsection' for example
```

```

\edef\@svsec{\csname the#1\endcsname
             \hskip 1em }
\begingroup#6\relax % #6 is the style
  \@hangfrom{\hskip #3\relax\@svsec}%
             {\interlinepenalty=\@M
              #8\par}
  % #8 is the heading text
\endgroup \@xsect{#5}}

```

which one can find, buried somewhere deep down in `latex.tex`.

Clearly, L^AT_EX makes it easy for the user to determine whether the section number be set using digits or roman numerals or letters: the only action required is redefinition of `\thesection` and so on. Also it is easy for the document-style designer to specify the style of the section heading: this is determined by the sixth parameter of `\@startsection`. It is not easy to change that ‘1 em’, which one might just want to do occasionally.

4.2 Going Dutch

The styles ‘artikel’ and ‘rapport’ embody a number of changes with respect to ‘article’ and ‘report’. Some of these are fairly trivial, such as the fact that we switch on ‘french spacing’, and some are more complicated. In the rest of this section we will treat the most significant change, the notion of a ‘unit indent’, both from a typographical and implementer’s point of view.

One of the principles of document design is² that the eye is able to pick up regularities in a page layout, and that their presence is considered positive, but that having too many is confusing. For instance, the designer we consulted insisted that the white space separating a section heading and the following text should bear some simple relation to the baselineskip, and should not have any stretch.

One point that all our sources seemed to agree on was that the number of ‘implied left margins’ in a document should be as low as possible. By an implied left margin we mean here a non-zero distance from the actual left margin that is taken by more than one item of the document. Examples of implied left margins are

- first of all the paragraph indentation, furthermore
- the left margins of items in an ‘itemize’ or ‘enumerate’ list construct, and
- the left (or right) sides of the numbers and labels in such list constructs, but also
- the left side of the text of a section heading.

In the standard styles of L^AT_EX all of these four distances are independent and different from each other. In the style we have developed it was decided to strengthen the visual coherence of the layout by taking the same value for each of them whenever as possible.

Implementing this idea meant adopting a new dimension `\unitindent` which first of all unifies the `\parindent` and the `\leftmargini`, the indentation of non-embedded lists.

```

\newdimen\unitindent
{\setbox0=\hbox{\normalsize\rm 2.2.2
                \hskip.5em}
 \global\unitindent=\wd0}
\parindent=\unitindent
\leftmargini=\unitindent

```

Admittedly this will give a rather large indentation, but this does not seem to be uncommon in contemporary typographical design. In fact, while the L^AT_EX book takes the classical quad – the Dutch term translates to ‘a square of white’ – for the paragraph indent, the T_EX book shows a large indentation which is equal to that for lists on the outer level.

²Or rather: seems to be. We have not encountered explicit statements to this effect, but implicitly it seems to be there.

From the computation of the size of the unit indent the reader may have gathered already that it will also be put to another use: we want the text of section headings – of all numbered sections – to appear at a distance of `\unitindent` from the left margin. As was indicated above, this requires some modification of the `\@sect` macro. We therefore include in the style file the following redefinition:

```
\def\@sect#1#2#3#4#5#6[#7]#8{
  \refstepcounter{#1}
  % #1 is 'section' for example
  \edef\@svsec{\hbox to \unitindent
    {\csname the#1\endcsname \hfil}}
  \begingroup #6\relax
  % #6 is the style
  \@hangfrom{\hskip #3\relax\@svsec}%
    {\interlinepenalty=\@M
     \hyphenpenalty=\@M
     \exhyphenpenalty=\@M
     \rightskip=0cm plus 13cm
     #8\par}
  % #8 is the heading text
  \endgroup \@xsect{#5}}
```

where the macro `\@svsec` for the heading now gives a horizontal box of a predetermined width. Note that we have also ensured that the heading is set ragged right. Hyphenation in a heading – even of words with an explicit hyphen – is something so hideous, that we suspect this to be an oversight of Leslie Lamport.

A further unification of implied left margins can be achieved if we look more carefully at embedded lists. In the standard styles an embedded list construct defines two left margins: the left margin of the items, and the left side of the labels. This second margin can be eliminated by making it equal to the text margin of the surrounding list. The placement of such labels is governed by the value of `\labelwidth` and by the macro `\makelabel` which is passed by `itemize` and `enumerate` to `\list`. We therefore specify that the label will take the full width of the indentation, for instance

```
\def\@listii{\leftmargin=\leftmarginii
  \labelwidth=\leftmarginii}
```

and redefine `\itemize` (in the document style file)

```
\def\itemize{\advance\@itemdepth \@ne
  \edef\@itemitem{\labelitem
    \romannumeral\the\@itemdepth}%
  \list{\csname\@itemitem\endcsname}%
    {\def\makelabel##1{##1\hfil}}}
```

so that it will make labels that are flush left. The result of these actions can be seen in figures 1 and 2.

4.3 The international feel

It has occurred to us that L^AT_EX users outside the Netherlands may also like the new styles, and may also want to use them. We decided therefore to make the styles in a sense truly compatible to ‘article’ and ‘report’: when used on their own the styles will produce English captions, and using them in combination with ‘dutch’ or ‘german’ will alter these. However, the reader will understand after the above discussion that we achieve this by somewhat more sophisticated means than are employed in the standard styles.

None of the commands in the ‘artikel’ style, for instance, contain actual texts. Instead they contain such commands as `\abstractname`. These commands are initialized at the end of the file to give English texts. Any language option based on the same parameter names, such as ‘dutch’ or ‘german’,

can override these settings for use in other languages. Naturally, the ‘artikel’ style takes precautions to prevent ‘dutch’ from mistaking it for ‘article’.

On a more philosophical note, we may add that we feel that this situation is how it should have been from the beginning. In fact, Leslie Lamport himself has shown the way to international styles – see the passage quoted above. For some reason however, he stopped short and did not implement this idea.

5 Conclusion

It has turned out to be possible to adapt L^AT_EX for use with the Dutch language, in such a way that hardly any action on the part of the user is required. With some style options English terms can be replaced, and the typically American layout can be made more acceptable to Dutch eyes. The development of completely new document styles for Dutch, however, leaves the implementer with the feeling that he has had to unearth sections of L^AT_EX that were never meant to be rewritten.

References

- [1] Donald Knuth, *The T_EXBook*, Addison-Wesley, 1986.
- [2] Leslie Lamport, L^AT_EX, *A Document Preparation System*, Addison-Wesley, 1986.
- [3] Hubert Partl, *German T_EX*, Tugboat, vol 9 (1988), no 1, pp. 70–72.
- [4] Inge Eijkhout, *Conversations and correspondence*, 1989.
- [5] John Miles, *Ontwerpen voor Desktop Publishing, Alles over layout en typografie op de personal computer*, Uitgeverij Mingus, Baarn 1988, Dutch translation of *Design for Desktop Publishing: a guide to layout and typography on the personal computer*, Fraser, London 1987.
- [6] Stanley Morison, *Grondbeginselen der Typografie*, Uitgeverij de Buitenkant, Amsterdam 1987, Dutch translation of *First Principles of Typography*.
- [7] Karel Treebus, *Tekstwijzer, een gids voor het grafisch verwerken van tekst*, SDU uitgeverij, The Hague 1988.

BIJLAGE S**Unusual paragraph shapes**

Victor Eijkhout

Introduction

Although the T_EX book [1] states that T_EX's paragraph mechanism 'can be harnessed to a surprising variety of tasks', the strangest paragraph shapes that I have implemented use no feature of the line-breaking algorithm. Instead, I have found that the control sequences `\everypar` and `\lastbox` are extremely powerful tools. I give three examples of this.

How many T_EXers does it take to typeset a lightbulb? [2]

A while back I found somewhere in Netland a largish collection of jokes – several hundreds of them – consisting of a question of the above form, and an answer to it. It seemed to me that this document would make a nice gift, if properly typeset and bound. The following layout was suggested to me [3]:

■■■■■■ How many evolutionists does it take to screw in a light bulb?

Only one, but it takes eight million years.

■■■■■■ How many folk singers does it take to screw in a light bulb?

Two. One to change the bulb, and one to write a song about how good the old light bulb was.

As all jokes¹ had a question mark concluding the first line, and the file had blank lines separating the jokes, the following macro should do the job when placed in front of each joke:

```
\def\lbj#1? #2\par{{\it
  \hangfrom{\vrule width 1in height 1ex
             depth 0in \kern .5em}#1\par}
  #2\par}}
```

Only I didn't feel like putting some command in front of a couple of hundreds of jokes. Then I remembered about `\everypar`, the token list that is inserted in front of every paragraph. If I would set

```
\everypar={\lbj}
```

the jokes would automatically be scooped up as the arguments of `\lbj`.

Well, *almost*. The snag is that `\lbj` itself produces two paragraphs, in front of each of which `\everypar` is inserted. With infinite recursion as a result. Repair may take the following form:

```
\everypar={\bgroup\everypar={}\lbj}
\def\lbj#1? #2\par{ ... %% the same
  ... %% as above
  #2\par\egroup\bigskip}
```

Now `\everypar` opens a group inside which it is zero, and `\lbj` inserts the closing brace of the group, so after the joke `\everypar` has its old value again.

¹I guess the answer to the above question is: they are still waiting for the `dvi2lightbulb` program

A Maserati, a Mack Truck! [4]

In the previous example, the `\everypar` takes the whole paragraph as its argument. This is not a wise approach, however, as it places memory demands on \TeX in case of long paragraphs, and it means that the text is scanned twice. One may then define

```
\everypar{\catchthepar\everypar={}}
\def\par{\endgraf\egroup}
```

with for instance

```
\def\catchthepar{\vbox\bgroup}
```

I took this approach when I implemented ‘vario setting’ of text, a paragraph layout where lines are right adjusted, except when they have to stretch beyond some point. In that case they remain ‘ragged right’. This way of setting text has in recent years become very fashionable in advertisements, especially for automobiles. Provided the paragraphs are suitably long, say five lines or more, and the right proportion of lines is left unadjusted, the visual effect of a block with an occasional gap in the right margin can be, well, interesting. Some typographers, however, loathe this concoction [3].

When I first tried to implement this, I fiddled around with the usual parameters, but that led to nothing. Also I didn’t want to take the approach from [5], as this would preclude hyphenated words. The only other way that I could think of, was to let \TeX set the paragraph right adjusted, and afterwards to unset the glue in some lines. Getting the lines from the paragraph would be possible, I thought, using `\lastbox`.

As it turned out there were two difficulties. The first one was that lines that hang on the main vertical list can’t be picked with `\lastbox`. I solved this by a variation of the above construct:

```
\everypar={\vbox\bgroup
  \everypar={}}
\def\par{\endgraf\pickthelines
  \egroup}}
```

Implementing `\pickthelines` brought to light the second difficulty: successive calls to `\lastbox` yield void boxes after the first call. At least, this was how it looked to me at first.

After a while I realised that the real reason was that a paragraph consists of an alternation of a box, a penalty, and a glue item, and so on. So I arrived at

```
\def\pickthelines{
  \setbox\investigation=\lastbox
  \ifvoid\investigation \else
  \unskip \savepenalty=\lastpenalty
  \unpenalty
  {\pickthelines}
  \investigatethebox
  \penalty\savepenalty \fi}
\def\investigatethebox
{\setbox\tester=\hbox
  {\unhcopy\investigation}
  \ifdim\wd\tester<.94\hsize
  \box\tester
  \else \box\investigation \fi}
```

The recursion in `\pickthelines` uses \TeX 's save stack, so this macro is not suited for very long paragraphs. But that's not what it is intended for.

Note that \TeX automatically reinserts the correct baselineskips, but that I have to do the appropriate penalties myself. The value beyond which a line should 'snap back' has to be determined experimentally; it highly depends on the `\hsize`, and the average word length of the text. Also, in order to prevent multi-line gaps, a test should be implemented if the previous line was set at natural width. Further fine tuning may involve the `\spaceskip` and the `\tolerance`.

Romeo, wherefore art thou indented? [6]

Browsing through Shakespeare's complete works, I lighted upon a phenomenon that I thought would be pretty hard for \TeX . Rather than explaining it at length, I'll just show an example.

Jul. Romeo!

Rom. My dear!

Jul. At what o'clock to-morrow

shall I send to thee?

Rom. At the hour of nine.

Jul. I will not fail; 'tis twenty years till then.

The input for this example is:

```
\open
\Jul Romeo!
\Rom[ My dear!
\Jul[ At what o'clock to-morrow
      shall I send to thee?
\Rom[ At the hour of nine.
\Jul I will not fail; %
'tis twenty years till then.
\close
```

The reason for the strange indentation lies in a form principle of Shakespeare's plays: all lines are in iambic meter, which implies that the number of syllables is somewhat predetermined. As this number is nowhere near reached after an exclamation like 'Romeo!', the addressed party will have to finish the line for Juliet. He falls far short of this ideal, by the way.

For this paragraph shape I didn't use `\everypar`, but `\lastbox` would certainly be needed, namely to measure the last line of the previous player. In order to be able to use `\lastbox` all the text would have to be included in `\vboxes`. Each player should then do the following:

- measure the last line of the previous player,
- close the text of that player and hang it to the page, and
- then indent by the measured amount if a square bracket follows.

With some precautions for the first and last line of a scene, the basic commands look like:

```
\def\player#1 {\expandafter
  \def\curname#1\endcurname
  {\global\def\name{#1.}\playerline}}
\player Rom \player Jul
\newif\ifplaying % action started yet?
\def\open{\obeylines \playingfalse}
\def\close{\closepreviousplayer}
\def\playerline{\ifplaying
  \closepreviousplayer
  \else \playingtrue \fi
```

```
\futurelet\next\maybeindentedline}
```

The job of ‘closing the previous player’ consists of taking the last box, measuring it, and hanging it back on the list. I leave the details to the reader.

```
\def\closepreviousplayer
  {\getpromptlength\egroup\unvbox\lines}
```

After the previous player has been closed, a new one can be opened, i.e., the box `\line` can be opened, with an indentation if necessary.

```
\def\maybeindentedline{\if\next[
  \expandafter\eatbracket
  \else \global\promptlength=0cm
  \nonindentedline \fi}
\def\eatbracket[{\nonindentedline}
\def\nonindentedline{\setbox\lines=
  \vbox\bgroup\leavevmode\strut
  {\setbox\tempbox=\hbox{\it\name\enspace}%
  \ifdim\promptlength>\wd\tempbox
    \hbox to \promptlength
      {\it\name\hfil}%
  \else \box\tempbox \fi}}
```

For the complete layout used in the edition of Shakespeare’s plays I have these macros will have to be augmented by provisions for narrow columns: a too long line is split with the remainder set flush right.

Conclusion

Aberrant paragraph shapes can be automated in \TeX to such an extent that no commands need to be inserted in the actual text. The token list `\everypar` is a handy tool for this, and for applications involving the length of lines `\lastbox` is a powerful instrument.

References

- [1] Donald Knuth, *The \TeX book*, 1986.
- [2] Anonymous, *The canonical collection of light bulb jokes*.
- [3] Inge Eijkhout, *conversations*, 1988/9.
- [4] *The Tubes*, *What do you want from life*, 1975.
- [5] Anne Brüggeman-Klein, *Tugboat*, 1988.
- [6] William Shakespeare, *Romeo and Juliet*, 1594.

BIJLAGE T**Ingekomen brief****T_EXnique**Bureau voor T_EXpertise
en cursusontwikkeling**T_EXnique • Washingtondreef 153 • 3564 KD Utrecht**secretaris NTG
Gerard van Nes
ENR Technisch-wetenschappelijk Rekencentrum
Westerduinweg 3
1755 ZG Petten

Uw brief van	Uw kenmerk	Ons Kenmerk	Datum
–	–	np-891116	16 november 1989

Onderwerp: L^AT_EX-cursussen

Beste Gerard,

Als direct gevolg van mijn activiteiten op T_EX-gebied in de afgelopen twee jaar, onder andere de cursus documentstijlontwikkeling die ik op 29 juni van dit jaar gegeven heb, ben ik op 1 september 1989 begonnen met een eigen bureau, T_EXnique en daarvan wilde ik ook de NTG op de hoogte brengen. De activiteiten van T_EXnique zullen de volgende drie zaken omvatten

- ontwikkeling van L^AT_EX-cursussen,
- adviezen over T_EX en L^AT_EX en
- ontwikkeling van documentstijlen.

De bedoeling is dat ik vanaf omstreeks april 1990 de volgende cursussen kan verzorgen

- L^AT_EX voor gevorderden (L^AT_EX.200) en
- documentstijlontwikkeling (L^AT_EX.400).

Over de inhoud van deze cursussen is overlegd met de cursus-coördinator van TUG.

Hoogachtend,

Nico Poppelier

KvK Utrecht
92958telefoon
030-625105

BIJLAGE U**EuroT_EX 89****Karlsruhe, 11-13 sept 1989****J.L. Braams en C.G. van der Laan**LeX: Polish T_EX**Abstract**

Algemeen

- Polen stal de harten

Organisatorisch

- Veranderingen L^AT_EX, gecoördineerd door Frank M. en Jan R.
- Teaching T_EX in discussie.
- Cork bijeenkomst voorbereid
- Zowel PD als commerciële T_EX activiteiten nodig
- Een Nederlandse vertaling van Schwarz's Einführung in T_EX is op komst
- Leerzaam handout voor potentiële DANTE leden, inclusief questionnaire
- Quixote Oriental Fonts project (Hosek)

Producten

- Schroder's changebars macro
- Thull's MS-DOS PD T_EX
- T_EX-omgevingen: PCT_EXE (MS-DOS), T_EXE (AOS/VS), CEO-T_EXE (Data General)

1 Reizen

Vanwege de ongelukkige aankomsttijden van de treinen hebben wij besloten met de auto te reizen. Op het laatste moment vonden wij elkaar via TeX-NL. In Karlsruhe bleken er nog twee Nederlanders te participeren: Andre de Meijer en Ton Biegstraaten.

2 TUG zaken

Er was afgesproken dat de kersverse nationale TUGbobo's samen met Peter F, Bart C en ReG, de Cork bijeenkomst zouden doorspreken, alleen was er geen plaats genoemd. Geen nood, even rondfietsend ontdekte ik Cathy en Malcolm op een terrasje en na een hartelijke begroeting voorafgegaan door verbazing — Kees op de fiets?! — werd het duidelijk dat er op het terrasje vergaderd zou worden. Heel genoeglijk en goedkoop! Voor de mannen, onder hilariteit van Cathy, was het wat moeilijk de aandacht bij de les te houden vanwege de flanerende dames.

3 De conferentie

Allereerst enige 'omtoe'-sessies: Status TUG, status Teaching T_EX, DANTE's bestaan, NTG's ontstaansgeschiedenis, de situatie van T_EX in Europa en de organisatie er omheen. Dit is allemaal min of meer al ergens anders uit de doeken gedaan: TUGboat (Teaching T_EX), Stanford verslag (Status T_EX in Europa), en CGL's voordracht voor de NTG dagen en alhier.

Fileservers

Ook de sessies over het gebruik van de fileservers gaf geen nieuws. De discussie er omheen wel: Hoe er mee om te gaan? Minimale documentatie? Datering? Taxonomy en inhoudsopgave? Specialisatie? Intelligente server? e.d. Ook dit is elders al aangestipt, zie GUTenberg verslag.

Polish T_EX

Heel charmant en kundig was de Poolse bijdrage over Polish T_EX. Alom werden de harten gestolen: TUG en iedereen is bezig om Polen de helpende hand te bieden. De NTG overweegt Ryćko op de T_EX–SGML bijeenkomst uit te nodigen, waarbij wij logies (privé), ‘het ontmoeten der mensen’ en het verder proeven aan de westerse samenleving kunnen aanbieden.

Relatie EP

De relatie met SGML en in het algemeen het Electronisch Publiceren kwam aan de orde via de verhalen van Malcolm C, David R, Martin B, en Anne B-K. Malcolm was goed op dreef: inhoudelijk leuk, niet te technisch en vooral uitdagend. Zijn belangrijkste punt was dat vorm en inhoud niet strikt gescheiden kunnen worden: de vorm kan de boodschap significant versterken; slechts de auteur weet waar en hoe. Conclusies:

- SGML needs T_EX
- T_EX can learn something from SGML
- Documents need formatting
- The output medium must be known
- Formatting requires aesthetic decisions
- Contents and structure are intertwined

David Rogers, Arbortext, gaf zijn visie op het EP gebeuren. Hij denkt aan een werkomgeving met sjablonen en ikonen. Achter deze werkomgeving zitten respectievelijk een SGML, L^AT_EX en Postscript laag, waarbij het mogelijk is de tussenresultaten ook te verkrijgen, dus de SGML, L^AT_EX of Postscript file. Ook was het intrigerend dat zijn benadering hoge ogen gooit in de CALS tender, waarbij giganten, zoals IBM, gepasseerd worden!

Toekomst L^AT_EX

Parallel aan de lezingen werden er ook discussie bijeenkomsten georganiseerd. De sessie van Frank M en Reiner S over de toekomst van L^AT_EX was heel relevant. Hij besprak met de aanwezigen een wensenlijstje, dat na toetsing op relevantie en realiseerbaarheid, met Knuth's T_EX veranderingen meegenomen zou moeten worden. De volgende punten resulteerden

- restart paragraph building (with modified parameters)
- system command usage
- dynamic tfm file
- more (>32) font families
- appending to a file (`\openappend`)

Deze punten geadstrueerd met een overtuigend voorbeeld voor elk punt zouden zo snel mogelijk naar D_EK opgestuurd worden onder c.c. naar de aanwezigen.

Opmerking: Tot op heden nog niets ontvangen. Drukte alom?

T_EX in het middelbare onderwijs

Charmant en ook indrukwekkend was de ervaring van een middelbare scholier, Neuwirth, met T_EX op een Amiga. Juist Duitsland profileert zich t.a.v. het lanceren van T_EX in het middelbare onderwijs. Just wait and see.

Conclusie

Een nuttige bijeenkomst waarbij de contacten zijn verstevigd en de samenwerking verder is gegroeid. DANTE is een soliede vereniging met

- ±200 leden,
- een fileserver,
- listserver,
- een grote achterban met leden zoals Frank M,
- een eigen tijdschrift (toekomst),
- auteurs van goede T_EX boeken (Appelt, von Bechtolsheim, Schwarz, Wonneberger).

Bovendien hebben zij een keur aan T_EXhackers die ook nog les kunnen geven. Een machtige, goede buur! Aan de andere kant is er een generatiekloof te bespeuren tussen de jongedienden van DANTE en de wizards van het eerste uur: Waarom bijvoorbeeld is de DANTE bijeenkomst niet simultaan met deze EuroT_EX89 gehouden?

Maar, . . . , wat een perspectief ligt er nu ‘het gordijn is neergehaald’!

References

- [1] Antweiler,W., A. Strotman, V. Winkelman (1989): Typesetting REDUCE output with T_EX. Rechenzentrum Universität Köln.
- [2] Brüggemann–Klein, A. (1989): Einführung in die Dokumentenverarbeitung. Teubner.
- [3] DANTE Deutschsprachige Anwendervereinigung T_EX e.V. Antragsformular zur Mitgliedschaft.

Bijlage A: Teaching T_EX: Some Critics and L^AT_EX proposal.

BIJLAGE V**Teaching T_EX: Critics & L^AT_EX proposal**¹

C.G. van der Laan

November, 1989

Abstract

Some critics — mainly L^AT_EX based — on the approach are given: T_EXnically driven instead of result driven. Also is notified the omission of a general pedagogical method to be used. Furthermore, it is urged to have unified courseware. A set of L^AT_EX courses is proposed. No test set is included. The underlying idea of having TUG certified courses world-wide is strongly endorsed.

1 Why?

It has been on my desk for so long and I could not come to make my ideas more explicit than the oral comments given in Karlsruhe. This can be explained partly from the fact that I disagree with the T_EXnically driven approach for the L^AT_EX courses. Moreover, I consider it worthwhile to provide T_EX courses also from the demand driven viewpoint. Therefore I was hesitant and in doubt about the effect in comparison to the invested energy. But we are T_EXies are not we, and therefore we do what we think is useful and don't worry about the human costs but are led by the beneficial effect of exchanging ideas, building upon each other, and sharing the outcome!

2 Classification**2.1 Endorsement**

Agreed the tests are clear and simple to apply within the T_EX field, i.e., neglecting other experience. Happily, the answers are also published, seen [3].

2.2 But . . .

I have some problems with the classification from the point of view as coursetaker. What do beginner, intermediate and advanced really mean? I don't overlook that a tool is provided to give the answer for every particular case. The point I like to stress is that beginner etc. do not account for general computer science experience. I mean, taking myself as a beginner — in any CS related field — is different from a young enthusiastic personnel member, who likes to know what (La)T_EX is about. This theme is elaborated below.

Let me make this clear by personalizing this. I don't know whether I'm a beginning T_EXie, intermediate or, well . . . certainly not advanced. From the other way round I know: I don't consider myself as advanced, therefore I have to choose between beginner and intermediate. Honestly speaking I'm a beginner, because I partly read the T_EXbook, understood part of what I read, and remembered hardly nothing, and well . . ., the test set I could make with 75% correct, I hope. But in programming (at least the principles of), in mathematics, in electronic publishing, making publications, handling SGML, to name but a few, I'm not a beginner, although for the precise coding I have to look at manuals, because I'm confused by the variations and have given up to remember the details of ALGOL60, PASCAL,

¹This note is a contribution to the discussion guarded by Bart Childs, see TUGboat and/or the Karlsruhe EuroT_EX89 proceedings.

ALGOL68, ADA, FORTRAN, BASIC, C and even dawning WEB, apart from OS details of VMS, NOS/VE, UNIX, MS-DOS, And then there are other packages and the huge (numerical) libraries . . .

Is it not true that ‘beginners’ are invariantly burdened with things they already know from general experience? Therefore, I estimate this classification will entail a nonhomogeneous audience, with its pedagogical difficulties. These difficulties can be lessened by an individual approach in the ‘laboratory’ part, but then a superset of exercises have to be provided where the student can choose from.

2.3 Classification pragmatics

Let us adopt the given scheme for T_EX, but let us adopt for L^AT_EX a demand driven approach. By the way the metafont announcement did sound demand driven: design logos and font design! This approach for L^AT_EX is endorsed by the experience gained in other fields as well: driving cars, using washing machines, radio, TV etc. People make use of it without understanding it except possibly for the principles. They are not burdened with the T_EXnicities why it works. If ‘AS IS’ does not work any longer a T_EXnician is called. See, a.o., also Kubek’s T_EX for the wordprocessor operator, presented at Stanford. Moreover, learning to drive a car is not done by a mecanicien but an instructor.

3 Pedagogical principles

I missed the mentioning of pedagogical principles used. Not only *WHAT* is taught is important but also *HOW*! Especially, if we strive after worldwide TUG courses, given by various teachers, it is important to *teach the teacher*, not only with respect to T_EX but the more so with how to teach. Train them in the pedagogical principles to be used. I mentioned in Karlsruhe that in nonregular education, I’m also involved with, this is done for a hundred or so free-lance teachers who are trained in this spirit. They are supported with recognizable courseware, such that like a book, anybody can smell from a rather remote distance that this course is from company so and so, without paying attention to the contents, just from form principles. This holds for the same courses given at different places by different teachers as well as for related courses. You undoubtedly are aware of the Gagné principles, which try to break with just listening or hands-on or both, but also pay attention to rehearsing, removing blockades, clarifying techniques and the like.

4 Courseware

The homogeneity of the same course given at different places by different teachers will strongly benefit from unifying supporting courseware. The test set is the first step in this direction. The next step concerns the courseware. For courseware we need syllabi as hand-outs, related transparencies, sets of exercises and answers. For exercises I would recommend a superset where the teacher and especially the student can choose from, given their background and interest. Also an ‘open’ exercise, the problem the ‘students’ are working on at home, is allowed. These aspects, although sound for themselves, also alleviate the process in a nonhomogeneous class.

The development of the courseware could be organised as well. Either centrally organised and subsidised by TUG or via examples/pilots based on the specs which are in discussion now, and controlled by let us say TUG once again. The development of courseware is an order of magnitude more laborous than translating developed (English) courseware into other languages.

5 L^AT_EX proposal

Invariantly I ask myself the question for whom I’m teaching and what is the (teaching) goal. The first is important because it makes clear *where to start*, in other words what is already known. This sounds

trivial but of what I have seen, this is generally not adhered to. From highschool to university it is invariantly neglected in the Netherlands. The teachers don't start in the 'language', or from the situation, the students are familiar with. With our L^AT_EX course I aimed at report writing for scientists, i.e., the coursetakers should be able after the course to make a report which contains ordinary text, formulas, illustrations and some tabular matter all embedded in the general report structure, with title matter, foreword, table of contents, chapter, (sub . . .)section, paragraph structure, appendices and end matter such as index, glossary, references and the like, embellished with exceptions like end/footnotes, margin remarks and cross-referencing. Assumed experience: can handle an editor, access a L^AT_EX computer, can make some publication. Moreover it is assumed that the contents of the publication is understood.

After having stated the aim I try to abstract from the tool (L^AT_EX in this case). The exercises were brought together independent from the limitations of L^AT_EX and prompted by practical needs, well . . . , that is what I urged my co-authors to do. The consequence of this is that emphasize is put on *WHAT* to accomplish – demand driven — and less on *HOW TO* — technique driven. This makes it also useful in other contexts. It is hopefully abundant to say that in a course (Report)Publishing with L^AT_EX the 'HOW TO' must be explained in the chapter preceding the exercises. The answers are of course within the context of the tool.² Note the charming side effect of this approach: exercises which cannot be handled easily, or not at all, are allowed. In our interface examples of usage of FORTRAN libraries in HLP's, some examples are worked out with the comment: Sorry, using FORTRAN routines with a procedure as parameter are not possible from PASCAL. This elaboration is time (place or manufactory) dependent, while the set of examples, judiciously chosen, suffer much less from 'wearance'.

Personnel vs. scientists

This paragraph is not aimed at polarisation between personnel and scientists. For personnel the same exercises could be given, i.e., the same results are wanted.

More attention must be paid to the way of working, i.e.,

- 1^e personnel are used to the WYSIWYG method of working (so a sun-like configuration is wanted, or provide a user interface they are familiar with (e.g., Anita H's WP interface)),
- 2^e personnel do not necessarily understand the contents, and
- 3^e personnel are doing this kind of work most of the day.

At the moment, what we call, β -scientists, are familiar with programming and therefore with the command approach, but most of all they know where the publication is about and understand every detail. This different attitude must be accounted for.

5.1 Demand driven

With the above approach it is easier to adapt EP courses to say SGML, (Report) Publishing with SGML, or how to achieve Publishing with T_EX, or even WP. This approach also allows to use different techniques with the same printed result, e.g., a form can be obtained via the tabular and picture environment. At our University I invariantly shake my head about L^AT_EX and WordPerfect classes differing so much in approach and courseware, and that the teachers hardly communicate. Even the next WP teacher complete disagrees with his predecessor and develops once again courseware, generally ingeniously motivated. This demand vs. technique driven approach also emerged in the/my teaching of programming languages, where the principles of programming are kept in paradigms and a certain discipline, while the coding is determined by — here and now — suitable compilers.

²Within the context of numerical mathematics this principle led to practice on any computer familiar to the students; no restriction to VMS, UNIX, NOS or whatever.

5.2 (L^AT_EX) courses

From the practical point of view I will restrict myself for the moment to a set of L^AT_EX courses, but such that we could substitute SGML, T_EX, Wordperfect, . . . , for L^AT_EX and still have a practical set.

- L^AT_EX an introduction, or beginning L^AT_EX.
 One day introduction. An overview what it is all about, where to get, hardware requirements, how to get macros, information sources (TUGboat, T_EXHaX, . . .), how it is supported (use of listservers: T_EXHaX, and national listservers), estimated lifetime, ease of learning, survey of courses which can be taken, documentation, relation to alternatives.
 Scheme:
 2 hours introduction (general aspects) and letter as example,
 coffee break
 1 hour hands-on: personalizing letter template
 lunch
 1 hour article introduction
 2 hours letter hands-on (personalizing template).
 Result: as appetizer a letter and article are produced starting from templates, so the class will have something to take home, and not only have heard about the quality but also experienced it.
 Prerequisite: some (Personal) computer experience.
- L^AT_EX Wordperfect user interface.
 One day. How to use Anita H's macros. (This course is site dependent. At our site Wordperfect is the standard wordprocessor for the moment.)
 The knowledge of the introductory course is assumed.
 Prerequisite: experience with document structures, using a wordprocessor, using computers, using fileservers(s).
- Publishing with L^AT_EX.
 Five days. Only one style (report) is dealt with 'AS IS'.
 Scheme:
 Every morning theory and every afternoon laboratory work.
 1st day: introduction and ordinary text (structure, local exceptions: end/footnotes, margin remarks),
 2nd day: mathematics,
 3rd day: tabular matter,
 4th day: graphics, and fonts,
 5th day: integration (toc, references, index, headers/footers, title matter, . . .).
 Result: a report and experience how to make details of it. The knowledge of the introductory course is assumed.
 Prerequisite: experience with writing a report, handling an editor, using computers, using fileservers(s).
 Note. The 2nd, 3rd, 4th day can be interchanged or deleted dependent on the circumstances, a modular approach.
- More Publishing with L^AT_EX.
 Three days. More a workshop. Advanced L^AT_EX tools which have been developed by the community.
 (Drop macro, bridge, chess, changebars, endnotes, tables over several pages, more column formats, bezier style, trspar style, . . .)
- Modification of sty-files.
 Three days. Given a GENERIC sty-file the various modifications are explained and instantiated. The exercises build up to instantiation of a specific journal.sty.
 The experience gained in the Publishing with L^AT_EX and intermediate T_EX courses are assumed.
 Prerequisite: experience with writing a report, handling an editor, using computers, using fileservers(s).

Note. No scheme is provided as of yet. Even the precise number of days is not fixed.

Remark. Courseware to start from is available for:

Beginning L^AT_EX: Letter and article templates, RC-RUG report 27.

Publishing with L^AT_EX: Publiceren met L^AT_EX. CWI-syllabus 19.

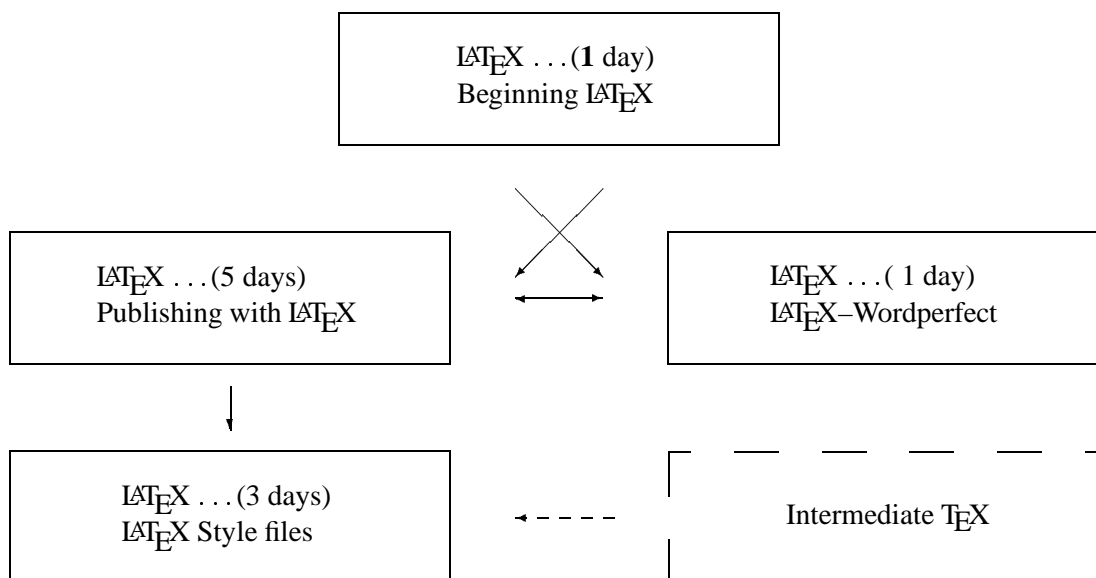
L^AT_EX style files: Journal.sty guidelines, RC-RUG report 26; or, Documentstijlontwikkeling. T_EXnique. Utrecht.

5.3 (self)Test set

No test set is included. If the approach is adopted, I would also like to contribute to the test set.

5.4 Dependence

For advanced L^AT_EX style course the T_EX intermediate course must also be a requirement. I missed this interrelationship in the course scheme, [2]. In the scheme below the More Publishing with L^AT_EX course is not displayed. Perhaps it could best be sketched in the third direction.

Conclusion

It is hoped that this paper will contribute to an international agreed upon set of T_EX and L^AT_EX courses.

References

- [1] Bruin, R. de, C.G. van der Laan, J.R. Luyten, H.F. Vogt(1988): Publiceren met L^AT_EX. CWI-syllabus 19. Centrum voor wiskunde en informatica. Amsterdam.
- [2] Childs, B. (1989): Teaching T_EX. TUGboat, 10#2, 156–163.
- [3] Childs, B. (1989): Answers to T_EX tests. TUGboat, 10#3, 319–323.
- [4] Doob, M. (1989): A gentle introduction to T_EX. A manual for selfstudy. (Also as RC-RUG rapport 25).

- [5] Laan, C.G. van der, J.R. Luyten (1989): Letter and article templates. RC-RUG report 27.
- [6] Poppelier, N. (1989): Documentstijlontwikkeling. T_EXnique. Utrecht.
- [7] Steemers, L., C.G. van der Laan (1989): Journal Style Guidelines. RC-RUG report 26.

BIJLAGE W

Wat is T_EX?

Victor Eijkhout en Nico Poppelier

versie 0.8 – 20 december 1989

Abstract

In de huidige tijd van WYSIWYG ‘desktop publishing’ systemen lijkt het vreemd een systeem te propageren met honderden, vaak ingewikkelde, instructies. Wat het tekstopmaakstelsel T_EX desondanks aantrekkelijk maakt, is het feit dat het programmeerbaar is: de basisinstructies kunnen worden samengevoegd tot zeer gecompliceerde instructies die een eenmaal ontworpen opmaak geheel automatisch feilloos reproduceren. Hierdoor hoeft de gebruiker uitsluitend nog de structuur van het document aan te geven en niet de vormgeving, het uiterlijk, ervan. Met deze gedachte sluit T_EX nauw aan bij recente ontwikkelingen in de uitgeverwereld omtrent SGML.

1 Inleiding

T_EX¹ is een tekstopmaakstelsel met een wat merkwaardige onstaansgeschiedenis. Het is ontwikkeld door Donald Knuth, een hoogleraar computerwetenschappen aan de universiteit van Stanford in Californië. Terwijl hij bezig was met het schrijven van zijn boekenreeks ‘The Art of Computer Programming’ kreeg hij ideeën voor een ‘programmeertaal voor tekstopmaak’. Tussen 1978 en 1984 groeide T_EX zo geleidelijk tot zijn huidige vorm.

Het is, toegegeven, een merkwaardig idee dat een softwareprodukt zich al meer dan zes jaar niet meer ontwikkeld heeft. Toch betekent dat niet dat T_EX verouderd is; veeleer was het zijn tijd ver vooruit toen het ontstond. In die jaren is overigens slechts een handjevol fouten in het programma gevonden.

Er zijn meer ongewone aspecten aan T_EX. Zo is er voor praktisch elk type computer wel een versie van T_EX, en vaak zelfs een gratis, een zogenaamde ‘public domain’, versie. De uitvoer van T_EX is al net zo universeel: voor bijna elke laserprinter en fotozetter is er wel een programma dat door T_EX opgemaakte teksten kan afdrukken, ongeacht op welke computer het opmaken is gebeurd.

Bij veel mensen die wel eens van T_EX gehoord hebben, heeft het idee post gevat dat het een moeilijk systeem is, alleen te bedienen door computerprogrammeurs. Dit misverstand is begrijpelijk gezien de onstaansgeschiedenis van T_EX. Het is echter niet juist.

De waarheid heeft twee kanten. Enerzijds heeft T_EX gewoon veel opdrachten, enkele honderden, wat meer is dan gewone zetsystemen hebben, en veel meer dan gewone programmeertalen. Ook is de structuur van T_EX gewoonweg lastig in vergelijking met normale zetsystemen en programmeertalen. Anderzijds kan iemand die bedreven is in T_EX de ‘primitieve’ opdrachten van T_EX samenvoegen tot nieuwe opdrachten op een hoger niveau, ‘macro’s’ genaamd, die zeer gecompliceerde dingen doen. Hiermee kan het bedienen van T_EX dus willekeurig eenvoudig worden gemaakt.

2 Wat kan T_EX zoal?

T_EX heeft in zijn simpelste vorm een aantal elementaire zetinstructies ingebouwd als ‘zet de volgende tekst cursief’, ‘geef tien punt witruimte’ en ‘gebruik vrije regelval’. Omdat T_EX geprogrammeerd kan worden, kunnen veel ingewikkelder instructies dan dit gerealiseerd worden.

¹Uitgesproken ‘tech’; dit is de hoofdlettervorm van $\tau\epsilon\chi$; de officiële schrijfwijze wanneer de gezakte ‘E’ niet mogelijk is, is TeX.

Een voorbeeld: iemand zou een macro ‘paragraaf’ kunnen maken zodat een gebruiker intikt

```
\paragraaf Voordelen van TeX
```

en daarmee de volgende serie handelingen veroorzaakt:

- er komt een zekere hoeveelheid witruimte achter de voorafgaande tekst;
- het systeem houdt een ‘paragraafteller’ bij en drukt de waarde daarvan af, gevolgd door de tekst van de paragraafkop, in een zeker lettertype en -grootte; daarna wordt de paragraafteller met één vermeerderd;
- de titel wordt, met het bijbehorende nummer en met het paginanummer, automatisch aan een door het programma gegenereerde inhoudsopgave toegevoegd;
- als er kopregels gewenst zijn, wordt de paragraaftitel daar automatisch in ingevuld;
- achter de titel komt wat witruimte, met die verstande dat T_EX nooit de pagina zal breken tussen de titel en de daaropvolgende tekst – al naar gelang wat van te voren besloten is kan de witruimte boven de titel wat samengedrukt worden, of kan de titel naar de volgende pagina verhuizen, waarbij de huidige pagina mogelijk opgerekt wordt om de onderste regel te laten aanlijnen met andere pagina’s;
- de eerste alinea na de titel springt niet in, maar alle daarop volgende wel.

Het valt zelfs zo te regelen dat de gebruiker intikt

```
\paragraaf Voordelen van TeX\referentie{voordelen}
```

en dat hij later kan schrijven

```
... zoals betoogd in paragraaf \refereer{voordelen}
```

waarbij T_EX dan automatisch het juiste nummer van de paragraaf invult.

Verschillende mensen over de wereld hebben al uitgebreide pakketten van dit soort ‘hoog-niveau opdrachten’ voor T_EX gemaakt. Het bekendste pakket – in T_EX termen: een *format* – is L^AT_EX, dat uit 1985 stamt en is ontworpen door Leslie Lamport, een medewerker van *Digital Equipment Corporation*. L^AT_EX is gebaseerd op het idee van beschrijving van de logische structuur van een document: de opdrachten die in de tekst staan geven informatie over de *functie* van onderdelen van de tekst. De vertaling van de logische structuur naar een visuele structuur is vastgelegd in zogenaamde ‘documentstijlen’. De gebruiker moet aan het begin van een document eerst aangeven ‘dit is een brief’ of ‘dit is een artikel’, en afhankelijk hiervan staan hem opdrachten ter beschikking. Zo bevat de artikel-stijl wel de opdracht ‘titel’, maar de brief-stijl niet.

Over het algemeen geldt dat wat T_EX nog niet kan, hem geleerd kan worden. Hier is echter wel wat vaardigheid voor nodig. In het tijdschrift van de T_EX-gebruikersgroep verschijnen regelmatig oplossingen op allerlei zetproblemen. De eerste auteur van dit artikel heeft bijvoorbeeld ‘variozetsel’ en ‘hangend inspringen’ op zijn naam staan.

Los van deze toeters en bellen is het resultaat van T_EX op het gebied van gewone, ‘platte’ tekst vaak al beter dan dat van andere systemen. De reden hiervoor is het feit dat T_EX niet per regel werkt maar per alinea: pas als een complete alinea af is wordt bepaald waar de regels gebroken gaan worden. Aangezien T_EX ook een bijzonder goed woordafbrekingssysteem heeft, leidt dit proces tot zeer egale alinea’s. Overigens vallen de beslissingen van T_EX hoe de alinea gebroken moet worden op velerlei wijze te beïnvloeden.

Op het gebied van woordafbreking heeft T_EX nog meer in huis: er zijn voorzieningen om het Duitse woord ‘backen’ te laten afbreken als ‘bak-ken’, en om de trema in ‘onbeïnvloedbaar’ te laten verdwijnen in ‘onbe-invloedbaar’.

3 De commerciële status van T_EX

Het draagt bij aan de vreemde status van T_EX dat het in zeker opzicht een ‘gratis’ pakket is. Voor enkele, op universiteiten veel voorkomende, typen computers is tegen kostprijs een magneetband met T_EX te krijgen, en ook voor microcomputers als MS-DOS-computers, de Apple MacIntosh en de Atari ST zijn gratis versies te krijgen. Aan deze gratis versies zijn meestal twee problemen verbonden: één waar ze te krijgen, en twee, hoe ze te installeren. Er zijn echter ook commerciële versies van T_EX, die vaak meer gebruiksgemak bieden of sneller zijn.

Een aanzienlijk deel van het zetwerk dat momenteel met T_EX gedaan wordt is duidelijk als zodanig te herkennen. Dit is grotendeels te wijten aan het ‘gratis’ karakter van T_EX. Het enige lettertype dat namelijk normaliter meegeleverd wordt, is een kopie van de Bodoni-achtige ‘Modern 8A’ van het bedrijf Monotype. Er is echter een bedrijf dat een groot aantal ITC-lettertypes voor T_EX levert, zoals Times Roman, Baskerville, Bembo en Gill Sans. Ook zijn er bedrijven die lettertypes voor niet-Westeuropese talen leveren, die kunnen worden gebruikt met T_EX.

Het zetwerk van het L^AT_EX-pakket is meestal ook eenvoudig te herkennen als de gebruiker de standaard meegeleverde documentstijlen heeft gebruikt, die nogal ‘Amerikaans’ zijn. L^AT_EX is echter zeer zeker niet synoniem met deze opmaak, zoals de beide auteurs van dit artikel bewezen hebben. De eerste auteur heeft, met advies van een typograaf, documentstijlen ontwikkeld die dezelfde opdrachten bevatten als de L^AT_EX documentstijlen (‘artikel’, ‘rapport’, ‘boek’ en ‘brief’), maar met een meer Nederlandse opmaak; de tweede auteur heeft, in opdracht van een grote uitgever, documentstijlen ontwikkeld die exact de opmaak van reeds bestaande tijdschriften reproduceren.

4 Wie gebruikt T_EX?

Gezien de ontstaansgeschiedenis van T_EX is het weinig verbazend dat het eerste antwoord op de vraag ‘Wie gebruikt T_EX?’ luidt: wiskundigen, natuurkundigen, sterrenkundigen en informatici. Het wordt hen dan ook erg aantrekkelijk gemaakt T_EX te gebruiken, aangezien steeds meer tijdschriften artikelen in T_EX-vorm accepteren – en dat vaak belonen met versnelde publicatie.

Ook buiten de wetenschappelijke wereld begint T_EX de laatste tijd geaccepteerd te raken. Zo werkt de Amerikaanse ‘TV-Guide’ – wekelijks meer dan honderd verschillende edities, met een gezamenlijk omvang van ruim 10 000 pagina’s – al geruime tijd met T_EX. Dichter bij huis gebruikt het Energiebedrijf voor Groningen en Drente T_EX voor het drukken van handleidingen.

In beide gevallen garandeert de macro-faciliteit van T_EX dat, zonder dat de mensen die de teksten voor bijvoorbeeld handleidingen intoetsen een grafische opleiding gevolgd hebben, de uitvoer geheel uniform in opmaak is. Voor documenten zoals handleidingen, waarvan geregeld nieuwe versies verschijnen, is de bovengenoemde mogelijkheid om door middel van symbolische sleutels aan secties en andere genummerde onderdelen van de tekst te kunnen refereren natuurlijk bijzonder waardevol: het betekent dat verwijzingen altijd correct zijn, zonder dat ze ooit gecontroleerd hoeven worden.

5 T_EX in het gebruik

T_EX lijkt beduidend meer op klassieke zetsystemen dan op de moderne ‘desktop publishing’ programma’s. Eerst moet een tekst ingetoetst worden, besprenkeld met opdrachten, en pas nadat de computer deze invoer bewerkt heeft kan het resultaat op het scherm of op papier bewonderd worden.

Omdat T_EX niet echt visueel werkt, is het voor toepassingen als advertentie-opmaak minder geschikt. De grote kracht van T_EX ligt echter in de mogelijkheid een bepaalde, vooraf vastgelegde opmaak geheel te kunnen automatiseren. Enkele voorbeelden: een tijdschrift, een boekenreeks, handleidingen of brochures van een bedrijf, de concertprogramma’s van een impresariaat of een regelmatig opnieuw verschijnende prijslijst.

Terwijl tot nu toe een grafisch opgeleid persoon zich strikt aan bepaalde richtlijnen moest houden om een reeks publicaties een uniforme opmaak te geven, kan een competent T_EX-programmeur deze opmaak in een aantal eenvoudig te gebruiken macro's verstoppert.

Ten eerste vermindert dit de kans op fouten aanzienlijk en ten tweede betekent het dat er niet meer continu een graficus nodig is. Zelfs voor gebruik binnen een grafisch bedrijf zijn er voordelen aan het gebruik van T_EX: voor een opmaak die meerdere malen gebruikt moet worden werkt het produktieverhogend, terwijl bij eenmalige documenten de auteur makkelijker correcties aan kan brengen.

De vraag waar iemand de kennis vandaan haalt om T_EX-macros te ontwikkelen, kan beantwoord worden al naar gelang de behoefte. Zo zijn er grote bedrijven die hun eigen 'T_EXpert' in huis hebben. Aan de andere kant van het spectrum, waar bij voorbeeld wetenschappers hun eigen artikelen in T_EX zetten, bestudeert men de boeken over T_EX en L^AT_EX, en leert men al doende.

Tussen deze uitersten zitten nog enkele mogelijkheden: er zijn cursussen in T_EX en L^AT_EX, al dan niet gegeven onder auspiciën van de internationale T_EX Users Group, en er zijn free-lance T_EX-programmeurs die hun diensten aanbieden voor het ontwikkelen van L^AT_EX documentstijlen of gespecialiseerde macros.

6 T_EX als 'engine'

Voor veel programma's, zoals databases, geldt dat het uitvoer verzorgende gedeelte redelijk schamel is. Per slot van rekening is een database-programma in de eerste plaats ontworpen om gegevens op te slaan, niet om deze af te drukken. De programmeerbaarheid van T_EX heeft tot gevolg dat het systeem bij uitstek geschikt is om als 'print engine' voor bij voorbeeld een database te fungeren. Als de rapport-generator van een database-programma, of een ander uitvoer genererend programma, in staat is T_EX-instructies tussen de gegevens te plaatsen, kan de kracht van T_EX benut worden om de uitvoer op elke gewenste manier af te drukken.

Hoewel wij mensen kennen die zelf hun database-programma zo ver gekregen hebben dat het T_EX macros in de uitvoer zet, wordt deze toepassing van T_EX nog vrij weinig door producenten van programmatuur zelf toegepast. Als voorbeeld kennen wij wiskundige pakketten waarmee gecompliceerde formules berekend kunnen worden; het pakket kan dan de T_EX-instructies voor een dergelijke formule opleveren. Een ander voorbeeld is het Amerikaanse computerbedrijf Digital Equipment Corporation, dat programmatuur gebruikt voor het schrijven en onderhouden van handleidingen, waar T_EX als afdruckmachine achter zit. De persoon die de handleidingen intoetst krijgt echter nooit iets van T_EX te zien.

Dergelijke toepassingen zullen in de toekomst waarschijnlijk meer gaan voorkomen, nu de uitgeverwereld de ISO-standaard SGML voor documentproductie lijkt te gaan aanvaarden.

7 T_EX en SGML

Het idee van gestructureerde documentopmaak, waarop onder andere, maar niet uitsluitend, L^AT_EX is gebaseerd, is in de meest verregaande vorm uitgewerkt in de door de standaardisatie-organisatie ISO vastgelegde taal SGML. SGML wordt gebruikt of zal gebruikt gaan worden door de Amerikaanse ministeries van Defensie en Economie, de Amerikaanse uitgevers, de Europese Gemeenschap, het onderzoeksinstituut CERN in Genève en een aantal Europese uitgevers, waaronder *Elsevier*. Het laat zich aanzien dat SGML in de komende decennia een steeds grotere rol zal gaan spelen en dat langzaam maar zeker op SGML gebaseerde systemen de huidige WYSIWYG-systemen zullen gaan overvleugelen of dat op SGML gebaseerde systemen met een WYSIWYG-karakter op de markt zullen worden gebracht.

Ook binnen de gemeenschap van T_EX- en L^AT_EX-gebruikers is er over SGML nagedacht. Het basisidee van SGML is gegeneraliseerde, dat wil zeggen structuurbeschrijvende, in plaats van uitvoergerichte, zogenaamde descriptieve, 'markup'. In verschillende opzichten is dit idee al gerealiseerd in L^AT_EX, of realiseerbaar in T_EX. Doordat T_EX volkomen programmeerbaar is, kunnen macro's geschreven worden die bijna als directe vertaling van SGML-instructies kunnen fungeren. T_EX lijkt hierdoor het perfecte

‘back end’ voor een op SGML gebaseerd tekstopmaakstelsel.

8 Besluit

Onze ervaring is dat T_EX een flexibel en uitstekend bruikbaar systeem is. T_EX heeft de volgende voordelen:

- T_EX levert zetwerk van superieure kwaliteit.
- Het kan geprogrammeerd worden zodat een vooraf vastgelegde opmaak exact wordt gereproduceerd.
- Het kan worden gebruikt voor publicaties in niet-Westeuropese schriften of met wiskundige formules.
- T_EX werkt op elk type computer hetzelfde. Het is een *de facto* standaard en het is beschreven in een boek dat in iedere grote boekhandel verkrijgbaar is.
- Door het systeem zo in te richten dat het de mogelijkheid biedt tot structuurbeschrijvende ‘markup’, kunnen auteurs zich volledig toeleggen op de inhoud van hun publicaties en kunnen ze publicaties meer dan een keer, met verschillende opmaak gebruiken.
- Omdat de opmaak-instructies die in T_EX-documenten worden gebruikt in letters worden uitgeschreven is het mogelijk volstrekt probleemloos dergelijke documenten uit te wisselen tussen computers over de hele wereld en dus om publicaties of delen daarvan op te sturen aan vakgenoten en zelfs aan uitgevers.

Hoewel T_EX in de academische wereld reeds lang ingeburgerd is, moet het daarbuiten als een belofte voor de toekomst gezien worden. T_EX is echter door zijn programmeerbaarheid zowel rechtstreeks, dat wil zeggen als opmaakprogramma, als indirect, als uitvoercomponent van een groter systeem, te gebruiken. De belofte is dus groot.

